

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Motivace osob v hmotné nouzi k hledání nového zaměstnání

Anna Hůrková

vedoucí práce: Mgr. Miluše Baginská

Praha 2009

Prague college of psychosocial studies

Motivation of people in material need to find new job

Anna Hůrková

The Diploma Thesis Work Supervisor: Mgr. Miluše Baginská

Praha 2009

ANOTACE

Autorka se v textu zaměřuje na vyhledávání motivačních faktorů, ovlivňujících sociální klienty v hmotné nouzi v procesu hledání nového zaměstnání. Mezi nejdůležitější situační jevy, které jsou pro motivaci klientů nejdůležitější, lze zařadit faktor vzdělanosti a vzdělavatelnosti, aktuální rodinnou situaci, kvalitu bydlení, dosavadní pracovní zkušenosti a získané pracovní návyky, podporu sociálního okolí a aktuální finanční situaci klienta. V kazuistické studii autorka popisuje, do jaké míry a jakým způsobem jednotlivé faktory ovlivňují motivaci cílové skupiny nezaměstnaných klientů. Data potřebná pro uskutečnění kazuistických studií autorka získala v praxi Obecního úřadu ve Všerubech, lokality Plzeň – sever. Na uvedeném úřadě jsou osobám v hmotné nouzi vypláceny dávky ze systému pomoci v hmotné nouzi. Studie se zúčastnilo celkem šest respondentů (dva muži a čtyři ženy) ve věkovém rozmezí 30 až 55 let. Údaje pro kazuistické studie autorka získávala metodou rozhovoru.

PROHLÁŠENÍ

„ Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a cituji v ní veškeré prameny, které jsem použila.“

V Praze 30. 4. 2009

podpis studenta

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí práce magistře Miluši Baginské za trpělivé vedení tvorby této práce. Dále bych ráda poděkovala tajemnici Obecního úřadu ve Všerubech za vytvoření vstřícných podmínek při tvorbě této práce. Další poděkování patří všem respondentům, kteří se zúčastnili studie, za spolupráci a poskytnutí potřebných informací.

KLÍČOVÁ SLOVA

práce

nezaměstnanost

sociální situace

finanční situace

finanční zabezpečení

osoba v hmotné nouzi

pomoc v hmotné nouzi

státní sociální podpora

zdravotní stav

rodinné zázemí

pracovní kariéra

bytová situace

motivace

motiv

pomoc

vztah

ABSTRACT

The author of the text focuses on the search of the motivational factors affecting social clients in material need in the process of finding a new job. The most important situational phenomenes, that are the most important for the motivation of clients, can include the factor of education and an ability of education, the current family situation, the quality of housing, work experience gained previously and work habits, social environment and support for the current financial situation of the client. In casuistic study the author describes to what extent and how various factors affect the motivation of target groups of unemployed clients. Needed data for the implementation casuistic studies, the author obtained in practice in the municipality Všeruby, location Pilsen - North. At that office for people in a material need there are payed benefits from the system of assistance in material need. The study was attended by a total of six respondents (two men and four women) in age range 30 to 55 years. To get the data for casuistic study, the author used the interview method.

KEY WORDS

work

unemployment

social situation

financial situation

financial security

person in a material need

assistance in a material need

State social support

health status

family background

working career

Housing situation

Motivation

motive

help

relationship

OBSAH

ÚVOD	12
1 PRÁCE	13
1.1 Člověk ve sféře práce	13
1.2 Význam práce pro člověka	13
2 NEZAMĚSTNANOST	14
2.1 Definice nezaměstnanosti	14
2.2 Dlouhodobá nezaměstnanost	15
2.3 Vlivy ovlivňující vznik nezaměstnanosti	15
2.3.1 Vzdělání	15
2.3.2 Věk	16
2.3.3 Pohlaví	16
2.3.4 Příslušnost k určité sociální skupině	16
2.3.5 Absolventi škol	17
2.3.6 Zdravotní stav	17
3 SOCIÁLNÍ SITUACE NEZAMĚSTNANÝCH	18
3.1 Reakce na ztrátu zaměstnání	18
3.2 Strategie zvládání ztráty zaměstnání	18
3.2.1 Strategie zaměřená na nalezení zaměstnání	18
3.2.2 Strategie zaměřená na přežití v horší sociální i ekonomické situaci	18
3.2.3 Strategie zaměřená na změnu pocitů a podporu sebehodnocení	19
3.3 Naučená bezmocnost	19
3.4 Role nezaměstnaného	20
3.5 Stigma	21
3.6 Nezaměstnanost a sociálně patologické jevy	21
3.5.1 Projevy konzumace alkoholických nápojů	22

3.7	Nezaměstnanost a společnost	22
3.8	Životní styl dlouhodobě nezaměstnaných	23
4	FINANČNÍ SITUACE A ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ NEZAMĚSTNANÝCH	24
5	FINANČNÍ ZABEZPEČENÍ NEZAMĚSTNANÝCH	25
5.1	Hmotná nouze	25
5.1.1	Osoba v hmotné nouzi	25
5.1.2	Systém pomoci v hmotné nouzi	25
5.1.3	Právní úprava systému pomoci v hmotné nouzi	26
5.1.4	Dávky pomoci v hmotné nouzi	26
5.1.5	Životní a existenční minimum	27
5.1.5.1	<i>Životní minimum</i>	27
5.1.5.2	<i>Existenční minimum</i>	27
5.2	Státní sociální podpora	27
5.2.1	Systém státní sociální podpory	27
5.2.2	Právní úprava systému státní sociální podpory	28
5.2.3	Dávky státní sociální podpory	28
5.2.3.1	<i>Přídavek na dítě</i>	28
5.2.3.2	<i>Rodičovský příspěvek</i>	28
5.2.3.3	<i>Sociální příplatek</i>	29
5.2.3.4	<i>Příspěvek na bydlení</i>	29
5.3	Podpora v nezaměstnanosti	29
5.4	Vztah pomoci státu a motivace k hledání zaměstnání	30
6	VLIV NEZAMĚSTNANOSTI NA ZDRAVOTNÍ STAV	31
7	RODINNÉ ZÁZEMÍ NEZAMĚSTNANÉHO	32
8	MOTIVACE	33
8.1	Co je to motivace	33
8.2	Motiv	34

8.3	Motivy člověka k práci	34
8.3.1	Finanční prostředky	34
8.3.2	Smysluplná aktivita	35
8.3.3	Seberealizace	35
8.3.4	Sociální kontakt	35
8.3.5	Samostatnost a nezávislost	35
8.4	Pracovní motivace	36
9	MOŽNOSTI POMOCI NEZAMĚSTNANÝM	37
9.1	Psychologický intervenční program pro nezaměstnané	37
9.2	Pracovní poradenství a rekvalifikace	38
9.2.1	Pracovní poradenství	38
9.2.2	Rekvalifikace	38
10	VZTAH MEZI POMÁHAJÍCÍM PRACOVNÍKEM A KLIENTEM	39
11	METODIKA	41
12	VÝSLEDKY	44
12.1	Kazuistika č. 1 – PAN P	44
12.2	Kazuistika č. 2 – PANÍ F	52
12.3	Kazuistika č. 3 – PANÍ N	59
12.4	Kazuistika č. 4 – PANÍ Š	65
12.5	Kazuistika č. 5 – PAN K	72
12.6	Kazuistika č. 6 – PANÍ D	80
13	DISKUSE	88
14	ZÁVĚR	105
15	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	110
16	PŘÍLOHY	116

ÚVOD

Práce, a především smysluplná práce, je jednou ze základních potřeb člověka. Člověk si často uvědomí, co pro něj práce ve smyslu zaměstnání znamená, až když o ni přijde. Ztráta zaměstnání znamená pro většinu lidí pokles životní úrovně a také velký stres. Někteří lidé se k takovému problému postaví čelem a intenzivně si hledají nové zaměstnání, jiní rezignují a naučí se tímto způsobem života žít. Není pochyb, že závažným důsledkem ztráty zaměstnání je nedostatek finančních prostředků a s tím spojené snížené uspokojení potřeb člověka. Lidem, kteří přijdou o zaměstnání, se snaží pomoci především systém pomoci v hmotné nouzi. Tento systém zajistí lidem alespoň uspokojení základní životních potřeb.

Motivaci nezaměstnaných lidí ovlivňuje velké množství faktorů, které jsou velmi individuální. Ve své práci jsem se zaměřila právě na faktory, které ovlivňují motivaci osob v hmotné nouzi hledat si nové zaměstnání.

Téma diplomové práce jsem zvolila především z důvodu, že již dva roky pracuji na pověřeném obecním úřadě, který vyplácí nezaměstnaným osobám dávky hmotné nouze. S lidmi, kteří se ocitli bez zaměstnání a potřebují pomoc systému pomoci v hmotné nouzi, jsem v častém osobním kontaktu. Klienti, které jsem vybrala do studie, byli ochotní spolupracovat a poskytnout informace potřebné pro uskutečnění studie. Před uskutečněním rozhovoru byli všichni respondenti informováni o možnosti odpovídat pouze na otázky, na které chtějí a které nejsou pro ně příliš osobní a zraňující. Dále byli respondenti ujištěni, že získaná data budou sloužit pouze pro účely diplomové práce a v práci nebudou zveřejněna jejich osobní data, která by umožnila jejich identifikaci.

Data jsem získala pomocí rozhovorů s nezaměstnanými osobami, které jsou v hmotné nouzi. Z těchto rozhovorů jsem vypracovala kazuistiky. Tyto kazuistiky jsem analyzovala. Celkem bylo vypracováno šest kazuistik (čtyř žen a dvou mužů). Celá práce je založena na kvalitativním typu výzkumu.

Po uskutečnění rozhovoru jsem se zamýšlela nad spoluprací s každým klientem, nad vztahem mezi mnou a klientem, nad plánem dlouhodobé pomoci a nad pocity, které ve mně rozhovor s klientem vyvolal.

1 PRÁCE

1.1 Člověk ve sféře práce

Práce představuje základní činnost, jejímž prostřednictvím se člověk vztahuje k přírodě, z které čerpá prostředky k uspokojení základních potřeb. Práce může přinášet lidem uspokojení ze samotné činnosti a z jejího výsledku, je tedy pro lidi zdrojem seberealizace. Práce také spoluvytváří kulturu a sociální strukturu společnosti. (8)

1.2 Význam práce pro člověka

Všeobecný pocit potřeby práce u člověka se zřejmě zrodil brzy po vzniku neolitické společnosti. Práce je důležitou podmínkou důstojné existence člověka. Přináší mu nejen materiální prospěch, ale současně mu dává pocit seberealizace a společenské užitečnosti. Vřazuje člověka do řádu sociálních vztahů, uspokojuje jeho potřeby ctižádosti, sebeuplatnění a sebeúcty. Práce vytváří sociální pole strukturovaných kontaktů s možností vést rozhovory, potkávat jiné lidi a uzavírat přátelství. Náhlá a neočekávaná ztráta práce je v naší kultuře velkým zásahem do života lidí, je dokonce traumatizujícím zážitkem. Je tomu tak i přesto, že dnes žijeme v demokratickém sociálním státě, který umožňuje i relativně slušný život bez dočasné odměny na práci. Naprostá většina lidí nebere práci jen jako nutný životní úděl, s nímž je potřebné se smířit, ale pracuje s jistou samozřejmostí, která přináší radost a uspokojení. Skutečnou hodnotu práce člověk pozná, až když ji ztratí. Dlouhodobou ztrátou placeného zaměstnání mizí odměna jako hlavní zdroj uspokojování životních potřeb, vzniká osobní i rodinná ekonomická nejistota, ničí se obvyklé časové rozvržení pracovního dne, ztrácí se možnost získávání a udržování pracovních návyků a dovedností. Dlouhodobou nezaměstnaností se vytrácí smysl života, dochází k omezení sociálních kontaktů s přáteli a spolupracovníky, nastává postupný rozklad integrity osobnosti. Vytrácejí se aktivity, které byly pravidelnou součástí denního pracovního rytmu člověka. (16)

2 NEZAMĚŠTNANOST

V této kapitole se zabývám vysvětlením pojmu nezaměstnanost a dlouhodobá nezaměstnanost. Dále uvádím vlivy ovlivňující vznik nezaměstnanosti.

O nezaměstnanosti se v této kapitole zmiňuji, jelikož nezaměstnanost je hlavním důvodem, proč se člověk dostane do stavu hmotné nouze. Většina osob, které se ocitli v hmotné nouzi, jsou postiženy převážně dlouhodobou nezaměstnaností.

2.1 Definice nezaměstnanosti

Za nezaměstnaného je považován člověk, který je v produktivním věku a nemá placené zaměstnání ani příjem ze zaměstnání, je dočasně uvolněn z práce a očekává, že bude znova zaměstnán. Zároveň si hledá práci a je ochoten do práce nastoupit. (7)

Nezaměstnanost můžeme považovat za projev nerovnováhy na pracovním trhu. Jedná se o stav, kdy poptávka po práci je vyšší než nabídka práce. (33)

Definice nezaměstnanosti podle *Mezinárodního úřadu práce (ILO)* v Ženevě uvádí tři podmínky: (16)

- nezaměstnaný je schopen práce (věkem, zdravotním stavem, ale i osobní situací)
- nezaměstnaný chce zaměstnání
- nezaměstnaný je i přes snahu najít si zaměstnání v daný okamžik bez zaměstnání

2.2 Dlouhodobá nezaměstnanost

Pojem dlouhodobá nezaměstnanost vyjadřuje dobu bez zaměstnání, která trvá déle než 1 rok. Obecně platí, že čím déle jsou lidé bez zaměstnání, tím menší mají naději opět najít práci. S dlouhodobou nezaměstnaností je spojena řada sociálních důsledků. Jedná se zejména o pokles životní úrovně a sociálních kontaktů, ztráta motivace a pocit bezmocnosti. Dlouhodobě nezaměstnaný člověk může snadno rezignovat na jakékoli snahy najít si nové zaměstnání. (16)

2.3 Vlivy ovlivňující vznik nezaměstnanosti

Na vzniku nezaměstnanosti se podílí velké množství faktorů. Mezi ty nejzákladnější patří:

2.3.1 Vzdělání

Ztrátou zaměstnání jsou více ohroženi lidé s nízkou úrovní vzdělání a nedostatečnou kvalifikací. Dnes však ani vyšší vzdělání není zárukou jistoty a pracovního uplatnění. I lidé s vyšším vzděláním jsou mnohdy nuceni vzít jakékoli zaměstnání, i když jejich kvalifikace je mnohem vyšší. (35)

V současné době představují lidé s nízkou kvalifikací nebo bez kvalifikace nejpočetnější skupinu dlouhodobě nezaměstnaných. Ti tvoří zhruba třetinu z počtu všech nezaměstnaných občanů. Do této skupiny patří často mladí obtížně vzdělavatelní lidé s malým zájmem o zaměstnání. Lidé s nízkou kvalifikací nebo bez kvalifikace budou postupně stále více vytlačováni z pracovního trhu díky levnějším a přesnějším strojům. (17)

Zaměstnavatelé kladou čím dál tím vyšší nároky na své zaměstnance. Často požadují středoškolské vzdělání ukončené maturitou a za samozřejmost považují také výpis z rejstříku trestů bez záznamu. (1)

2.3.2 Věk

Rizikovou skupinou jsou absolventi škol kolem 25 let a lidé starší 50 let. Mladým lidem chybí praxe a zkušenosti a starší lidé jsou považováni za méně perspektivní pracovníky. Starším lidem také chybí požadovaný atraktivní vzhled. V současné době panuje stále více kult mládí, krásy a těla plného vitality. (35)

V předdůchodovém věku se lidé méně přizpůsobují novým technologiím a mají za léta práce naučené pracovní stereotypy. Obtížně a pomaleji se přizpůsobují životu bez zaměstnání. Jelikož celá léta pracovali, považují ztrátu zaměstnání za ponižující. (17)

2.3.3 Pohlaví

Pohlaví hraje také velmi důležitou roli. V dnešní době se neustále traduje vyrovnanost šancí u ženy a muže, ale ve skutečnosti žádná vyrovnanost neexistuje. Stále přetrvává tendence upřednostňovat muže před ženami. (1) U žen je riziko ztráty zaměstnání vyšší než u mužů. Mladé ženy bývají rizikovou skupinou díky těhotenství a péči o děti. Zaměstnavatelé dají raději přednost muži, který není zatížen péčí o děti. (35)

2.3.4 Příslušnost k určité sociální skupině

Zvýšené riziko nezaměstnanosti je u lidí z nejnižší sociální vrstvy, u příslušníků různých minorit a přistěhovalců. (35)

U nás jsou velmi rizikovou skupinou Romové. Ti mají velmi často nízkou kvalifikaci a pracovní morálku a obecně horší zdravotní stav. Velké množství

zaměstnavatelů má obavy zaměstnat příslušníka romské minority právě díky těmto faktorům. (17)

2.3.5 Absolventi škol

Velkou nevýhodou absolventů škol je absence praxe a pracovních zkušeností ve vystudovaném oboru. Absolventi škol také postrádají pracovní kontakty, které by jim usnadnily orientaci na trhu práce. Nezaměstnanost u absolventů škol je velmi riziková. Je potřeba, aby si mladí lidé co nejdříve osvojili pracovní návyky. (17)

2.3.6 Zdravotní stav

Častá nebo dlouhodobá pracovní neschopnost také ovlivňuje propuštění ze zaměstnání. Lidé, kteří jsou opakovaně nemocní, mají větší problém nalézt nové zaměstnání. Šanci nalézt nové zaměstnání ovlivňuje také zdravotní handicap. Uchazeči o zaměstnání se zdravotním handicapem jsou specifickou skupinou na pracovním trhu, která také velmi těžce nachází nové zaměstnání. Do této skupiny patří také lidé částečně invalidní. (35)

3 SOCIÁLNÍ SITUACE NEZAMĚSTNANÝCH

3.1 Reakce na ztrátu zaměstnání

Na nezaměstnanost mohou lidé reagovat dvěma způsoby. Některý nezaměstnaný ztrácí schopnost plánovat, strukturovat svůj čas a uskutečňovat své cíle. Může se stát, že nezaměstnaný člověk rezignuje na řešení svých potíží a nedělá nic. Začne brát nezaměstnanost jako svůj osud, s nímž nejde nic dělat. Rozvine se u něj syndrom naučené bezmocnosti. Nezaměstnaný může začít zanedbávat úpravu zevnějšku a zanedbávat osobní hygienu. Další reakcí může být naopak aktivizace. Člověk se snaží intenzivně zlepšit svojí situaci a snaží se najít si práci za každou cenu. U lidí, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní, převažuje především první způsob řešení nezaměstnanosti. (35)

3.2 Strategie zvládání ztráty zaměstnání

3.2.1 Strategie zaměřená na nalezení zaměstnání

Tato reakce nastane u lidí, kteří mají potřebu pracovat. Práci potřebují, aby byli soběstační a ponechali si pocit své vlastní hodnoty. Podpora od státu je pro ně neuspokojující, peníze si chtějí vydělat sami. Jsou ochotni se rekvifikovat a dále se vzdělávat. I když jsou nezaměstnaní, věnují se užitečným aktivitám (vzdělávají se, upravují dům atd.) (35)

3.2.2 Strategie zaměřená na přežití v horší sociální i ekonomické situaci

Tato reakce spočívá v adaptaci na nízký příjem a zhoršené sociální postavení. Nezaměstnaný omezí spotřebu, není již ochoten přijmout jakoukoli práci. Po určité

době si člověk zvykne na své společenské postavení a nízký příjem. Touží po vyšším příjmu, ale nevěří tomu, že se situace někdy zlepší. (35)

3.2.3 Strategie zaměřená na změnu pocitů a podporu sebehodnocení

Tato reakce nastává u lidí, kteří získají pocit, že stejně nemají žádnou šanci najít si zaměstnání. Stane se, že se přestanou snažit hledat si zaměstnání, aby se vyhnuli dalšímu stresu. Někdy přijmou roli, která funguje jako náhradní řešení situace (př. nemoc, těhotenství, nebo předčasný odchod do důchodu). S únikem od dané situace souvisí také zvýšená konzumace alkoholu a drog. Nezaměstnaní se snaží dodržovat rituály spojené s hledáním zaměstnání, ale jen proto, že společnost toto jednání vyžaduje. Stejně nevěří tomu, že by mohli nějaké zaměstnání najít. Mnoho nezaměstnaných se stane závislých na podpoře a sociálních dávkách. (35)

3.3 Naučená bezmocnost

Reakce jedince na ztrátu zaměstnání závisí také na tom, jak on sám si vysvětluje příčinu nezaměstnanosti. Jeho reakce záleží na příčině ztráty. Příčina ztráty zaměstnání může být externí (snižování stavu zaměstnanců, snižování výroby, ukončení pracovní smlouvy na dobu určitou aj.) nebo vnitřní (ztráta ideálů, pocit neužitečnosti, problém při výkonu práce, porušování etických pravidel aj.).

U naučené bezmocnosti jedinec očekává, že výsledky jeho činnosti budou nezávislé na jeho reakcích. Pokud snaha jedince najít si zaměstnání končí neúspěchem, nezaměstnaný jedinec dospívá k přesvědčení, že získat nové zaměstnání je nezávislé na jeho osobě. Nekontrolovatelné podmínky vyvolávají u nezaměstnaných očekávání, že žádné chování jim neumožňuje kontrolovat další vývin situace. Tato očekávání vyvolávají ztrátu motivace, kognitivní deficity (neschopnost postřehnout nové možnosti a kontrolovat vývoj situace) a emocionální deficity (snížení sebeúcty, zármutek).

Pokud jedinec přisuzuje nedostatečnost sobě samému, projevuje se u něj postupná ztráta sebeúcty. Přisuzuje-li jedinec příčinu bezmocnosti obecnějším podmínkám, má tendenci naučenou bezmocnost generalizovat i na další situace. Dojde-li jedinec k přesvědčení, že příčiny osobní situace jsou způsobeny stabilními

faktory, jako je nedostatek schopností nebo negativní symptomy z dětství, může naučená bezmocnost ovlivňovat chování v delší časové perspektivě a ustálit se v celé škále situací – mohou nastat obavy z budoucnosti, sklony k depresi, ztráta naděje. (38)

Naučenou bezmocnost lze chápat, jako stav, který vyžaduje sociální terapii (naučování sociálních dovedností). Pokud se nezaměstnaný člověk ocitne ve stavu naučené bezmocnosti, ztrácí jakoukoli motivaci k hledání nového zaměstnání. Rezignuje na snahu hledání nového zaměstnání a přizpůsobuje se životu s nižšími příjmy. Po změně svého života stále touží, ale již nemá síly změnu uskutečnit.

3.4 Role nezaměstnaného

Ztráta zaměstnání může vést k sociální degradaci. Nezaměstnaný je dočasně vyřazen ze společnosti. Role nezaměstnaného má podřadný status a omezená privilegia, nezaměstnaného znehodnocuje a stigmatizuje. V této roli je zabudován předpoklad vlastního zavinění situace. Ztráta zaměstnání často vede k sociální izolaci. Povinností nezaměstnaného je podle společnosti hledat si práci a považovat svou situaci za nežádoucí. Dlouhodobě nezaměstnaní nemají příliš velkou šanci na zlepšení své pozice. Jejich očekávání a adaptační kompetence se postupně snižují a jinou roli by nezvládli. (35)

Někteří nezaměstnaní jsou přesvědčení, že jejich situace není výsledkem jejich osobního selhání. Myslí si, že za jejich situaci může působení vnějších okolností, na které nemají vliv. Toto přesvědčení jim pomáhá udržet si v jejich situaci aspoň nějaké sebevědomí. (16)

3.5 Stigma

Být nezaměstnaný ve společnosti, znamená mít stigma, neboli viditelné znamení svého selhání. Goffman (1963) chápe stigma jako rozpor mezi tím, čím by jedinec měl být a tím, čím skutečně je. Pokud dochází k rozporu mezi těmito identitami, dochází ke stigmatizaci. (16)

Pod pojmem stigmatizace je možné si přestavit negativní, na zkušenosti nezávislé hodnocení člověka, které je většinou generalizované na celou jeho osobnost. (26)

Díky stigmatizaci někteří nezaměstnaní odmítají přijmout status nezaměstnaného a vyhýbají se všemu, co by je mohlo jako nezaměstnané identifikovat. Někdy se dokonce snaží krýt ztrátu zaměstnání před sousedy, příbuzenstvem nebo vlastní rodinou. (16)

3.6 Nezaměstnanost a sociálně patologické jevy

S nezaměstnaností se také často pojí nadměrné *pití alkoholu, užívání drog* nebo *kriminální chování*. Některé osoby začnou více konzumovat alkohol nebo více kouřit. Kouření a pití alkoholu jim pomáhá zvládnout jejich situaci. Kouření jim uklidňuje nervy a alkohol jim umožňuje alespoň na moment zapomenout na svůj těžký život. (16)

Nezaměstnaní si někdy raději nakoupí cigarety a alkohol než více potřebné potraviny a oblečení. Nezaměstnanost může někdy dokonce vést až k bezdomovectví. Nezaměstnaní nemají často finance na úhradu nájmu a nákladů souvisejících s bydlením. Pokud dlouhodobě neplatí nájem, jsou majitelem bytu vystěhovány na ulici. Někdy jim poskytne pomocnou ruku rodina. Někdy bohužel ne, a tito lidé jsou nuceni žít na ulici.

Mezi další sociálně patologické jevy patří vyšší *nemocnost, vyšší spotřeba léků* a vyšší *výskyt sebevražedných pokusů*. (7)

3.6.1 Projevy konzumace alkoholu

Nadměrná konzumace alkoholu změní celého člověka. Změní jeho *myšlení, chování a postoje* i v době, kdy zrovna alkohol nekonzumuje. (15)

Mezi nepříjemné důsledky patří *zdravotní komplikace, chudoba, ztráta zaměstnání, ztráta střechy nad hlavou, rozvrácené rodiny, ztráta přátel a jiné kriminální a ekonomické aspekty*. (13)

Mezi pozorovatelné příznaky konzumace alkoholických nápojů patří *třes rukou, nadměrné pocení, tělesný neklid, třes víček nebo prstů*. (28)

Konzumace alkoholu nepomáhá nezaměstnaným osobám řešit jejich problém, ale naopak jim přiděluje nové problémy a ty staré pouze překrývá. Konzumace alkoholických nápojů se u dlouhodobě nezaměstnaných osob vyskytuje relativně často.

3.7 Nezaměstnanost a společnost

Společnost očekává od nezaměstnaného, že bude plnit své sociální závazky, bez ohledu na finanční a emocionální problémy, které k ní má. Společnost činí nezaměstnaného odpovědným za jeho situaci. Předpokládá, že nebude spokojen se svou situací a bude se snažit ji změnit. Od nezaměstnaného se očekává především aktivní hledání nového zaměstnání. V současné době je stále rozšířen obraz nezaměstnaných jako osob, kteří žijí na úkor tvrdě pracujících daňových poplatníků. Mnoho lidí si nechce připustit, že by se něco podobného mohlo stát i jim. (16)

Nezaměstnanost se společensky považuje za povahovou slabost, která se projevuje pracovními a osobními nedostatky. Tyto předsudky zčásti přijímají i sami nezaměstnaní. Považují se za slabé, nepotřebné a zbytečné. Vina za nezaměstnanost se přisuzuje jednotlivým nezaměstnaným, protože společnost předstírá, že nezaměstnanost je menší než skutečně je. (3)

3.8 Životní styl dlouhodobě nezaměstnaných

Životní styl nezaměstnaných je ovlivněn nedostatkem finančních prostředků, ztrátou stabilní struktury denního programu a sociální izolace. Nezaměstnaní mají velké množství volného času a omezené prostředky. Volný čas nemá svou hodnotu, jako měl dříve. Nezaměstnanému se zdá, že čas plyne mnohem pomaleji. (35)

Každý člověk touží po naplnění smyslu svého života. Touží po tom, aby byl jeho život celistvý, měl kontinuitu. V lidském životě bohužel dochází k mnoha změnám a člověk je nucen se s nimi vyrovnat. Nezaměstnaní často již ztratili schopnost vidět smysl svého života i jeho kontinuitu. Se změnami ve svém životě se vyrovnávají mnohdy nevhodným způsobem. (12)

4 FINANČNÍ SITUACE A ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ NEZAMĚSTNANÝCH

Díky nezaměstnanosti dochází u většiny nezaměstnaných ke snížení životní úrovně. Velký podíl na tom má nutnost žít pouze z podpory v nezaměstnanosti. Pokud nezaměstnaný člověk ztrácí nárok na výplatu podpory v nezaměstnanosti, musí žít pouze z dávek státní sociální podpory a dávek systému pomoci v hmotné nouzi. Osoby závislé na příjmu z peněz od státu mají značné finanční potíže. Rodina se tak velmi snadno dostává do dluhů. Dluhy jsou velmi častým důsledkem nezaměstnanosti. Část nezaměstnaných měla dluhy již před ztrátou zaměstnání. Finanční potíže mnohdy nutí vzít lidi bez práce jakoukoli práci, i hůře placenou a méně kvalifikovanou. (16)

Instituce si jsou vědomy, že pro skupiny s nízkými příjmy jsou zisky z práce v porovnání se sociálními dávkami malé. Výše dávek i v současné době demotivuje nezaměstnané osoby k hledání nového zaměstnání. (41)

Cílem lidí a znakem pokroku a vyšší životní úrovně je požadavek méně práce. Lidé chtějí obecně pracovat co nejméně. (33)

5 FINANČNÍ ZABEZPEČENÍ NEZAMĚSTNANÝCH

V této kapitole popisují finanční zabezpečení osob v hmotné nouzi. Finanční zabezpečení těchto osob tvoří dávky ze systému pomoci v hmotné nouzi, ze systému státní sociální podpory a podpora v nezaměstnanosti. Tyto tři možnosti finančního zabezpečení osob v hmotné nouzi tvoří příjmy těchto osob. Výše příjmu osob v hmotné nouzi poskytovaného státem je výrazným motivačním faktorem pro hledání nového zaměstnání.

5.1 Hmotná nouze

5.1.1 Osoba v hmotné nouzi

Do stavu hmotné nouze se může dostat osoba či rodina, která nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost. Osoba či rodina si současně nemůže tyto příjmy zvýšit z objektivních důvodů a vyřešit svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním. Mezi objektivní důvody patří vlastní práce, uplatnění nároků a pohledávek či prodej nebo využití majetku. (19)

Ve stavu hmotné nouze se ocitají nejčastěji dlouhodobě nezaměstnané osoby. Zcela výjimečně se do stavu hmotné nouze dostávají lidé v pracovním poměru.

5.1.2 Systém pomoci v hmotné nouzi

Systém pomoci v hmotné nouzi pomáhá moderní formou osobám s nedostatečnými příjmy. Chce motivovat tyto osoby k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb. Vychází z principu, že každá osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje či se práci vyhýbá. (19)

Systém pomoci v hmotné nouzi se začal používat od 1. 1. 2007.

5.1.3 Právní úprava systému pomoci v hmotné nouzi

Mezi nejdůležitější zákony, které upravují systém pomoci v hmotné nouzi, patří především zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, který nahradil zákon o sociální potřebnosti. Dále zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Tento zákon slouží k určování částek životního minima, stanovení okruhu osob, které jsou při zkoumání příjmové situace společně posuzovány a k určování započitatelných příjmů. Důležitá je také vyhláška č. 504/2006 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi. Například se jedná o ustanovení týkající se zvýšení částky živobytí u osob s dietním stravováním aj. (6)

Zákony upravující systém pomoci v hmotné nouzi byly již v průběhu používání tohoto systému několikrát novelizovány. Každý rok probíhá v systému několik změn. Nejnovější změny nastaly od 1. 1. 2009. Systém pomoci lidem v hmotné nouzi je velmi účinný. Před užíváním tohoto nového systému docházelo k velkému zneužívání dávek. Mnoho lidí pobíralo dávky, aniž by to skutečně potřebovalo. Díky novému systému pomoci v hmotné nouzi došlo k velkému omezení tohoto zneužívání dávek. Nový systém zpřísnil podmínky nároku na dávky v hmotné nouzi. Na úřadech, které vyplácejí dávky hmotné nouze, došlo k výraznému poklesu klientů.

5.1.4 Dávky pomoci v hmotné nouzi

Podle zákona jsou osobám v hmotné nouzi poskytovány dvě základní dávky, a to **příspěvek na živobytí** a **doplatek na bydlení**. Další dávka je souhrnně označována jako **okamžitá mimořádná pomoc**, která je poskytována několika odlišným okruhům osob a ve výši stanovené pro tyto jednotlivé okruhy. (6)

5.1.5 Životní a existenční minimum

5.1.5.1 Životní minimum

Životní minimum je vymezeno v zákoně jako minimální hranice peněžních příjmů osob k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. Částky životního minima jsou stanoveny v několika výších podle věku společně posuzovaných osob. *Životní minimum jednotlivce je 3126 Kč.* Životní minimum rodiny, která se skládá ze čtyř členů, dvou dospělých a dvou dětí (do 6 a do 15 let) je vymezeno ve výši 9040 Kč. (6)

5.1.5.2 Existenční minimum

Existenční minimum je vymezeno zákonem jako minimální hranice příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum je východiskem při výpočtu příspěvku na živobytí. *Částka existenčního minima osoby činí měsíčně 2020 Kč.* (6)

5.2 Státní sociální podpora

Pojem státní sociální podpory označuje dávky, poskytované osobám ve společensky uznaných sociálních situacích. Stát skrze vyplácení dávek státní sociální podpory z části přebírá spoluodpovědnost za vzniklou sociální situaci. (18)

5.2.1 Systém státní sociální podpory

Dávky státní sociální podpory představují ucelený systém pomoci, který je určen převážně rodinám s nezaopatřenými dětmi. Oprávněnými osobami jsou ve většině případů rodiče nezaopatřených dětí. Pouze dávky příspěvek na bydlení může být přiznán i jiným osobám. (5)

5.2.2 Právní úprava systému státní sociální podpory

System státní sociální podpory je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. (18)

5.2.3 Dávky státní sociální podpory

V rámci systému státní sociální podpory jsou poskytovány tyto dávky: přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, sociální příplatek, příspěvek na bydlení, porodné a dávky pěstounské péče. (18)

Nezaměstnaní pobírají především tyto dávky:

5.2.3.1 *Přídavek na dítě*

Přídavek na dítě je základní dlouhodobou dávkou poskytovanou rodinám s dětmi. Tato dávka je poskytována ve třech výších podle věku dítěte. Do 6 let věku dítěte je dávka poskytována ve výši 500 Kč. Od 6 do 15 let věku dítěte je dávka poskytována ve výši 610 Kč. A od 15 do 26 let věku je dávka poskytována ve výši 700 Kč. (23)

5.2.3.2 *Rodičovský příspěvek*

Na rodičovský příspěvek má nárok rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně a celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině. Rodič si může vybrat čerpání rodičovského příspěvku po dobu do dvou, tří nebo čtyř let dítěte. (23)

Většina nezaměstnaných si volí čerpání rodičovského příspěvku *do tří let věku dítěte ve výši 7600 Kč.*

5.2.3.3 Sociální příplatek

Tato dávka pomáhá rodinám s nízkými příjmy krýt náklady spojené se zabezpečením potřeb jejich dětí. Nárok na tuto dávku je vázán na péči o nezaopatřené dítě. (22)

5.2.3.4 Příspěvek na bydlení

Tato dávka přispívá na krytí nákladů souvisejících s bydlením rodinám nebo jednotlivcům s nízkými příjmy. Nárok na dávku má vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě přihlášen k trvalému pobytu. (21)

Dávky poskytované ze systému státní sociální podpory jsou další možností, jak si mohou osoby v hmotné nouzi zvýšit svůj příjem. Uplatnit nárok na všechny dávky, na které má osoba v hmotné nouzi nárok, je jednou ze základních povinností této osoby. Jednotlivce se týká pouze dávka příspěvek na bydlení.

5.3 Podpora v nezaměstnanosti

Podporu v nezaměstnanosti vyplácí nezaměstnanému člověku Úřad práce. Podpůrčí doba, po kterou je nezaměstnanému člověku vyplácena podpora v nezaměstnanosti, je odstupňována od 1. 1. 2009 podle věku uchazeče o zaměstnání. Do 50 let je tato doba 5 měsíců, od 50 let do 55 let je 8 měsíců a nad 55 let je tato doba 11 měsíců. Výše podpory v nezaměstnanosti se stanoví v prvních dvou měsících ve výši 65 %, po další dva měsíce ve výši 50 % a po zbývající dobu ve výši 45 %.

Nárok na podporu v nezaměstnanosti nemá uchazeč o zaměstnání, se kterým byl v době posledních 6 měsíců před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání zaměstnavatelem ukončen pracovněprávní vztah z důvodu porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem. Dále nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti uchazeč

o zaměstnání, který v posledních 6 měsících před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání bez vážného důvodu opakovaně sám ukončil vhodné zaměstnání zprostředkované úřadem práce. (24)

5.4 Vztah pomoci státu a motivace k hledání zaměstnání

Stát sám se podílí na demotivaci osob v hmotné nouzi k hledání nového zaměstnání. Vysoké podpory, které poskytuje svým občanům, vedou k poklesu motivace lidí hledat si nové zaměstnání. Motivaci také ovlivňuje délka doby, po kterou jsou podpory nezaměstnaným osobám poskytovány. Člověk si po určité době zvykne na nižší příjem a naučí se s ním hospodařit. Život bez práce je pro mnohé lidi velmi lákavý. Peníze od státu dostanou a nemusí se namáhat pracovat. (16)

U většiny obyvatelstva převládá názor, že podpora poskytovaná lidem bez práce by měla být minimální, aby nezaměstnané nutila hledat si intenzivněji zaměstnání. Stávající úroveň dávek dostatečně nemotivuje nezaměstnané, aby se více snažili si hledat nové zaměstnání. (20)

Osoby v hmotné nouzi jsou přesvědčeny, že stát poskytuje příliš nízké podpory a dávky. Neustále si stěžují na nedostatek finančních prostředků. Vzhledem k tomu, že doba evidence některých nezaměstnaných osob na úřadě práce překračuje dva roky a těmto osobám postačuje k životu pouze příjem ze systému pomoci v hmotné nouzi a ze systému státní sociální podpory, je zřejmé, že výše vyplácených podpor a dávek nemotivuje nezaměstnané osoby k hledání nového zaměstnání.

6 VLIV NEZAMĚSTNANOSTI NA ZDRAVOTNÍ STAV

Nezaměstnanost má velký vliv na zdravotní stav osob v hmotné nouzi. Nezaměstnanost působí převážně na *psychické zdraví* nezaměstnaných lidí. Velký vliv na psychiku nezaměstnaných má ztráta dřívější *organizace života a jeho pravidel, restrukturace času, ztráta časového a sociálního horizontu a ztráta na společenském životě obce*. U nezaměstnaných se často vyskytuje větší *emocionální nestabilita*. V člověku se rozvíjejí pocity podřazenosti, člověk ztrácí sebedůvěru. Nezaměstnaní jsou *úzkostnější*, projevuje se u nich *vyšší výskyt depresí*, jsou *neurotičtější a nespokojenější*. Také trpí *poruchami spánku*. (16)

U dlouhodobě nezaměstnaného člověka se může projevit *neuróza z nezaměstnanosti*. Nezaměstnaný pociťuje nenaplněnost svého času jako vnitřní nenaplněnost. Cítí se neúčinným, protože není zaměstnán. Má pocit, že není schopen řešit svou situaci. Může se začít chovat agresivně. (35)

V rodině nezaměstnaných se také častěji vyskytují poruchy chování a domácí násilí. (7)

Častý je výskyt *somatických poruch* nebo zvýšené *zneužívání psychoaktivních látek* (alkohol, více kouření, léky a drogy). Nezaměstnanost může zvyšovat riziko sebevražedného jednání. (35)

U nezaměstnaných osob se také ve zvýšené míře vyskytují *bronchiální poruchy, vysoký cholesterol, vysoký krevní tlak a vyšší úmrtnost*. (7)

7 RODINNÉ ZÁZEMÍ NEZAMĚSTNANÉHO

Ztráta zaměstnání je zátěžovou situací pro celou rodinu. Rodina je pro nezaměstnaného velmi důležitá, protože mu *poskytuje oporu*. Rodina je zdrojem *jistoty a bezpečí*. (35)

Rodina byla vždy pro obyčejného člověka kotvou jistoty. Většina lidí stále pokládá život v manželství za nejsprávnější formu rodiny. (25)

Velkou oporou jsou pro nezaměstnané převážně partneři a děti. Oporu mohou poskytovat i přátelé a další příbuzní. Nezaměstnanost člena rodiny klade vysoké nároky i na ostatní členy rodiny. V rodině nezaměstnaného roste napětí a riziko konfliktů. Krize v rodině může dojít až k rozpadu rodiny. Rozvodovost je v rodinách nezaměstnaných osob dvojnásobná. (35)

Nezaměstnanost má vliv na celou rodinu především díky narušení denních rodinných zvyklostí, změnám v sociálních vztazích a sociální izolaci rodiny. Vliv má také ztráta statusu a autority nezaměstnaného člena rodiny a také změna v rozdělení domácí práce. (31)

Nezaměstnanost také někdy naruší nebo zcela rozbije vztahy mezi jednotlivými členy rodiny. Na tom má velký podíl napětí vznikající ze stresu, který je způsoben nedostatkem finančních prostředků a tím také nedostatkem prostředků k životu. Sociální sítě rodiny nezaměstnaného člena, včetně širšího příbuzenstva, jsou často umístěny ve stejně postiženém prostředí. (39)

V některých rodinách dochází k *více generační nezaměstnanosti*. Děti se často řídí tím, co vidí u svých rodičů. Projevované postoje rodičů k sobě a k druhým lidem nejvíce ovlivní jednání dětí v podobných situacích. Postoje svých rodičů děti částečně přenášejí na vlastní děti a životní partnery. (36) U těchto rodin jsou živitelé rodin nezaměstnaní a žijí ze sociálních dávek a podpor. Vedou lhostejný život a své problémy řeší alkoholem. Děti odkoukají přístup k životu a k práci od rodičů a přijde jim zcela normální nepracovat a žít pouze ze sociálních dávek. Mnohdy se snaha pracovat u dětí projeví, ale díky absenci pracovních návyků se jim nepodaří si zaměstnání dlouhodobě udržet. (17)

8 MOTIVACE

8.1 Co je to motivace

Motivace je proces, při kterém nabízíme člověku uspokojení jeho zájmů. O motivaci rozhoduje osobnost člověka, podmínky, v kterých žije, a aktuální situace, v které se právě nachází. Aby byl člověk k něčemu motivován, musí být spokojen alespoň s něčím. Motivovat člověka může obava z nepříjemného, stejně tak jako touha po příjemném. (29)

Každé chování člověka je motivováno. Pod pojmem motivace se rozumí souhrn činitelů, který jedince podněcuje, podporuje, aktivizuje, nebo naopak utlumuje a brzdí. (10)

Motivace usměrňuje naše chování a jednání pro dosažení určitého cíle. Je to souhrn všech skutečností, které podporují nebo tlumí jedince, aby něco konal nebo nekonal. Mezi tyto skutečnosti patří radost, zvědavost, pozitivní pocity a radostné očekávání. (29)

Arnold 1991 uvádí **tři složky motivace**:

- **Směr** – co se osoba pokouší udělat
- **Úsilí** – s jakou pílí se o to pokouší
- **Vytrvalost** – jak dlouho se o to pokouší

Motivaci můžeme dělit na **vnitřní a vnější**.

Vnitřní motivací jsou faktory, které si lidé sami utvářejí a ovlivňují je. Tyto faktory slouží k tomu, aby se lidé určitým způsobem chovali. Dalo by se říci, že lidé motivují sami sebe. Vnitřní motivace má hlubší a dlouhodobější účinek. Mezi vnitřní faktory patří odpovědnost, autonomie, příležitost využívat a rozvíjet dovednosti a schopnosti, zajímavá a podnětná práce.

Vnější motivací je to, co se dělá pro lidi, abychom je motivovali. Vnější motivace může mít bezprostřední a výrazný účinek, ale nemusí působit dlouhodobě. Mezi faktory vnější motivace patří odměny a tresty. (27)

8.2 Motiv

Motiv je osobní příčina určitého chování. Je to také pohnutka, psychologická příčina reakce, činnosti a jednání člověka, které je zaměřené na uspokojování určitých potřeb. (29)

Motiv má **směr, intenzitu, trvalost a cíl**. Mezi základní motivy patří: potřeby, návyky, zájmy, přání, cíle, postoje, hodnoty a emoce. Motivační struktura člověka je složitá. Zahrnuje soubor motivačních sil vzájemně se ovlivňujících a souvisejících s dalšími aspekty vývoje člověka, s jeho zráním, učením i výchovou a sociálním začleněním. Stejně chování několika lidí je motivováno odlišnou kombinací motivů. Některé pohnutky si člověk uvědomuje a jiné ne. (10)

Motivy se rozdělují na **vědomé a nevědomé**. **Vědomé motivy** jsou takové motivy, kterých si je člověk vědom (touha po penězích, touha po kontaktu s lidmi aj.). **Nevědomé motivy** jsou tendence, u nichž si člověk není vědom jejich příčin a souvislostí se svým životem (není si vědom, proč je agresivní k určité osobě). Mezi vědomými a nevědomými motivy není přesná hranice. (27)

8.3 Motivy člověka k práci

8.3.1 Finanční prostředky

Peníze lidé potřebují k uspokojení řady potřeb prostřednictvím hodnot, věcí a požitků, které lze za peníze pořídit. (35) Ztrátu finančních prostředků považují často nezaměstnaní za nejhorší důsledek nezaměstnanosti. Díky nedostatku financí si nemohou uspokojit všechny nebo alespoň pro ně nejdůležitější potřeby. Získání finančních prostředků bývá nejčastějším motivem nezaměstnaných pro hledání nového zaměstnání.

8.3.2 Smysluplná aktivita

Pracovní činnost je zdrojem uspokojení potřeby smysluplné aktivity. Pokud člověk nemá smysluplnou aktivitu, nudí se a pociťuje nedostatek životní náplně. (34)

8.3.3 Seberealizace

Člověk má potřebu zažít úspěch, získat sociální pozici a potřebuje ukázat, že něco umí a že je pro společnost užitečný. Pro mnoho lidí je práce smyslem jejich života. Pokud nemá člověk uspokojenou tuto potřebu, může pociťovat zbytečnost, neúspěch někdy i pocit vyřazení ze společnosti. (35)

8.3.4 Sociální kontakt

Člověk potřebuje v životě kontakt s ostatními lidmi, aby se necítil osamělý. Mnoho nezaměstnaných má velmi malou možnost stýkat se s ostatními lidmi. Již nemá dostatek finančních prostředků, aby udržoval kontakt s přáteli.

Již samo zaměstnání je významným zdrojem sociálních kontaktů. Kontakty s osobami na bývalém pracovišti jsou jen velmi zřídka udržovány. Po ztrátě zaměstnání se lidé často vyhýbají těm, kdo pracují, ale vyhýbají se i kontaktu s ostatními nezaměstnanými. (16)

8.3.5 Samostatnost a nezávislost

Nezaměstnaný člověk často pociťuje nesamostatnost a závislost na společnosti. V získávání finančních prostředků je závislý na státě, který mu poskytuje dávky, aby si uspokojil alespoň ty nejzákladnější potřeby.

Motivy člověka k práci jsou velmi individuální. Každý motiv má pro člověka jiný význam a jinou váhu.

8.4 Pracovní motivace

Člověk si během svého vývoje utváří k pracovní činnosti vztah, který se stává součástí získaných motivačních dispozic. Motivační dispozice jsou závislé na určitých osobnostních vlastnostech a životních cílech člověka. Každý člověk má svůj motivační profil, který je důležitý pro úspěšnou ovlivnitelnost pracovního chování člověka. Motivační profil se skládá ze souboru převládajících potřeb jedince a souboru některých individuálních rysů a vlastností, jako jsou dominance, kooperativnost, sociální citlivost, nezávislost apod. (37)

9 MOŽNOSTI POMOCI NEZAMĚSTNANÝM

Pomoc pro nezaměstnané je *zaměřena na získání nového zaměstnání*. Tuto pomoc nabízejí úřady práce. **Úřady práce** vytvářejí nové pracovní příležitosti, zprostředkovávají kontakt mezi nezaměstnanými a potenciálními zaměstnavateli. Dále úřad práce poskytuje *podporu v nezaměstnanosti a rekvalifikaci*. Podpora v nezaměstnanosti je poskytována od 1. 1. 2009 pouze po dobu pěti měsíců. Před tímto datem byla poskytována po dobu šesti měsíců. Po uplynutí doby, po kterou je nezaměstnanému poskytována podpora v nezaměstnanosti, je nezaměstnaný plně odkázán na dávky sociální pomoci. Dále úřad práce zprostředkovává a umožňuje rekvalifikaci.

Finanční pomoc poskytuje ve velké míře systém **pomoci v hmotné nouzi** a **systém státní sociální podpory**. Dávky těchto systémů jsou vypláceny na úřadech místně příslušných podle bydliště nebo trvalého pobytu nezaměstnané osoby.

Dalším typem pomoci jsou **sociální služby**, které pomáhají nejen nezaměstnanému, ale i jeho rodině. Tato pomoc se zaměřuje na řešení rodinných krizí, ekonomických a jiných problémů.

Psychoterapeutická péče je zaměřena na podporu sebedůvěry a osobní iniciativy, na rozvoj užitečných strategií chování při řešení situace nezaměstnaného, na změnu postojů k práci i zaměstnání. (35)

9.1 Psychologický intervenční program pro nezaměstnané

Cílem programu je redukce stresu nezaměstnaného, podnícení jeho aktivity k větší flexibilitě, k získání sebejistoty, k osvojení si potřebných sociálních dovedností. Mezi sociální dovednosti patří dovednost hledat si nové zaměstnání, schopnost představit se a nabídnout se na pracovním trhu. (7)

9.2 Pracovní poradenství a rekvalifikace

9.2.1 Pracovní poradenství

Pracovní poradenství je zaměřeno na rozvoj orientace nezaměstnaných osob na trhu práce, na informace o pracovních příležitostech a možnostech rekvalifikace. (16)

Nezaměstnaná osoba má povinnost se dostavit ke konzultaci na úřad práce každý měsíc v přesně stanovený den. Pokud se nezaměstnaný bez řádné omluvy a potvrzení důvodů, které vedly k nemožnosti se na úřad práce dostavit, nedostaví na uvedený úřad, je vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání. Pokud není nezaměstnaná osoba evidována na úřadě práce, nemá nárok na výplatu dávek ze systému pomoci v hmotné nouzi.

9.2.2 Rekvalifikace

Pojem rekvalifikace označuje *získání nebo rozšíření stávající kvalifikace uchazeče o zaměstnání nebo zájemce o zaměstnání*. Rekvalifikace slouží k získávání nových znalostí a dovedností nebo k praktické přípravě pro nové zaměstnání, které vyžaduje změnu nebo obměnu profese občana. (34)

Rekvalifikace je součástí aktivní politiky zaměstnanosti státu. Obsah rekvalifikace se určuje podle dosavadní kvalifikace, zdravotního stavu, schopností a zkušeností žadatele o rekvalifikaci. Rekvalifikace se uskutečňuje formou získávání nových teoretických a praktických dovedností v požadovaném oboru, ve kterém se uchazeč o zaměstnání rekvalifikuje. Rekvalifikaci provádějí akreditovaná zařízení a vzdělávací nebo zdravotnické zařízení, které má akreditované vzdělávací programy. Rekvalifikace se uskutečňuje na základě dohody mezi úřadem práce a uchazečem o zaměstnání nebo zájemcem o zaměstnání, a to zejména tehdy, pokud to vyžaduje jejich uplatnění na trhu práce. Náklady rekvalifikace hradí za účastníka rekvalifikace úřad práce. Úřad práce může také poskytnout účastníkovi rekvalifikace příspěvek na úhradu nutných nákladů spojených s rekvalifikací, pokud jsou tyto náklady prokazatelné. Rekvalifikaci zajišťuje úřad práce příslušný podle místa bydliště uchazeče o zaměstnání. (40)

10 VZTAH MEZI POMÁHAJÍCÍM PRACOVNÍKEM A KLIENTEM

Vztah mezi pomáhajícím pracovníkem a klientem (osobou v hmotné nouzi) je velmi důležitý pracovní *nástroj pomáhajícího pracovníka*, kterým motivuje dlouhodobě nezaměstnané osoby k hledání nového zaměstnání. Vytvořit pozitivní vztah mezi osobou v hmotné nouzi a sociálním pracovníkem je důležité pro efektivní spolupráci. Pomáhající pracovník přispívá k motivaci nezaměstnaného člověka k hledání nového zaměstnání podporou a vedením klienta.

Klient potřebuje *věřit* pomáhajícímu pracovníkovi a *cítit lidský zájem*. Mnoho pomáhajících pracovníků má ke klientům neosobní až nadřazený přístup. Důležitým nástrojem pomáhajícího pracovníka je jeho osobnost. Pomáhající pracovník často pracuje s lidmi v nouzi, v závislém postavení, kteří zpravidla potřebují přijetí, spoluúčast, porozumění, pocit, že pomáhajícímu pracovníkovi nejsou na obtíž, že je pracovník neodsuzuje. Klient potřebuje důvěřovat, cítit se bezpečný, a přijímaný. (14)

Sociální pracovník by měl svým klientům *aktivně naslouchat*. Aktivní naslouchání se vyznačuje aktivitou naslouchajícího. Ten registruje, co a jak mu klient sděluje. Sociální pracovník se snaží klientovi porozumět a vcítovat se do něj. Porozumění by měl sociální pracovník dávat klientovi najevo verbálně i neverbálně. Mnoho sociálních pracovníků techniku aktivního naslouchání při své práci nepoužívá. Především při práci s osobami v hmotné nouzi je prvotním zájmem sociálního pracovníka zabezpečit nezaměstnaného po finanční stránce. Naslouchání svým klientům není v této oblasti zatím považováno za důležité a potřebné. (30)

Pomáhající pracovník by si měl uvědomit, s jakými klienty je schopen pracovat. Hlavní roli hraje životní historie a současná osobní situace pomáhajícího. Není možné, aby pomáhající pracovník akceptoval za klienta kohokoli. Každý pomáhající pracovník potkává potřebné, kteří v něm budí záporný vztah. Někdy je možné klienta předat jinému pomáhajícímu pracovníkovi, jindy je nutné se s ambivalentními pocity co nejlépe vypořádat.

Vnitřní svět klienta je pro pomáhajícího pracovníka nejdůležitější realitou. Měl by si uvědomit, že vnitřní obraz světa si kreslí každý člověk sám a každý člověk je za něj sám odpovědný. Pokud se pomáhající pracovník zajímá o vnitřní svět klienta, mohou se konfliktní situace mezi ním a klientem přeměnit v situace spolupráce.

Dále by si pomáhající pracovník měl uvědomovat *projevy svého mocenského postavení*. Moc je velmi důležitou složkou ve vztahu mezi pomáhajícím pracovníkem a klientem, ale může být také ve vztahu na obtíž. Pomáhající pracovník by měl stanovit a udržovat hranice spolupráce mezi ním a klientem.

Aby byla pomoc při mezilidských konfliktech účinná, předpokládá se *neutralita pomáhajícího*. Pomáhající dává za pravdu všem zúčastněným konfliktu. Zajímá se o jejich vidění problému a vyjadřuje jim pochopení. (14)

Mnoho pomáhajících pracovníků se nad uvedenými fakty, které se týkají vztahu mezi klientem a pomáhajícím pracovníkem, nezamýšlí. Práci vykonávají automaticky a bez zájmu o své klienty. Někdy se může stát, že klient svého pomáhajícího pracovníka obtěžuje. Aby pomáhající pracovník vykonával svou profesi kvalitně a účinně, je potřeba, aby měl uvedená fakta při práci s klienty neustále na mysli.

11 METODIKA

Celá výzkumná část diplomové práce je postavena na kvalitativním typu výzkumu.

Cíl studie:

Cílem studie je postihnout některé faktory, které ovlivňují motivaci osob v hmotné nouzi hledat si nové zaměstnání. V centru zájmu studie je analýza kazuistik vytvořených podle rozhovorů s osobami v hmotné nouzi.

Lokace studie:

Data byla sbírána na pověřeném Obecním úřadě ve Všerubech, na sociálním odboru, kde jsou vypláceny dávky hmotné nouze. Malá obec Všeruby leží v Plzeňském kraji v bývalém okrese Plzeň – sever. Pod Obecní úřad Všeruby spadá několik dalších obcí. Data byla sbírána na tomto úřadě, jelikož zde již dva roky pracuji a jsem každodenně v osobním kontaktu s lidmi v hmotné nouzi.

Základní soubor:

Osoby v hmotné nouzi evidované na sociálním odboru ve Všerubech (věková skupina (30 – 55 let).

Výběrový soubor:

6 osob v hmotné nouzi (2 muži a 4 ženy)

Výběrový soubor jsem získala výběrem ze všech osob v hmotné nouzi, které jsou evidované na Obecním úřadě ve Všerubech, na sociálním odboru.

Metody výzkumu

Analýza dokumentů

Analýza dokumentů pracuje s listinnými dokumenty, s předmětným svědectvím, které mohou sloužit jako zdroj porozumění lidskému chování. (11)

Osobní dokument

Osobním dokumentem je respondentova osobní výpověď o vlastním životě nebo části jeho života nebo jeho úvaha o určité události nebo problému. (9)

Sekundární analýza dat

Sekundární analýza dat je podle Buriánka opětovné využití již shromážděných dat za účelem získání nové informace. (8) Metodu jsem využila při studiu dokumentů o problému, o kterém pojednává diplomová práce a při studiu spisů uložených na Obecním úřadě ve Všerubech.

Řízený rozhovor

Řízený rozhovor jsem použila při získávání dat o osobách v hmotné nouzi.

Při rozhovoru s osobami v hmotné nouzi jsem použila *polostandardizovaný* (polostrukturovaný) typ řízeného rozhovoru. U tohoto typu rozhovoru, má tazatel předem připravený seznam otázek, na které se bude respondentů ptát, jinak má volné pole. Tazatel volně odpovídá na otázky. (2)

Strukturované a zúčastněné pozorování

Strukturovaným pozorováním se sleduje, jak se v nastalé situaci respondent bude chovat a toto chování se zaznamená a poté hodnotí. (32)

Při rozhovoru jsem pozorovala, jak se osoby v hmotné nouzi během rozhovoru chovali, jak odpovídali na otázky a jak byli oblečení.

Zúčastněným pozorováním je možné popsat, co se děje, kdo nebo co se zúčastňuje dění, kdy a kde se věci dějí, jak se objevují a proč. (9)

12 VÝSLEDKY

12.1 Kazuistika č. 1 - PAN P

Základní údaje

Panu P je 55 let. Narodil se v Plzni a bydlí v malé vsi nedaleko rodného města. Pan P je svobodný a bezdětný. Vzdělání má pan P základní. Mezi jeho záliby patří již od dětství myslivost a rybaření.

Rodinná situace

Pan P má tři sourozence, dva bratry a jednu sestru. Pan P je nejstarší dítě a pochází z úplné rodiny. Otec pana P je již osm let po smrti a matka pana P žije v domě s pečovatelskou službou. Před smrtí otce žil pan P s matkou a otcem v jejich rodinném domě. Po smrti otce se přestěhovala matka pana P do domu s pečovatelskou službou. Vztah klienta k jeho matce se mi jeví jako velmi pěkný. Svou matku navštěvuje minimálně jednou za měsíc. Návštěvu matky spojí pan P často s výplatou dávek na úřadě. S bratrem a se sestrou, kteří žijí ve stejné vsi jako pan P, má pan P velmi špatné vztahy. S bratrem, který žije v jiné obci, má pan P vztah bezproblémový, což sám takto hodnotí. Pan P neudrhuje se sourozenci téměř žádný kontakt. Pan P uvádí, že měl v dětství velké množství kamarádů a nikdy neměl problém se začlenit do dětského kolektivu. Na své dětství pan P velmi rád vzpomíná. Školu navštěvoval rád a pravidelně. Ve škole podával pan P průměrné výkony. Vztah mezi rodiči pana P byl podle jeho názoru harmonický. Rodiče pana P se nerozvedli. Matka pana P byla nemocná jen zřídka. Zdravotní stav otce byl horší. Otec ochrnul na pravou ruku a pobíral invalidní důchod. V případě potřeby se může pan P na svou matku vždy obrátit a požádat ji o pomoc. U sourozenců tato možnost nepřipadá v úvahu.

Partnerské vztahy

Pan P má v současné době stálou přítelkyni, která s ním dříve žila v bývalém polorozpadlém hospodářském stavení. Tato partnerka se v současné době léčí v Psychiatrické léčebně Dobřany. Se svou současnou přítelkyní žil pan P před její hospitalizací v Psychiatrické léčebně Dobřany zhruba půl roku. Přítelkyně pana P nemá žádné děti. Pan P mimo jeho současnou přítelkyni nikdy nenavázal žádný jiný partnerský vztah. O žádný vztah nestál. Pan P by si velmi přál propuštění své přítelkyně z léčebny.

Bytová situace klienta

Pan P bydlí v polorozpadlé bývalé hospodářské budově. Objekt je velmi zchátralý a není vhodný k trvalému bydlení. V objektu není zavedena elektřina. Kolem domu je velký nepořádek a z domu se line zápach. Dvůr připomíná skládku odpadů. Dříve bydlel pan P s rodiči v rodinném domě ve stejné obci. Pan P není spokojen se svou současnou bytovou situací, ale sám nečiní nic pro její zlepšení. Spoléhá se na pomoc úřadu. Pan P by rád zůstal ve vsi, kde žije, ale pokud by to bylo nezbytné, byl by ochoten se přestěhovat na ubytovnu do Plzně. Nikdy nežil na ulici. V současné době se musí pan P ze svého bydliště odstěhovat. Pan P může zůstat bydlet v objektu pouze pod podmínkou, že bude pro majitele tohoto objektu pracovat. Tuto nabídku není pan P ochoten přijmout. V objektu přespává pan P i nadále přes nesouhlas majitele. Do objektu má pan P přístup pouze skrz otvor ve střeše. Pan P se zahřívá teplem z ohniště v budově. V takovýchto podmínkách již nadále nechce a nemůže bydlet vzhledem ke svému zdravotnímu stavu. V obci, kde pan P žije, není žádná možnost levného ubytování. Z tohoto důvodu pomáhá Obecní úřad ve Všerubech nalézt panu P vhodnou ubytovnu v Plzni.

Zdravotní stav klienta

Zdravotní stav pana P není podle jeho názoru příliš dobrý. Pan P je dlouhodobě nemocen. Nemoc pana P trvá již minimálně sedm měsíců. Pan P má problémy s nohama. Brní ho a natékají mu. Přesnou diagnózu pan P nezná. Pan P musí dlouhodobě užívat velké množství léků. Zdravotní stav pana P se od jeho posledního návratu z vězení zhoršil. Špatný zdravotní stav pana P trápí, ale na druhou stranu mu umožňuje odpuštění kroků pro nalezení nového zaměstnání. Po dobu nemoci si nemusí pan P hledat nové zaměstnání.

Pracovní kariéra klienta

Pan P začal pracovat ihned po ukončení základní školy. Po ukončení školy nastoupil do podniku, kde pracoval jeho otec jako pomocná síla. V současné době nemá pan P zájem o další sebevzdělávání. Pan P neovládá práci s počítačem a neumí cizí jazyky, což snižuje jeho uplatnitelnost na trhu práce. Sám si neumí napsat životopis, nikdy ho pro zaměstnavatele nepotřeboval.

Pan P nepracuje již sedm let. Naposledy pracoval jako hlídač na čerpací stanici. Pan P byl propuštěn poté, co majitel této čerpací stanice zavedl nonstop provoz. Pan P během svého dosavadního života vykonával několik druhů povolání. Pan P pracoval v lese, v lomu, na statku, kde pečoval o koně, a jako hlídač na čerpací stanici. Nejvíce ho uspokojovala práce v lese. Rád by si udělal řidičský průkaz a pracoval jako řidič, hlídač nebo skladník. Pan P nikdy nepracoval nelegálně. Největší překážkou při nalezení nového zaměstnání, je podle pana P, jeho špatný zdravotní stav, který mu neumožňuje dlouhodobě pracovat. Pan P by si velmi přál pracovat, již nechce být závislý na příjmu od státu.

Sociální situace klienta

Pan P není spokojen se svým současným způsobem života. Není spokojen především se špatnými podmínkami, ve kterých žije, a s nízkým příjmem peněz. Pan P je přesvědčen, že pro zlepšení své současné situace nemůže nic dělat. Již rezignoval na veškerou snahu. Na úřadě práce byl pan P evidován vícekrát. Evidence byla přerušena vždy z důvodu nástupu trestu odnětí svobody. Po vykonání trestu se vždy pan P opět přihlásil na úřad práce a zažádal o dávky sociální potřeby. S úřady spolupracuje pan P bez problémů. Na úřad práce dochází pravidelně jednou měsíčně. Nikdy nebyl vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání z důvodu nespolečnosti s úřadem práce. Pan P si sám nehledá zaměstnání z důvodu nemoci. Spoléhá na úřad práce, že mu nějaké zaměstnání nalezne. Služeb agentur práce pan P nevyužívá. O danou službu nemá zájem, jelikož jí nedůvěřuje. Rekvalifikace panu P nikdy nebyla nabídnuta. On sám by byl rekvalifikaci přístupný. Byl by ochoten pracovat na směny, a pokud by to bylo nezbytné, i se kvůli zaměstnání přestěhovat. Po reformě sociálních dávek, která proběhla v roce 2007, se panu P žije hůře. Nevyhovují mu příliš přísné podmínky pro nárok na dávky a příliš nízký příjem peněz. Jedinou motivací ke změně, kterou pan P má, jsou peníze. Rád by si našel zaměstnání a vhodné bydlení. Přál by si, aby nebyl nemocen a mohl vést kvalitnější život.

S ostatními lidmi vychází pan P bez konfliktů. Nečiní mu potíže se seznámit s novými lidmi. Pan P má velké množství přátel. Od té doby, co je nezaměstnaný mu nebyli žádní přátelé, spíše mu přibyli noví, se kterými se pan P pravidelně navštěvuje. Pan P nepociťuje odsouzení svým okolím, kvůli svému postavení ve společnosti. Nejčastěji tráví svůj volný čas sám doma.

Panu P se zhoršila kvalita života od té doby, co je nezaměstnaný. Je častěji nemocen. Panu P chybí kvalitní strava, na kterou nemá dostatek financí, především díky výdajům za léky. Pan P chodí nakupovat potraviny většinou po výplatě dávek. Pan P se snaží si plánovat rozpočet svých financí. Pan P je kuřák. Pan P nedodrhuje hygienické návyky a čistotu šatstva. Chodí špinavě oděn a zapáchá. V současné době se nemá kde umýt a kde si vyprat oblečení. Za svůj zevnějšek se stydí. Pan P velmi nerad chodí k lékaři. Má obavy se u lékaře svléknout, jelikož si uvědomuje, že je špinavý a zapáchá.

Finanční situace

Z dávek, které stát nabízí, pobírá pan P pouze příspěvek na živobytí, na jiné dávky nemá nárok. Potřebné záležitosti na úřadech si zvládne vyřídit sám, jen by občas potřeboval pomoci s vypisováním potřebných dokumentů. Pan P nemá dluhy. Exekuce mu byla nařízena pouze jednou kvůli nezaplacení pokuty. Nikdy si nevzal žádnou půjčku ani o tom neuvažuje. Pan P považuje pomoc od státu za nedostačující. Podle jeho názoru dostává velmi málo peněz. S penězi od státu nevystačí, jelikož měsíčně obdrží méně financí, než potřebuje.

Průběh rozhovoru

Rozhovor s panem P trval 60 minut a probíhal v nerušeném prostředí. V místnosti, kde probíhal rozhovor, jsem byla přítomna pouze já a pan P, aby byla zajištěna anonymita klientova sdělení. Pan P byl ujištěn, že zjištěná data budou použita pouze pro účely diplomové práce a v práci nebudou uvedena jeho osobní data. Otázky pokládané panu P byly otevřené. Pan P měl prostor pro své osobní vyjádření. Pan P se vyjadřoval souvisle. Rozhovor byl rozdělen do několika částí podle témat. Témat bylo v rozhovoru celkem osm. Od pana P jsem chtěla získat informace o jeho osobě, rodině, o partnerovi, o bytové situaci, zdravotním stavu, o pracovní kariéře, o sociální a finanční situaci. K některým tématům se pan P rozhovořil více, než bylo potřeba. Rozhovor jsem musela usměrňovat, abych získala potřebné informace. Pan P hovořil bez ostychu i o velmi osobních tématech. Při tématu rodiny a bytové situace, se vehnaly panu P slzy do očí. Pan P byl několikrát ujištěn, že není nutné, aby odpovídal na otázky, které jsou pro něj příliš osobní a bolestivé. Pan P byl oblečen ve špinavém oblečení a zapáchal. K rozhovoru jsem nabídla panu P čaj a vánoční pečivo.

Během rozhovoru působil podle mého názoru pan P klidně. Pan P odcházel s úsměvem na tváři. Podle jeho slov byl rád, že si mohl s někým popovídat. Z rozhovoru s panem P jsem měla velmi dobrý pocit. Podle mého názoru probíhal rozhovor v přátelské atmosféře.

Spolupráce s panem P

Pan P je evidován na úřadě již od roku 1998. Pan P se vždy chová velmi slušně. Často je lítostivý a pláče. Potvrzení a dokumenty dokládá vždy se zpožděním a musí být upomínán. Spolupráce s panem P je velmi obtížná. Pan P nevlastní telefon, velmi obtížně se s ním udržuje kontakt. Čas od času se stane, že na dohodnuté jednání nepřijde. Během spolupráce s panem P jsem zjistila, že pan P má problém dodržovat jakýkoli řád a ztratil veškeré pracovní návyky. Pan P nevynakládá žádnou snahu najít si zaměstnání. Dlouhodobá nemoc slouží panu P jako výmluva, proč si nehledat vhodné zaměstnání. Pan P má velké problémy hospodařit se svým příjmem. Po čtrnácti dnech, po obdržení řádné dávky, žádá o předčasné vyplacení peněz za následující měsíc. Pan P uvádí, že má problém vystačit s penězi hlavně z důvodu financování drahých léků. Podle sdělení starosty obce, kde pan P žije, pan P velkou část peněz propije. Pan P je často viděn v místní hospodě nebo při nákupu alkoholických nápojů. Podle jeho názoru i názoru jiných občanů obce, má Pan P již dlouhou dobu problém s alkoholem, i když on sám to popírá. Na panu P jsem již několikrát pozorovala příznaky nadměrné konzumace alkoholu, jako je třes rukou, nadměrné pocení a výkyvy nálad. Pan P velmi často slibuje, ale své sliby dodrží jen zřídka. Často spolupracuji se starostou obce, kde pan P žije. Starosta obce má o pana P velký zájem a snaží se mu pomáhat.

Pan P nemá již téměř žádnou motivaci hledat si nové zaměstnání. Velmi slabou motivací pro pana P jsou finance. V současné době je pro pana P prioritní schválení invalidního důchodu. Poté by pan P již nemusel pracovat. Byl by finančně zajištěn z dávek důchodového pojištění.

Pan P je nejpřístupnější spolupráci v době před výplatou dávek, nebo pokud potřebuje s něčím pro něj důležitým pomoci. Pokud od pana P požaduji něco já a on z toho nemá finanční nebo jiný prospěch, nejeví ochotu spolupracovat.

Plán sociální pomoci

V současné době je prioritní, aby si pan P našel vhodné ubytování. Je potřeba, aby přestal žít v nevhodném prostředí a začal se intenzivně léčit. Pokud je zdravotní stav pana P natolik závažný, že mu neumožňuje pracovat, bylo by vhodné, aby pan P požádal o invalidní důchod. Pro pana P by bylo prospěšné, kdyby mohla být jeho dávka rozdělena na části a byla mu vyplácena po týdenních intervalech. Myslím si, že pan P utratí většinu peněz ihned po výplatě dávky a po zbytek měsíce nemá z čeho žít. Každý měsíc pan P žádá o předčasnou výplatu dávky. Možnost výplaty dávky po částech není ze zákona možná. S touto možností by musel pan P souhlasit. Pan P s uvedenou možností nesouhlasí. Jako důvod uvádí, potřebu finančních prostředků na léky.

Pan P přišel na úřad požádat o pomoc s hledáním vhodného ubytování. On sám neví, kde má vhodné ubytování hledat. Pan P ode mě obdržel kontakt na ubytovnu v Plzni, kde by byla možnost levného ubytování. Další kroky musí učinit pan P sám. Pan P by si velmi přál, aby mu byl přiznán invalidní důchod. O ten již jednou žádal, ale nebyl mu přiznán. Neustále se zhoršující zdravotní stav brání panu P v hledání nového zaměstnání. V současné době je pan P osvobozen od snahy hledat si novou práci, jelikož není schopen vykonávat jakékoli zaměstnání.

Pan P je již demotivován k hledání nového zaměstnání. Velkou překážkou mu činí jeho zdravotní stav. Pan P je již velmi dlouhou dobu nezaměstnaný. Podle mého názoru by pan P v žádném zaměstnání dlouho nevydržel, jelikož již ztratil pracovní návyky a schopnost dodržovat jakýkoli řád. Pan P se již naučil žít s nižším příjmem. S více penězi by zřejmě neuměl vhodným způsobem naložit. Pan P doufá, že mu bude schválen invalidní důchod a jeho problémová situace se tím tak vyřeší.

S panem P jsme se domluvili na krocích, které on sám podnikne. V první řadě zajde na adresu ubytovny a domluví se s majitelem na možnostech a podmínkách ubytování. Pokud se s majitelem ubytovny dohodne a bude ubytován, doručí osobně na úřad kopii smlouvy o ubytování, aby mohlo být ubytování panu P uhrazeno z dávek pomoci v hmotné nouzi. Druhým krokem, který pan P učiní, bude podání žádosti o invalidní důchod. Pokud bude pan P postrádat oblečení, může zajít na Městský úřad Nýřany, za kurátorem pro dospělé, který mu poskytne kontakty na Městskou charitu v Plzni, kde si bude moci vybrat potřebné oblečení. Povinností

pana P bude každý měsíc se osobně dostavit na úřad pro výplatu dávek v hotovosti a zároveň nahlásit jakékoli změny, které nastanou.

Naplánovat dlouhodobou pomoc pro pana P není možné. Podle mého názoru se musí u pana P postupovat po malých krůčcích a stanovit pouze krátkodobé cíle. Dlouhodobý cíl je pro pana P těžko uchopitelný a demotivující. Ve snaze pomoci panu P spolupracuji s kurátorem pro dospělé pod Městským úřadem Nýřany. Kurátor pro dospělé pomáhá panu P se sháněním nového oblečení přes Městskou charitu v Plzni. Pan P odmítá jakoukoli jinou pomoc.

Navázat vztah s panem P bylo velmi náročné, jelikož pan P nedůvěřuje žádným institucím. Během dvouletého kontaktu s panem P se mi podařilo navázat vztah. Sama si nejsem jistá, co vedlo k tomu, že mi pan P začal důvěřovat. Pana P jsem vždy vyslechla a snažila se ho podporovat. Pan P se již neostýchá požádat o pomoc. Pan P se postupem času naučil o ni požádat, ale nedůvěra v instituce u něj stále přetrvává. Já mohu panu P nabídnout pouze finanční pomoc prostřednictvím dávek ze systému pomoci v hmotné nouzi. Dále mu mohu poskytnout kontakty na jiné odborníky. O kontakty pan P nejeví zájem. Pan P stojí pouze o finanční pomoc. V kontaktu s panem P jsem minimálně jednou měsíčně.

Pan P ve mně vyvolává smíšené pocity. Těší mě důvěra, kterou ke mně pan P má. Na druhou stranu nejsem spokojena s laxním přístupem pana P. Pan P vždy očekává okamžitou pomoc, ale pokud potřebuji od něj něco já, vždy mu vše trvá velmi dlouho. Dále mě iritují neustálé žádosti pana P o předčasnou výplatu dávek. S panem P ráda spolupracuji, jelikož jeho chování je slušné a nekonfliktní.

Během spolupráce s panem P jsem pochopila, že spolupráce s dlouhodobě nezaměstnaným člověkem je velmi náročná a může se zdát, že snaha pomoci nikam nevede. Pokud žije člověk dlouhou dobu nějakým způsobem života, který se nám jeví jako nevhodný, neznamená to, že druhému člověku daný způsob života nevyhovuje. Změna způsobu života po dlouhé době je velmi složitá. Pro pana P je podle jeho výpovědi důležité to, že ho vyslechnu, neodsuzuji ho a snažím se mu pomoci. Pro pana P je již pomocí možnost svěřit se někomu se svými problémy. V současné době se ho snažím pochopit a podporovat ho v jakékoli odvaze a snaze ke změně. Otázkou je, zda je možné bludný kruh dlouhodobé nezaměstnanosti přetrhnout.

12.2 Kazuistika č. 2 - PANÍ F

Základní údaje

Paní F je 32 let. Je svobodná a má jednu dceru. Narodila se v Ostravě ve Vítkovicích, ale bydlí v malé vsi nedaleko Plzně. Paní F vystudovala základní školu. Mezi záliby paní F patří procházky, úklid a cestování. Úklid přináší paní F velkou radost.

Rodinná situace

Paní F neměla radostné dětství. Matka pila ve velké míře alkohol a velmi špatně pečovala o své děti. Otec tvrdě pracoval a neměl na děti čas. Díky špatné péči ze strany matky, musely být paní F a její starší sestra umístěny v dětském domově, kde paní F zůstala až do zletilosti. Paní F snášela pobyt v dětském domově velmi špatně, kvůli šikaně ze strany romských dětí. Z dětského domova často utíkala. Z důvodu šikany ze strany romských dětí byla v péči psychologů. Paní F uvádí, že vždy měla velké množství kamarádů a nikdy neměla problém se začlenit do kolektivu. Svou matku nechce paní F nikdy vidět. Matka se s otcem paní F rozvedla a našla si nového přítele, se kterým měla další tři děti, které byly opět umístěny do dětského domova. S těmito sourozenci není paní F v kontaktu. S otcem se paní F setkala opět po 17 letech. Otec zemřel v roce 2000 na velmi silnou cukrovku. Se sestrou se setkala po 22 letech. Dodnes jsou spolu v úzkém kontaktu. Paní F má dceru, které je pět let. Dcera nežije s matkou, jelikož paní F není schopná kvůli svému zdravotnímu stavu o svou dceru pečovat. Dcera paní F žije u rodičů otce dcery v Plzni. Rodiče otce dcery se k paní F chovají jako ke své vlastní dceři. Paní F navštěvuje svoji dceru často. Paní F přispívá na péči o dceru pomocí přídavku na děti, který předává prarodičům dcery. Více není schopná na svoji dceru přispívat. Dcera paní F chodí pravidelně do školy a navštěvuje taneční kroužek. Dcera paní F se velmi dobře začleňuje do školního kolektivu. Je velmi živá. Nebývá často nemocná.

Partnerské vztahy

Paní F má stálého partnera. Ale v tomto partnerství není spokojená. Uvažuje o ukončení vztahu. Ráda by se odstěhovala do Plzně, kde by si chtěla pronajmout byt, kde by mohla žít spolu se svou dcerou. Paní F touží po životě pouze se svou dcerou. Přítel paní F je velmi žárlivý a omezuje ji. Přítel paní F je na ni hrubý a paní F dokonce již několikrát uhodil. Paní F má obavy z ukončení vztahu. Podezřívá přítele, že ji bude všude pronásledovat a nedopřeje jí klid. S otcem své dcery paní F není v kontaktu.

Bytová situace

Paní F žije v současné době u svého přítele v rodinném domě jeho rodičů. V rodinném domě bydlí také bratr přítele paní F s rodinou. V rodině přítele paní F panují velmi špatné vztahy. Matka přítele paní F trpí roztroušenou sklerózou, díky které není schopna se sama o sebe plně postarat. Paní F o matku přítele pečuje. Tato činnost je náplní dne paní F. Otec přítele se doma zdržuje jen velmi zřídka. Paní F není spokojená se svou bytovou situací. V současné době si hledá jiné bydlení. Podle jejích slov je bydlení v rodině přítele neúnosné. Rodičům přítele paní F na domácnost nepřispívá. Svůj podíl si odpracuje úklidem a péčí o matku přítele. Paní F nikdy nežila na ulici.

Zdravotní stav

Zdravotní stav paní F je špatný. Paní F je dlouhodobě nemocná s plícemi. Přesnou diagnózu si paní F nepamatuje. Již několikrát byla hospitalizovaná s embolií plic. Velmi často chodí na kontroly k lékařům. Další problémy má paní F se zuby, dutinami, štítnou žlázou a ostruhami na patách. Její zdravotní stav se neustále zhoršuje. Těhotenství paní F nebylo plánované a během těhotenství neměla žádné obtíže.

Pracovní kariéra

Po ukončení základní školy paní F dále nestudovala ani se nevyučila v žádném oboru. Paní F lituje toho, že neměla možnost se vyučit v nějakém oboru. Ve škole měla průměrné známky. Paní F nezvládá práci s počítačem, ale ráda by získala znalosti v tomto oboru. Dorozumí se německým jazykem. Životopis nikdy nepsala, nepotřebovala ho.

Paní F nepracuje šest let. Dva roky je evidovaná na úřadě práce. Před evidencí na úřadě práce byla čtyři roky na rodičovské dovolené. Paní F po ukončení základní školy pečovala o svého otce. Paní F pracovala ve svém životě převážně v zaměstnáních bez pracovní smlouvy. Paní F vykonávala profese typu prodavačka aut, uklízečka v bance a ve škole. Poslední zaměstnání, které paní F vykonávala, byla výroba strouhátek ve fabrice. Pracovní poměr ukončila díky zdravotním problémům. Paní F by ráda pracovala jako uklízečka. Nejvíce ji uspokojovala práce u aut. Paní F by byla ochotna se kvůli zaměstnání přestěhovat i pracovat na směny, pokud by jí to umožnil zdravotní stav. Paní F se domnívá, že práci nemůže najít kvůli svému zdravotnímu stavu. Velmi touží po práci, již jí nevyhovuje závislost na nízkých příjmech od státu.

Sociální situace

Paní F není spokojená se svým současným způsobem života. Vyčerpává ji špatný zdravotní stav, problémy s přítelem a neúspěch při hledání zaměstnání. Paní F požádala o invalidní důchod. Vyrozumění stále neobdržela. Dále hledá byt v Plzni pro sebe a svou dceru. Paní F by ráda opět pečovala o svou dceru. Dcera je její velkou motivací. Paní F je na úřadě práce evidována již dva roky. Na úřadě práce se poprvé zaevidovala po ukončení rodičovské dovolené. Na úřad práce dochází pravidelně. Nikdy nebyla vyřazena z evidence uchazečů o zaměstnání z důvodu nespolupráce s úřadem práce. Spolupráce s úřady jí nečiní problém. Paní F si sama intenzivně hledá zaměstnání, ale zároveň se i spoléhá na úřad práce, že jí pomůže najít vhodné zaměstnání. Ona sama obchází a obtelefonovává zaměstnavatele. Nenechává snahu pouze na úřadě práce. Potenciální zaměstnavatelé se podle jejího vyjádření k ní chovají mile. Zatím se nesešla s neochotou a nepřijemným

chováním. Často se jí stává, že je potenciální zaměstnání obsazeno, nebo paní F nevyhovuje požadavkům zaměstnavatelů. Služeb agentur práce nevyužívá. O danou službu nemá zájem. Paní F nikdy nebyla nabídnuta rekvalifikace. Nabídku rekvalifikace by uvítala. Na zaměření jí nezáleží. S pomocí od státu není spokojena. Paní F považuje pomoc od státu za nespravedlivou. Spravedlivé by bylo, kdyby byla zohledněna snaha najít si zaměstnání. Dále by ocenila, kdyby bylo umožněno pracovat všem lidem, kteří o práci stojí. Pomáhat by se nemělo lidem, kteří o práci nestojí a propadli alkoholu.

S lidmi vychází paní F bez konfliktů. Ráda navazuje kontakt s novými lidmi. Paní F má velké množství přátel, kteří žijí mimo její bydliště. Od té doby, co je paní F nezaměstnaná, jí nebyli žádní přátelé. Bohužel nemá dostatek finančních prostředků, aby mohla být se svými přáteli v kontaktu. Někdy pocituje odsouzení společností, za své postavení ve společnosti. Nejvíce času tráví paní F doma nebo u dcery. Pokud je doma, tak uklízí, vaří nebo se sleduje televizi. Aktivitu během dne si plánuje dopředu.

Od té doby, co je paní F nezaměstnaná, nepocituje, že by se zhoršila kvalita jejího života. Paní F nejvíce postrádá svobodu a klid. Domácí práce zvládá bez problémů. Paní F velmi dbá o hygienu a čistotu šatstva. Oblečení dostává paní F od známých. Na stravu nemá dostatek financí. Potraviny nakupuje jen jednou v měsíci, když obdrží dávku. Po zbytek měsíce ji živí její přítel. Rozpočet financí neplánuje, jelikož nemá z čeho.

Finanční situace

S penězi od státu paní F nevystačí. Paní F má dluhy, které se snaží pravidelně splácet a pokud to nejde, vždy se snaží domluvit na odložení splátky. Exekuce jí byla jednou nařízena díky dřívějším problémům se zdravotní pojišťovnou. Půjčku nikdy neuzavřela, jelikož na ni neměla nárok. Kdyby splňovala všechny podmínky potřebné pro získání půjčky, ráda by si půjčku vzala. Tu by použila na byt pro sebe a dceru. Paní F pobírá ze všech dávek, které stát nabízí pouze příspěvek na živobytí a přírůstek na dítě. O možnostech pobírat dávky se dozvěděla na sociálním odboru, když jí končila rodičovská dovolená.

Průběh rozhovoru

Rozhovor s paní F probíhal kolem 60 ti minut v nerušeném prostředí. V místnosti, kde probíhal rozhovor, jsem byla přítomna pouze já a paní F, aby byla zajištěna anonymita klientčina sdělení. Paní F byla ujištěna, že zjištěná data budou použita pouze pro účely diplomové práce a nebudou zde uvedena její osobní data. Otázky pokládané paní F byly otevřené. Paní F měla prostor pro své osobní vyjádření. Rozhovor byl rozdělen do několika částí podle témat. Témat bylo v rozhovoru celkem osm. Od paní F jsem chtěla získat informace o její osobě, rodině, o partnerovi, o bytové situaci, zdravotním stavu, o pracovní kariéře, o sociální a finanční situaci. Podle mého názoru panovala během rozhovoru uvolněná a příjemná atmosféra. Během rozhovoru působila paní F klidně a vyrovnaně. Vyprávěla bez ostychu i o velmi osobních věcech. Paní F byla oblečená v čistém a slušivém oblečení. K rozhovoru jsem nabídla paní F čaj a vánoční pečivo.

Paní F odcházela podle svých slov s velkou úlevou. Již delší dobu se potřebovala někomu svěřit se svým těžkým životem. Z rozhovoru s paní F jsem měla dobrý pocit. Paní F působila dojmem, že v ní osobní a citlivé údaje nevyvolávaly žádné negativní emoce.

Spolupráce s paní F

Paní F spolupracuje vždy ochotně. Potřebné dokumenty dokládá zavčasu a bez upomínek. Případné změny oznamuje bez prodlení. Paní F dodržuje domluvené termíny. Paní F se chová mile a zdvořile. Někdy působí zmateným dojmem. Často se omlouvá za své chyby a nedostatky. Paní F se intenzivně snaží najít si nové zaměstnání. Velkou překážkou jí činí zdravotní stav, který je velmi proměnlivý.

Velkou motivací je pro paní F její pětiletá dcera. Ona je podle svých slov důvodem, proč se paní F statečně pere se svým osudem.

Plán sociální pomoci

Prvním krokem, který již paní F uskutečnila, je podání žádosti o invalidní důchod. Přiznání této dávky z důchodového pojištění by jí zajistilo pravidelný příjem. Tento krok je důležitý pro zjištění závažnosti omezení hledat si zaměstnání kvůli častému výskytu zdravotních komplikací. Dalším krokem, který by paní F pomohl, by bylo nalezení nového bytu pro ni a dceru. Paní F má slíbenou finanční podporu od prarodičů dcery.

Paní F je dostatečně motivovaná pro změnu způsobu svého života. Paní F se stále intenzivně snaží si najít nové zaměstnání, i když její zdravotní stav snižuje její šanci. Paní F nepotřebuje žádnou výraznou pomoc. Pomoc z mé strany spočívá v podpoře a dodávání odvahy, aby svůj boj nevzdávala. Paní F byla nabídnuta možnost kdykoli přijít na úřad a požádat o pomoc. Vzhledem k tomu, že spolupráce s paní F je bezproblémová a paní F se velmi snaží sama, přichází požádat na úřad o pomoc jen zřídka. Paní F uvedla, že velmi oceňuje možnost přijít se svěřit se svými problémy a psychická podpora. S paní F jsme se domluvili pouze na jediném kroku, který podnikne, a to je podat žádost o invalidní důchod. Vše ostatní zvládá paní F bez pomoci.

Paní F nepotřebuje naplánovat dlouhodobou pomoc, vzhledem k tomu, že je sama aktivní. Paní F má schopnost naplánovat si dlouhodobé cíle, které jí popohánějí ve své snaze jít stále dopředu.

Navázat vztah s paní F nebylo příliš složité. Již od prvního kontaktu působila paní F příliš důvěřivým dojmem. Během dvou let, co s paní F spolupracuji, jsem poznala, že paní F je někdy až příliš důvěřivá. V současné době má kolem sebe velmi málo lidí, kterým by se mohla svěřit se svými problémy. Já mohu paní F pomoci pouze po finanční stránce ze systému pomoci v hmotné nouzi. Pokud je potřeba mohu jí předat kontakty na jiné instituce. Dále poskytuji paní F psychickou podporu a pochopení.

Spolupráce s paní F ve mně vyvolává pozitivní pocity. Velmi mě těší intenzivní snaha paní F nalézt nové zaměstnání. Jsem ráda, že svůj život nepřijala takový, jaký je, a že se snaží se svým osudem bojovat. Tento přístup dlouhodobě nezaměstnaných osob se příliš často nevyskytuje. S paní F spolupracuji ráda, jelikož

se jedná o bezproblémovou klientku. Paní F jedná vždy slušně a je nakloněná spolupráci. S paní F jsem v kontaktu jednou až dvakrát měsíčně.

Během spolupráce s paní F jsem pochopila, že i dlouhodobě nezaměstnaný člověk dokáže v sobě nalézt sílu ke změně svého života. K tomu, aby dlouhodobě nezaměstnaný člověk svůj boj nevzdával, potřebuje velmi silnou motivaci, která mnohým dlouhodobě nezaměstnaným chybí. Pokud motivaci člověk v sobě objeví, má velké štěstí. Nalézt motivaci se mnohým dlouhodobě nezaměstnaným nedaří.

12.3 Kazuistika č. 3 – PANÍ N

Základní informace

Paní N je 45 let. Je rozvedená a žije sama se synem. Paní N se narodila v Plzni. V současné době žije v malé vsi nedaleko Plzně. Paní N má základní vzdělání. Ráda by si v budoucnu zvýšila své vzdělání. Mezi zájmy paní N patří především vzdělávání sama sebe.

Rodinná situace

Paní N má dva sourozence, bratra a sestru, a pochází z úplné rodiny. Paní N je nejmladším dítětem. Se svými sourozenci má paní N špatný vztah. Vztahy se mezi sourozenci vyostřily po onemocnění rodičů. Paní N uvádí, že měla dětství šťastné. Vždy měla velké množství kamarádů a nikdy neměla problém začlenit se mezi své spolužáky. Paní N chodila do školy pravidelně a známky měla průměrné. V dětství se paní N věnovala krasobruslení a muzice. Dále zpívala se skupinou a hrála na zobcovou flétnu. Již ve škole byla hodně aktivní a navštěvovala všechny dostupné kroužky. Rodiče paní N již nežijí. S rodiči měla paní N velmi pěkný vztah. Otec prodělal amputaci nohy a matka prodělala malou mrtvici, po které ochrnula na celou levou polovinu těla. Během svého života nebyly rodiče paní N téměř nemocní. Paní N uvádí, že její rodiče se nikdy nerozvedli a nikdy nebyli nezaměstnaní. Díky špatnému zdravotnímu stavu rodičů musela paní N ukončit zaměstnání a musela se přestěhovat k rodičům, aby o ně mohla celodenně pečovat. Paní N má dva syny. Starší syn již s matkou nežije. Mladší syn studuje gymnázium ve Stříbře. Velmi dobře se učí, známky má nadprůměrné. Syn paní N je velmi často nemocen, především na jaře, v zimě nemá žádné větší obtíže. Syn paní N je alergik, astmatik a ekzmatik. Paní N dohlíží velmi pečlivě na vzdělání svého syna. Pokud je syn paní N nemocen, doučuje ho zameškanou látku přítelkyně paní N, která je učitelkou na druhém stupni ZŠ. Syn paní N nenavštěvuje žádné kroužky, jelikož se zatím seznamuje s novou školou, do které přestoupil. Synové paní N jsou velmi samostatní.

Partnerské vztahy

Paní N je rozvedená. V současné době nemá stálého partnera.

Bytová situace

Paní N bydlí v nájemním bytě o velikosti 2+1. Se svou bytovou situací je spokojena, neměnila by. V případě, že by měla vyšší příjem, koupila by si vlastní byt. Paní N nemá problém splácet pravidelně nájem a náklady související s bydlením. Nikdy nežila na ulici.

Zdravotní stav

Zdravotní stav paní N je uspokojivý. Paní N je nemocná pouze zřídka. Pokud je nemocná, pak jen po nezbytnou dobu. Těhotenství paní N nebylo plánované a proběhlo bez komplikací.

Pracovní kariéra

Paní N již našla zaměstnání jako prodavačka na čerpací stanici. Nepracovala 2 roky. Během svého dosavadního pracovního života vystřídala mnoho druhů zaměstnání. Díky tomu má velmi širokou praxi v různých oborech, ale nejvíce zkušeností má v kancelářské práci. Nejspokojenější byla jako sekretářka na gymnáziu. V současné době jí vyhovuje práce na čerpací stanici, kde je v přímém kontaktu s lidmi. Po návratu do kanceláře zatím netouží. Nelegálně pracovala paní N pouze jednou. Asi rok pracovala na čerpací stanici, kde v září nastoupila oficiálně. Majiteli čerpací stanice velmi dlouho trvalo, než paní N nabídl oficiální pracovní smlouvu. Během této doby si paní N stále intenzivně hledala jiné zaměstnání, ale nedařilo se. Budoucí zaměstnavatelé se k paní N vždy chovali velmi slušně a vstřícně. Podle jejího názoru nemohla sehnat zaměstnání z důvodu nedostatečného vzdělání. Velmi postrádá střední vzdělání. Paní N mluví pasivně německým

a anglickým jazykem. Práci s počítačem zvládá bez problémů. Životopis již několikrát psala.

Sociální situace

V současné době je paní N spokojená se svým způsobem života. Paní N byla již několikrát evidována na úřadě práce. Nikdy nebyla vyřazena z evidence uchazečů o zaměstnání pro nespolupráci. Na úřad práce docházela pravidelně. S úřady vždy ochotně spolupracovala. S vyřizováním důležitých věcí na úřadech nemá žádné potíže. Podle jejího názoru chybí na úřadě práce a na úřadě státní sociální podpory osobnější a vstřícnější přístup zaměstnanců. Paní N si vždy sama poctivě hledala zaměstnání. Úřadu práce nedůvěřuje, jelikož jí nabídl po dobu evidence na úřadě práce pouze jedno nevyhovující zaměstnání. Sama objížděla zaměstnavatele a ucházela se o volná místa nebo si kupovala inzeráty a obtelefonovávala potenciální zaměstnavatele. Služeb agentur práce paní N nevyužívá, nedůvěřuje jim, jelikož je zklamaná z činnosti úřadu práce. Kvůli zaměstnání by byla ochotna se přestěhovat a pracovat na směny. Rekvalifikace paní N nabídnuta nebyla. Ona sama si musela o rekvalifikaci požádat a musela velmi tvrdě bojovat, aby mohla rekvalifikační kurz podstoupit. Paní N podstoupila rekvalifikační kurz zaměřený na práci s počítačem. Další rekvalifikaci by se nebránila. Paní N by se ráda do budoucna věnovala více cizím jazykům. Paní N je spokojená s reformou, která proběhla v sociální oblasti. Díky této reformě dostala od státu příspěvek na ozdravný pobyt syna u moře. Podle jejího názoru, jí státní úředníci vycházejí více vstříc, pomáhají jí ochotněji s řešením problémů. Nespokojena je s činností úřadu práce.

Paní N je velmi společenská, ráda se seznamuje s novými lidmi. S lidmi většinou vychází bez problémů. Paní N má velké množství známých, ale přátel má velmi málo. Během doby, kdy byla paní N nezaměstnaná, jí nebyli žádní přátelé, naopak jí přibyli noví. Odsouzení společností nikdy nepocítila. Nejvíce času v době, kdy byla nezaměstnaná, trávila sháněním nového zaměstnání. Aktivity během dne si plánovala. Nikdy nepocítila výrazně samotu. Paní N udržuje pravidelně vztahy s příbuznými.

Během doby, kdy byla paní N nezaměstnaná, pociťovala paní N zhoršení kvality života. Především musela více šetřit a nemohla si koupit to, co chtěla, tak jako dříve. Nejvíce postrádala běžné věci, které si nemohla dovolit. V té době se cítila velmi unavená díky neustálému hledání nového zaměstnání. Paní N zvládá domácí práce bez problémů. Úzkostlivě dbá na hygienu a čistotu šatstva. Nové oblečení si kupuje sama. Na stravu má financí dostatek. Rozpočet financí plánovala, aby s penězi vystačila.

Finanční situace

Paní N s penězi od státu vystačí díky plánování rozpočtu financí. Dluhy nemá. Exekuce jí nikdy nebyla nařízena. Půjčku nikdy neuzavřela. Paní N by uvažovala o půjčce pouze při vyšším příjmu a to pouze na zakoupení bytu. Paní N pobírá příspěvek na živobytí, sociální příplatek a přídavek na dítě. Řádně uplatňuje nárok na všechny dávky, na které má ze zákona nárok. O dávkách, na které má nárok, se dozvěděla sama na internetu. Nemá zájem o další dávky od státu. S pomocí od státu je spokojená. Když nejvíce potřebovala, stát jí pomohl. V žádném případě nestojí o dlouhodobou pomoc od státu.

Průběh rozhovoru

Rozhovor s paní N probíhal v nerušeném prostředí a trval kolem 60 ti minut. V místnosti, kde rozhovor probíhal, jsem byla přítomna pouze já a paní N, aby byla zajištěna anonymita klientčina sdělení. Před uskutečněním rozhovoru byla paní N ujištěna, že získaná data budou použita pouze pro účely diplomové práce a v práci nebudou uvedena její osobní data. Otázky pokládané paní N byly otevřené. Paní N měla prostor pro své osobní vyjádření. Rozhovor byl rozdělen do několika částí podle témat. Témat bylo v rozhovoru celkem osm. Od paní N jsem chtěla získat informace o její osobě, rodině, o partnerovi, o bytové situaci, zdravotním stavu, o pracovní kariéře, o sociální a finanční situaci. Paní N velmi ochotně vyprávěla o všech potřebných tématech.

Z rozhovoru s paní N jsem měla dobrý pocit. Podle mého názoru probíhal rozhovor v přátelské a příjemné atmosféře. Paní N působila během rozhovoru klidně a vyrovnaně. Paní N odcházela s úsměvem na tváři. Paní N byla velmi pěkně upravená a oblečená.

Spolupráce s paní N

Paní N vždy velmi ochotně spolupracuje a nevyvolává žádné konflikty. Vždy dorazí na dohodnuté jednání a vždy dokládá v termínu potřebné dokumenty. Jako jedna z mála klientů se velmi aktivně snažila najít nové zaměstnání. Paní N byla po celou dobu evidence na úřadě nespokojena se svou životní situací a nechtěla se s novou rolí nezaměstnaného smířit. Paní N velmi dbá o svůj vzhled. Pokaždé byla vkusně a čistě oblečená.

Plán sociální pomoci pro paní N

Paní N si sama našla vhodné zaměstnání. Již nepotřebuje žádnou pomoc od úřadu. Paní N po celou dobu evidence na úřadě intenzivně hledala nové zaměstnání. Nespoléhala se na úřad práce a sama objížděla a obtelefonovala potencionální zaměstnavatele. Paní N potřebovala od úřadu pouze finanční pomoc ze systému pomoci v hmotné nouzi. Jinou pomoc nepotřebovala a ani o žádnou jinou pomoc nepožádala. Paní N byla motivována hledat si nové zaměstnání. Nebyla ochotna se za žádnou cenu smířit s velmi nízkým příjmem a svou rolí nezaměstnaného člověka. Paní N neustále toužila po nalezení nového zaměstnání a po získání zpět své soběstačnosti.

Navázat vztah s paní N bylo náročné. Již při prvním kontaktu dávala paní N najevo svou nedůvěru k institucím. Získat důvěru paní N se podařilo díky ochotě pomoci paní N v její situaci. Paní N uvedla, že ji mile překvapil vstřícný přístup a ochota pomoci. Při kontaktu s jinými institucemi se vždy setkala s nezájmem, neochotou pomoci a s neosobním přístupem. Paní N spolupracovala velmi ochotně. Spolupráce s ní byla bezproblémová a příjemná. V kontaktu s paní N jsem byla jednou měsíčně.

Spolupráce s paní N ve mně vyvolává pozitivní pocity. S paní N jsem velmi ráda spolupracovala především díky pozitivnímu přístupu paní N ke změně svého života a také díky bezkonfliktnímu způsobu jednání. Paní N byla vždy ochotná se domluvit na schůdném řešení pro obě dvě strany. Na paní N jsem obdivovala odhodlanost, s jakou hledala nové zaměstnání. Hledání nového zaměstnání nevzdala ani po několika neúspěšných pokusech.

Spolupráce s paní N mi umožnila pochopit, jak je důležitý individuální přístup ke klientům. Na začátku výkonu svého povolání jsem měla tendenci posuzovat nezaměstnané osoby všechny stejně. Dělal mi problém jim uvěřit, že jsou ochotni hledat nové zaměstnání. V tomto úsudku jsem již opatrnější.

12.4 Kazuistika č. 4 – PANÍ Š

Základní údaje

Paní Š je 38 let. Paní Š je rozvedená a žije sama v malé vsi nedaleko Plzně. Paní Š má ukončené základní vzdělání. Po základní škole studovala střední průmyslovou školu stavební, kterou nedostudovala kvůli neplánovanému těhotenství. Studium ji velmi bavilo, kdyby měla možnost studovat dále, studovala by. Paní Š nemá v současné době žádný zájem. Dříve se věnovala malování.

Rodinná situace

Paní Š má tři sourozence, sestry. Paní Š je nejmladší. Paní Š má se sourozenci dobrý vztah. V nejužším kontaktu je paní Š s nejstarší sestrou, která jí je velkou oporou. Sestry k sobě velmi přilnuly po smrti devatenáctiletého syna sestry. Podle svých slov, měla paní Š krásné dětství. Vzhledem k tomu, že žila s rodiči v odlehle vsi, měla paní Š málo přátel. Do školy chodila paní Š pravidelně. Na základní škole se učila výborně a na střední škole průměrně. Rodiče paní Š již nežijí. Podle paní Š měli její rodiče harmonické manželství, nikdy se nerozvedli. Matka pracovala v kravíně ve vsi, kde žili, a otec pracoval ve statku v nedaleké vsi. S rodiči měla paní Š dobrý vztah. Paní Š se velmi trápí smrtí své matky, která zemřela minulý rok na jaře. Rodiče paní Š nebývali často nemocní a nebyli nikdy nezaměstnaní. Paní Š má dvě děti, dcery. Starší dcera má již syna, kterého porodila v šestnácti letech. Starší dcera žije s manželem v Plzni, kde pracuje a studuje vysokou školu. Mladší dcera byla paní Š odebrána a byla svěřena do péče otce dcery. Dcera byla paní Š odebrána v devíti měsících kvůli špatné péči o dceru a problémům s alkoholem. Otec dcery neustále omezoval kontakt matky s dcerou, až požádal o zákaz styku. Paní Š svou dceru neviděla již pět let. Velmi ji to trápí. Se starší dcerou a vnukem se paní Š stýká pravidelně.

Bytová situace

Paní Š bydlí v podnájmu v obecním bytě 2 + 1. Paní Š je spokojená se svou bytovou situací, neměnila by. Paní Š má velké problémy splácet nájem, elektřinu i ostatní náklady související s bydlením. Nemá dostatek finančních prostředků na uvedené náklady. Byt, ve kterém paní Š bydlí, chce obec prodat, ale paní Š nemá na koupi bytu dostatek peněz. Půjčku jí žádá banka neschválí. Paní Š v současné době netrpělivě čeká, kdo byt koupí i s ní a co se s ní poté stane. Již jeden kupec měl o byt zájem, ale nakonec od koupě odstoupil.

Partnerské vztahy

Paní Š byla vdaná pouze jednou, téměř tři roky. Stálého partnera v současné době nemá. Bez partnera žije paní Š rok. S posledním přítelem byla čtyři roky. Odchodem partnera se paní Š stále trápí, přála by si, aby se k ní vrátil zpět.

Zdravotní stav

Zdravotní stav paní Š je uspokojivý. Paní Š je velmi zřídka nemocná. Paní Š utrpěla úraz při pádu, při kterém si poranila ruku. S následky úrazu byla paní Š nemocná téměř rok. Těhotenství paní Š nebylo plánované a během těhotenství neměla žádné problémy.

Pracovní kariéra

Paní Š se částečně dorozumí německým jazykem a zvládá základy práce s počítačem. Životopis psala již několikrát, potřebovala ho pro zaměstnavatele. Paní Š nepracuje již od roku 2004. Předtím pracovala ve firmě jako prodejce. Pracovní poměr musela ukončit, jelikož měla pracovní smlouvu na dobu určitou a zaměstnavatel jí odmítl pracovní smlouvu prodloužit. V oboru, který studovala, nikdy nepracovala, kvůli nedokončenému studiu. Během svého života vykonávala paní Š jen tři zaměstnání. Nejdříve pracovala v oblasti geodézie, poté začala pracovat

jako prodavačka. Postupně se vypracovala až na vedoucí prodejny. Z tohoto zaměstnání odešla, protože měla pocit, že ji vedoucí prodejny využívá. Než si našla zaměstnání ve firmě jako prodejce, byla nějaký čas nezaměstnaná. Nejvíce paní Š uspokojovalo zaměstnání jako vedoucí v potravinách. Ráda by si našla zaměstnání v kolektivu lidí, například by ráda pracovala opět jako prodavačka. Nelegálně paní Š nikdy nepracovala. Nabídku krátkodobého zaměstnání využila jen jednou. Pracovala měsíc v bistru na čerpací stanici. Paní Š se zatím nesetkala s nepříjemným chováním potenciálních zaměstnavatelů vůči ní. Paní Š si myslí, že práci nemůže sehnat převážně z důvodu špatného autobusového spojení do zaměstnání a kvůli finančním prostředkům. Ráda by si našla zaměstnání a stala se soběstačnou osobou.

Sociální situace

Paní Š není spokojena se svým způsobem života. Již nechce být nadále doma sama. Ráda by si našla zaměstnání a partnera, který by jí pomáhal. Sama se snaží hledat si zaměstnání. V evidenci uchazečů o zaměstnání je od roku 2004 s roční pauzou. Na úřadě práce je již evidována podruhé. S úřady ochotně spolupracuje. Na úřad práce dochází pravidelně a nikdy nebyla vyřazená z evidence uchazečů o zaměstnání z důvodu nespolupráce s úřadem práce. Své záležitosti si na úřadě práce vyřídí zvládá bez problémů. Paní Š je spokojena s prací úředníků. Má pocit, že se jí snaží pomoci. Úřadu práce nedůvěřuje, nespolehá se na pomoc při hledání nového zaměstnání. Paní Š shání kontakty u známých lidí, ale těch moc nemá. Telefonování je pro ni příliš drahé. Paní Š využívá služeb agentury práce. Paní Š není ochotna se kvůli zaměstnání přestěhovat, již je zvyklá ve vsi, kde žije. Ráda by tam zůstala i nadále. Na směny by byla ochotná pracovat, pokud by jí to umožňovalo autobusové spojení. V autobusovém spojení do potenciálního zaměstnání vidí paní Š velkou překážku. Rekvalifikaci jí nabídl úřad práce pouze jednou. Paní Š kurz se zaměřením pracovník v obchodní činnosti úspěšně ukončila. O další rekvalifikaci by měla zájem. Ráda by uvítala kurz zaměřený na práci s počítačem. Jejím životním cílem je mít dostatek financí a kvalitní rodinné zázemí. Po reformě sociálních dávek, která proběhla v roce 2007, se paní Š nežíje hůře. Nevyhovují jí příliš přísné podmínky pro nárok na dávky a příliš nízký příjem peněz.

Paní Š vychází s ostatními lidmi bez konfliktů. Ráda se seznamuje s novými lidmi. Od té doby, co je paní Š nezaměstnaná, ztratila několik přátel, jelikož s nimi nemůže být v častém kontaktu. Na udržování kontaktu s přáteli nemá finanční prostředky. Noví přátelé jí nepřišli. Odsouzení společností nepocítuje. Nejvíce času tráví uklízením domácnosti a péčí o květiny. Aktivity během dne plánuje jen někdy, především když potřebuje vyřizovat důležité věci u lékaře nebo na úřadech. Paní Š je často sama, během dne nikam nechodí. Samota ji trápí. Vztahy s příbuznými se snaží udržovat pravidelně. S problémy pomáhá paní Š nejčastěji nejstarší sestra. Pomáhá jí s placením dluhů nebo jí půjčuje peníze. Paní Š si peníze půjčuje i od své starší dcery.

Během té doby, co je paní Š nezaměstnaná, pocítuje zhoršení kvality svého života. Především postrádá peníze a trápí se odchodem partnera. Velmi postrádá kontakt s lidmi a přáteli. Domácí práce nečiní paní Š žádný problém. Hygienu i čistotu šatstva paní Š dodržuje. Nové oblečení si paní Š nekupuje, dostává ho od známých ve formě dárků. Na stravu má paní Š dostatek financí různě, někdy si půjčuje peníze od známých. Potraviny nakupuje podle potřeby. Rozpočet financí se paní Š snaží plánovat, ale není příliš úspěšná.

Finanční situace

S penězi od státu paní Š nevystačí. Paní Š má dluhy. V roce 2006 podepsala nevýhodný mobilní tarif. Dluh splácí po pěti stech měsíčně. Dluhy se snaží paní Š splácet. Pokud nemá paní Š finance na úhradu dluhů, snaží se domluvit na odložení splátky nebo na novém splátkovém kalendáři. Exekuce jí byla nařízena jednou, právě díky podpisu nevýhodného tarifu. Paní Š situaci řešila domluvou na splátkovém kalendáři. Půjčku si paní Š nikdy nevzala. Kdyby měla možnost, vzala by si půjčku na koupi bytu. Z dávek, které stát poskytuje, pobírá paní Š příspěvek na živobytí a příspěvek na bydlení. Před Vánoci pobírala i doplatek na bydlení, ale tato dávka jí byla odebrána, z důvodu nehrazení nákladů souvisejících s bydlením. O dávkách, na které má paní Š nárok, se dověděla na úřadě práce a na státní sociální podpoře v Plzni. Kdyby měla nárok i na jiné dávky, ráda by je pobírala také. Pomoc od státu jí nevyhovuje. Uvítala by více sociálních dávek a příspěvků. Před reformou se paní Š

žilo lépe. Po reformě jsou podle ní přísnější podmínky pro nárok na dávky. Paní Š si myslí, že má ještě naději na změnu, velkou motivací je pro ni touha po zaměstnání.

Průběh rozhovoru

Rozhovor s paní Š trval 60 minut a probíhal v nerušeném prostředí. V místnosti, kde probíhal rozhovor, jsem byla přítomna pouze já a paní Š, aby byla zajištěna anonymita klientčina sdělení. Paní Š byla před zahájením rozhovoru ujištěna, že zjištěná data budou použita pouze pro účely diplomové práce a v práci nebudou uvedena její osobní data. Otázky pokládané paní Š byly otevřené. Paní Š měla prostor pro své osobní vyjádření. Rozhovor byl rozdělen do několika částí podle témat. Témat bylo v rozhovoru celkem osm. Od paní Š jsem se chtěla získat informace o její osobě, rodině, o partnerovi, o bytové situaci, zdravotním stavu, o pracovní kariéře, o sociální a finanční situaci.

Během rozhovoru byla paní Š velmi lítostivá a plakala, pokud mluvila o svých rodičích a dětech. Paní Š přišla již ve velmi lítostivé náladě. Během rozhovoru působila plaše a nejistě. Během rozhovoru se zřejmě necítila dobře. Paní Š jsem několikrát ujišťovala, že pokud nebude chtít o nějakém tématu hovořit, nemusí. Přes toto ujištění hovořila paní Š i o pro ni citlivých a bolestivých tématech. Paní Š přišla na rozhovor oblečená vkusně a čistě.

Z rozhovoru s paní Š jsem měla nepříjemný pocit. Měla jsem obavy, že je rozhovor pro paní Š příliš náročný. Paní Š trvala na dokončení rozhovoru. Během rozhovoru jsem si neuměla poradit s pláčem paní Š. Paní Š jsem ujišťovala, že její pocity jsou normální a běžné. Paní Š odcházela s pláčem. Druhý den se paní Š opět objevila na úřadě. Již byla usměvavá a byla v dobré náladě. Paní Š se omlouvala, za své chování během rozhovoru.

Spolupráce s paní Š

První evidence paní Š na úřadě byla již v roce 1995. Paní Š nepracuje minimálně devět let. Paní Š se snaží spolupracovat, ale někdy zapomene na domluvený termín jednání. Paní Š znám osobně a vím, že má již několik let problém s nadměrným pitím alkoholu. Několikrát se stalo, že během telefonického rozhovoru byla opilá. Neustále se chichotala a šlapala si na jazyk. Již několikrát dorazila na úřad opilá. Pozorovala jsem u ní příznaky nadměrné konzumace alkoholu jako třes rukou, chvění víček, nadměrné pocení, proměnlivost nálad. Doklady se snaží paní Š dokládat zavčasu. Všechny potřebné dokumenty nosí u sebe pečlivě srovnané v deskách i podle data uhrazení. Během spolupráce nevyvolává paní Š konflikty. Vždy je možné se s ní domluvit na řešení přijatelné pro obě dvě strany.

Paní Š chodí oblečená čistě a upraveně. Snaží se dbát o svůj vzhled. Bohužel je z ní často cítit alkohol. Chová se slušně a klidně. Někdy je nervózní, třese se a je zmatená. Často se stane, že přijde s prosbou o pomoc, ale pomoc nepotřebuje. Problém je již dlouho vyřešen, ale ona si to nepamatuje. Většinou se jedná o pomoc, co se týče splátek a upomínek za elektřinu a plyn.

Paní Š si zřejmě již zvykla na svůj způsob života. Své problémy s alkoholem, si nechce přiznat. Motivací pro zahájení protialkoholového léčení pro ni není ani mladší dcera, se kterou má zakázáno se stýkat. Alkohol jí podle mého názoru natolik zničil, že již zřejmě není schopna pracovat.

Paní Š je již dlouhou dobu nezaměstnaná. Myslím si, že pro ztrátu pracovních návyků a schopnosti dodržovat jakýkoli řád, bude mít velký problém najít zaměstnání. Paní Š působí velmi zchátralým dojmem. Na první pohled je na ní vidět konzumace alkoholu. Paní Š vynakládá snahu nalézt zaměstnání. Při každém pokusu pracovat vydrží v zaměstnání maximálně měsíc. Paní Š uvádí, že její motivací k hledání nového zaměstnání je zvýšení finančních prostředků a odstranění samoty. U paní Š mám podezření, že práci si hledá pouze z důvodu, že to společnost od ní očekává. Ze spolupráce s paní Š mám pocit, že ve skutečnosti po žádném zaměstnání netouží.

Plán sociální pomoci

Paní Š se dostala do bludného kruhu. Díky velkému množství dluhů neví kudy kam. Neustále je ve finanční tísní. Paní Š neumí hospodařit s penězi. Na úhradu dluhů si neustále půjčuje peníze od rodiny a známých. Paní Š by prospělo protialkoholové léčení, kde by jí byla poskytnuta i odborná pomoc po duševní stránce. Paní Š není ochotna skoncovat s konzumací alkoholu ani kvůli své dceři. Protialkoholové léčení by mohlo paní Š otevřít oči a ona by mohla začít nový život.

Paní Š stojí pouze o finanční pomoc. O žádnou jinou pomoc nestojí. S paní Š jsme se nedomluvili na žádných konkrétních krocích, které podnikne. Snahu o nalezení nového zaměstnání u ní pozoruji. Paní Š jsem nabídla pomoc s jakýmkoli problémem. Paní Š během rozhovoru uvedla, že oceňuje možnost svěřit se někomu se svými problémy. Paní Š se snažím podporovat v krocích, které podniká pro zlepšení své životní situace. Vztah s paní Š se navozoval složitě. Paní Š žije ve stejné vsi jako já. Paní Š znám již od svého dětství. Na začátku spolupráce jí dělalo velký problém mi důvěřovat. Měla obavy, aby se o jejích problémech nedozvěděli ostatní obyvatelé obce. Během dvou let naší spolupráce se paní Š přesvědčila, že mi může důvěřovat a že veškeré informace, které mi sdělí, zůstanou pouze mezi námi.

Ze spolupráce s paní Š mám smíšené pocity. Čas od času mám pocit, že se paní Š snaží zneužívat toho, že se známe již dlouhou dobu. Vždy jí dám srozumitelně najevo, že se svými klienty jedním podle stejných pravidel a výjimky povolují jen ve výjimečných situacích. To že znám paní Š již dlouhou dobu mi bylo na začátku spolupráce velmi nepříjemné. Nevěděla jsem, jakým způsobem mám k paní Š přistupovat. Ke spolupráci s paní Š jsem zaujala stejný postoj jako ke klientovi, kterého tak dobře neznám. Dále ve mně paní Š probouzí pocity lítosti nad jejím životem, i když vím, že si za svůj osud může svým způsobem sama. Radost mám z prolomení nedůvěry, kterou ke mně na začátku spolupráce paní Š pociťovala.

Během spolupráce s paní Š jsem pochopila, jak je důležité stanovit hranice mezi klientem a sociálním pracovníkem. Stejně tak je důležitý individuální přístup ke každému klientovi. Paní Š usoudila, že když mě zná od dětství, že jsem povinna jí věnovat větší pozornost než ostatním klientům. Paní Š jsem musela opatrně vysvětlit, že mezi svými klienty nedělám rozdíly.

12.5 Kazuistika č. 5 – PAN K

Základní údaje

Panu K je 42 let. Je rozvedený a žije sám v malé vsi nedaleko Plzně. Narodil se v České Lípě. Do malé vsi blízko Plzně se přistěhoval spolu s matkou za prací. Pan K se vyučil horníkem. Mezi zájmy pana K patří sběr známek a odznaků, šermířství, trampování a příroda.

Rodinná situace

Pan K vyrůstal v dětském domově v Tachově. Při dětském domově chodil do zvláštní školy a vyučil se horníkem. Pan K uvedl, že do dětského domova byl umístěn, jelikož jeho sourozenci o něj nedostatečně pečovali po dobu pobytu matky pana K v nemocnici. Matka pana K se snažila získat syna zpět domů, ale nepodařilo se jí to. Na víkendy jezdil vždy pan K domů k matce. Matce nemá pan K za zlé, že vyrůstal v dětském domově, ale sourozencům odpustit nedokáže. Pan K má asi sedm sourozenců, sám přesně neví kolik. Pan K zná pouze jednoho bratra a jednu sestru. Sestra žije ve vedlejší vsi. Pan K je nejmladší. V současné době nemá pan K se sourozenci dobrý vztah a neudrhuje s nimi žádný kontakt. Dětství pana K nebylo podle jeho sdělení díky okolnostem příliš šťastné. Přátel míval pan K velké množství. Do školy chodil pravidelně. Ve škole se učil průměrně. Matka žila bez partnera a na děti byla sama. Otce pan K nikdy nepoznal. V dětském domově musel bojovat o své místo. V dětském domově panovala šikana, především vůči nově přichozím dětem. Rodiče pana K již nežijí. Matka zemřela před čtyřmi lety. Vztah s matkou měl pan K velmi dobrý. Matka nebyla nikdy nemocná, nemoci přecházela, stejně jako pan K. Matka pana K nebyla nikdy nezaměstnaná.

Partnerské vztahy

Pan K je rozvedený, žije sám se psem. Děti žádné nemá. Pan K byl ženatý jednou. V současné době nemá pan K stálou partnerku. Pan K nemá zájem o žádný partnerský vztah. Již jednou se spálil a dalším vztahům se vyhýbá.

Bytová situace

Pan K bydlel v podnájmu v obecním bytě o velikosti 1 + 1. Vzhledem k tomu, že neplatil pravidelně nájem, byl vystěhován na ulici. Asi čtrnáct dní bydlel u své sestry, ale jejich vzájemné soužití bylo problémové. Sestra ho ze svého bytu vyhodila na ulici. Pan K žije v současné době na ulici. Pan K není spokojen se svou bytovou situací. Rád by si našel důstojné bydlení. Na ulici až do současnosti nežil.

Zdravotní stav

Zdravotní stav pana K není podle jeho výpovědi příliš dobrý. V současné době je v pracovní neschopnosti díky úrazu na kole. Při úrazu na kole si zlomil klíční kost, která špatně srostla. Pan K má neustále bolesti. S tímto úrazem je pan K nemocen již půl roku. Pan K je nemocen zřídka. Nemoci často přechází. Zdravotní stav pana K se podle jeho názoru zhoršuje. V současné době pociťuje pan K psychické potíže. Pan K uvádí, že má psychické problémy, obává se, že mu nervy povolí a on udělá něco sobě nebo někomu jinému.

Pracovní kariéra

Poslední zaměstnání Pana K bylo pod obcí, kde pracoval jako pomocná síla. Již nepracuje 4 roky. Pan K uvedl, že poslední zaměstnání ukončil kvůli špatným vztahům na pracovišti a díky problémům s alkoholem. Pan K pracuje po většinu svého života pod obcemi, kde vykonává pomocné práce. Po škole pracoval chvíli jako horník. Pan K neví přesně, jak dlouho vykonával zaměstnání horníka. Pan K by rád opět vykonával povolání, kterému se vyučil. V současné době nemá zájem se

dále vzdělávat. Pan K neovládá žádný cizí jazyk ani práci s počítačem. Pan K může potenciálním zaměstnavatelům nabídnout znalosti a praxi ve vyučeném oboru. Životopis si zvládá napsat sám bez problémů. Zatím ho ale nepotřeboval. Nelegálně pan K již pracoval. Pracoval na pile, kde neobdržel pracovní smlouvu. Pan K pociťuje, že ho omezuje v nalezení vhodného zaměstnání neznalost cizích jazyků a vyučení v oboru. Pan K má špatné zkušenosti s chováním potenciálních zaměstnavatelů k němu. Uvedl, že lidé odsuzují jeho vzhled. Pan K si myslí, že by práci mohl najít, ale brání mu špatné autobusové spojení do zaměstnání. Pan K práci někdy postrádá. Rozhodující je výše dávek od státu.

Sociální situace

Pan K není spokojen se svým způsobem života. Již rezignoval na svůj život, prý nemůže nic dělat. Uvědomuje si, že nežije nejvhodnějším způsobem života, ale pro zlepšení své současné situace nedělá nic. Pan K má pocit, že nemá smysl usilovat o změnu, protože změna jde jen na chvíli. V evidenci uchazečů o zaměstnání je již od roku 2006. Na úřadě práce je evidován opakovaně. S úřady pan K spolupracuje bez problémů. Na úřad práce dochází pravidelně. Nikdy nebyl vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání pro nespokojenost. Jen jednou mu hrozilo vyloučení z evidence osob ucházejících se o zaměstnání. Pan K uvedl a doložil důvody, proč se na úřad práce nemohl dostavit, aby vyloučení zabránil. Potřebné záležitosti na úřadech si zvládne vyřídit pan K sám. Čas od času mu činí problém vypisování papírů. Pan K nespokojenost na úřad práce, že mu pomůže najít nové zaměstnání, ani nevynakládá velkou snahu on sám, aby zaměstnání našel. Služeb agentur práce nevyužívá, jelikož jim nedůvěřuje. O služby agentur práce nemá zájem. Pan K si myslí, že nemá smysl spolupracovat s agenturami práce, stejně žádnou vyhovující práci pro něj nenajdou. Kvůli zaměstnání není ochoten se přestěhovat. Nedovede si představit, že by bydlel ve městě. Na směny by pracoval, ale pouze pokud by nebyla jiná možnost. Rekvalifikace mu nikdy nabídnuta nebyla a on sám o ni nemá zájem. Myslí si, že by kurz nebyl schopen dokončit. Pan K by si přál, aby se měl v životě dobře, byl šťastný a zbavil se problémů. Pan K již přemýšlel o sebevraždě. Má pocit, že se problémy s ním vlečou již od dětství. Po reformě sociálních dávek, která

proběhla v roce 2007, se panu K nežije hůře. Nevyhovují mu příliš přísné podmínky pro nárok na dávky a příliš nízký příjem peněz.

Pan K špatně vychází s ostatními lidmi, často vyvolává konflikty. Nerad navozuje vztahy s novými lidmi. Pan K má velmi málo přátel. Díky nezaměstnanosti musel kontakt se svými přáteli omezit. Nemá finanční prostředky na udržování kontaktu se svými přáteli. Čas od času pociťuje odsouzení společností za své postavení ve společnosti. Nejvíce času tráví pan K procházkami v přírodě. Aktivity během dne si neplánuje. Velké množství času tráví sám. Pokud neví jak naložit s volným časem, opije se. Vztahy s příbuznými pan K neudržuje.

Pan K pociťuje, že se mu od té doby, co je nezaměstnaný, zhoršila kvalita života ve všem. Především si nemůže koupit a dělat to, co by chtěl. Pan K se cítí již unavený neustálým sháněním nového zaměstnání, především díky tomu, že musí kvůli hledání nového zaměstnání hodně cestovat. Pan K nezvládá domácí práce a nedokáže se sám postarat o domácnost. Hygienu a čistotu šatstva nedodržuje. Když bydlel sám, měl v bytě velký nepořádek a špínu. Kvůli neplacení záloh za elektřinu, mu byl elektrický proud odpojen. Vodu na praní a na mytí si musel ohřívat na kamnech. Umýt se a vyprat si oblečení se snaží především, pokud se jde ucházet o zaměstnání. Oblečení si nekupuje, dostává ho od známých. Na stravu má pan K podle svého názoru peněz dostatek. Nakupuje pouze ty nejlevnější potraviny. Rozpočet financí se pan K snaží plánovat, ale není úspěšný.

Finanční situace

Pan K vystačí s penězi od státu. Uvedl, že je rád, že dostane alespoň nějaké finanční prostředky. Pan K je značně zadlužený. Dluhy postupně splácí. Exekuce panu K byla již nařízena. Důvodem bylo neplacení zdravotního a sociálního pojištění zaměstnavatelem. Půjčku si pan K již jednou vzal. Splácet půjčku pan K nezvládal. O další půjčce pan K již neuvažuje. Jedinou dávkou, na kterou má pan K nárok, je příspěvek na živobytí. Na jiné dávky nemá díky neplacení nájmu a nákladů souvisejících s bydlením nárok. O dávkách na které má pan K nárok se dověděl na úřadě práce, na sociálním úřadě a na Obecním úřadě ve vsi, kde žije. Panu K pomoc od státu vyhovuje, dostává alespoň nějaké peníze.

Průběh rozhovoru

Rozhovor s panem K trval 60 minut a probíhal v nerušeném prostředí. V místnosti, kde probíhal rozhovor, jsem byla přítomna pouze já a pan K, aby byla zajištěna anonymita klientova sdělení. Pan K byl před zahájením rozhovoru ujištěn, že zjištěná data budou použita pouze pro účely diplomové práce a v práci nebudou uvedena jeho osobní data. Otázky pokládané panu K byly otevřené. Pan K měl prostor pro své osobní vyjádření. Rozhovor byl rozdělen do několika částí podle témat. Témat bylo v rozhovoru celkem osm. Od pana K jsem chtěla získat informace o jeho osobě, rodině, o partnerovi, o bytové situaci, zdravotním stavu, o pracovní kariéře, o sociální a finanční situaci. Pan K hovořil i o velmi osobních tématech. Pan K byl několikrát ujištěn, že není nutné, aby odpovídal na otázky, které jsou pro něj příliš osobní a bolestivé. Pan K byl oblečen ve špinavém oblečení a zapáchal. K rozhovoru jsem nabídla panu K čaj a vánoční pečivo.

Z rozhovoru s panem K jsem měla velmi nepříjemný pocit. Začátek rozhovoru probíhal v příjemné a uvolněné atmosféře. Jak rozhovor postupoval ke konci, působil podle mého názoru pan K rozrušeně. Témata v rozhovoru zřejmě vyvolávala v panu K nepříjemné vzpomínky. Pan K neustále opakoval, že nemá matce za zlé, co se mu v dětství přihodilo, ale sourozencům to odpustit nedokáže. Pan K si i přes uvedené skutečnosti přál rozhovor dokončit. Byl ujištěn, že jeho pocity a vyjadřované emoce byly naprosto normální a adekvátní. Pan K odcházel již veselý a klidný.

Spolupráce s panem K

S panem K se velmi těžko spolupracuje. Dokumenty dokládá vždy se zpožděním a musí být neustále upomínán. Pan K nevlastní telefon, velmi špatně se s ním udržuje kontakt. Pan K má problém dodržovat jakýkoli řád a myslím si, že ztratil veškeré pracovní návyky. U pana K nepozoruji žádnou snahu nalézt nové zaměstnání. Dlouhodobá pracovní neschopnost po úraze na kole slouží panu K jako výmluva, proč si nemůže hledat nové zaměstnání. Z pana K mám pocit, že ve skutečnosti si již zvykl na svůj způsob života a nízký příjem peněz a po nalezení vhodného zaměstnání již netouží. Pan K má velké problémy hospodařit se svým

příjmem. Po čtrnácti dnech, po obdržení řádné dávky, žádá o předčasné vyplacení dávky za následující měsíc. Pan K sám přiznává, že má problém s nadměrnou konzumací alkoholu. Svůj problém s konzumací alkoholu není ochoten žádným způsobem řešit. Pan K zastává názor, že jeho problém není natolik závažný, aby mu nějakým způsobem závažně komplikoval život. Na panu K jsem již několikrát pozorovala příznaky nadměrné konzumace alkoholu, jako je třes rukou, nadměrné pocení a výkyvy nálad. Pan K není schopen dodržet to, co slíbí. Mám podezření, že se často vymlouvá a vymýšlí si různé důvody. Během spolupráce pan K vyvolává konflikty a není ochoten pochopit důvody, když se mu nevyhoví podle jeho představ.

Pan K již rezignoval na svůj způsob života, myslí si, že již nemá žádná snaha smysl. Pan K chodí špinavě oblečený a zapáchá. Oblečení má zastaralé a obnošené, celkově působí velmi zanedbaným dojmem.

Motivace k hledání nového zaměstnání není u pana K téměř žádná. Slabou motivací jsou pro pana K peníze. Pan K již ztratil veškeré pracovní návyky a schopnost dodržovat jakýkoli řád. Panu K by podle mého názoru vyhovovalo, kdyby nemusel pracovat a stát by ho finančně zajistil. Nevím, jakým způsobem by bylo možné pana K motivovat k hledání nového zaměstnání. Pan K má pocit, že již nemá smysl se o nějakou změnu pokoušet, když to je pouze na chvíli.

Pan K je nejpříístupnější spolupráci v době před výplatou dávek, nebo pokud potřebuje s něčím pomoci. Pokud ze spolupráce nemá pan K finanční nebo jiný prospěch, není ochoten spolupracovat.

Plán sociální pomoci pro pana K

Prvním krokem, který by měl pan K podniknout, je nalezení vhodného ubytování. Dále by bylo pro pana K podle mého názoru prospěšné, kdyby mohla být dávka pana K rozdělena na části a pan K by obdržel výplatu dávky vždy po týdenních intervalech. Mám podezření, že pan K utratí většinu peněz ihned po výplatě dávky a po zbytek měsíce nemá z čeho žít. Každý měsíc pan K žádá o předčasnou výplatu dávky. Možnost výplaty dávky po částech není ze zákona možná. S touto možností by musel pan K souhlasit. Tato varianta není pro pana K přípustná. Odmítnutí daného způsobu výplaty dávky zdůvodňuje pan K tím, že

není možné, aby dojížděl každý týden na úřad. Na tak časté cestování nemá finanční prostředky.

Pan K přišel na úřad požádat o pomoc s hledáním vhodného ubytování. On sám neví, kde má vhodné ubytování hledat. Pan K již nezvládal život na ulici. Panu K jsem předala kontakt na ubytovnu v Plzni, kde by byla možnost levného ubytování. Další kroky musí učinit pan K sám. V současné době je pan K osvobozen od snahy hledat si nové zaměstnání, jelikož je v pracovní neschopnosti.

Pan K je již demotivován k hledání nového zaměstnání. Během spolupráce s panem K jsem pojala podezření, že pan K si již na způsob svého života zvykl a již není ochoten začít pracovat. Za dobu, kdy je nezaměstnaný, si již zvykl na nízký příjem a naučil se s ním hospodařit. Za tu dobu ztratil pan K pracovní návyky a schopnost dodržovat jakýkoli řád. Pan K by podle mého názoru dlouho v žádném zaměstnání nevydržel.

S panem K jsme se domluvili na krocích, které on sám podnikne. V první řadě zajde na adresu ubytovny a domluví se s majitelem na možnostech a podmínkách ubytování. Pokud se s majitelem ubytovny dohodne a bude ubytován, osobně doručí na úřad kopii smlouvy o ubytování, aby mohlo být ubytování panu K uhrazeno z dávek pomoci v hmotné nouzi. Druhým krokem, který pan K učiní, bude navázat kontakt s kurátorem pro dospělé pod Městským úřadem Nýřany, který mu poskytne kontakty na Městskou charitu v Plzni, kde může pan K získat oblečení bezplatně. Povinností pana K bude každý měsíc se osobně dostavit na úřad pro výplatu dávek v hotovosti a zároveň nahlásit jakékoli změny, které nastanou.

Naplánovat dlouhodobou pomoc pro pana K není možné. Podle mého názoru se musí u pana K postupovat po malých krůčcích a stanovit pouze krátkodobé cíle. Dlouhodobý cíl je pro pana K těžko uchopitelný a demotivující. Pro pana K je i těžko uchopitelný krátkodobý cíl. Pan K má zájem pouze o okamžitou pomoc. Ve snaze pomoci panu K spolupracuji s kurátorem pro dospělé pod Městským úřadem Nýřany. Kurátor pro dospělé pomáhá panu K se sháněním nového oblečení přes Městskou charitu v Plzni. Pan P odmítá jakoukoli jinou pomoc.

Navázat vztah s panem K bylo velmi náročné. Pan K nedůvěřuje žádným institucím. Během spolupráce často vyvolává konflikty. Během dvouletého kontaktu s panem K se mi podařilo s ním navázat vztah. Sama si nejsem jistá, co vedlo

k tomu, že mi pan K začal důvěřovat. Pana K jsem vždy vyslechla a snažila se ho podporovat. Pan K během spolupráce vyžaduje okamžitou pomoc. Pokud nelze potřeby pana K uspokojit ihned, přechází pan K do útoku. Postupem času pan K pochopil, že já mu mohu především pomoci po finanční stránce a to pomocí dávek ze systému pomoci v hmotné nouzi. Tato pomoc je pro pana K nejdůležitější. Dále mu mohu poskytnout kontakty na jiné odborníky. O kontakty pan K nejeví zájem. V kontaktu s panem K jsem minimálně jednou měsíčně.

Pan K ve mně vyvolává negativní pocity. Uvědomuji si, že pan K svým chováním ve mně vyvolává zlost. Neumím se zbavit podezření, že pan K nechce najít nové zaměstnání a vyhovuje mu závislost na dávkách od státu. Pocity hněvu ve mně také vyvolávají neustálé výmluvy pana K, proč nemůže pracovat. U pana K mě irituje laxní přístup a očekávání okamžité pomoci bez projevení své snahy o nalezení možného řešení. Mám radost z důvěry, kterou ke mně pan K má. Dále mi vadí jeho neustálé žádosti o předčasnou výplatu dávek. S panem K nerada spolupracuji. K panu K se snažím přistupovat jako k hodnotné bytosti, která za svůj způsob chování nemůže. Snažím se mít na paměti, že pan K se chová nejlépe, jak jen umí. Kdyby to uměl jiným způsobem, choval by se jinak. Své pocity vůči panu K si uvědomuji a při kontaktu s ním je nedávám najevo.

Během spolupráce s panem K se učím chovat k lidem bez předsudků. Je to velmi těžké a jde to velmi pomalu. Pro pana K je podle jeho výpovědi důležité to, že ho vyslechnu, neodsuzuji a snažím se mu pomoci. V současné době se ho snažím pochopit a podporovat ho v jakékoli odvaze a snaze ke změně. Otázkou je, zda je možné bludný kruh dlouhodobé nezaměstnanosti přetrhnout.

12.6 Kazuistika č. 6 – PANÍ D

Základní údaje

Paní D je 37 let. Je rozvedená a žije s dětmi a bývalým manželem v malé vsi nedaleko Plzně. Paní D se narodila v Karlových Varech, ale celý život prožila ve vsi, kde žije nyní. Paní D se vyučila v oboru šička. Mezi zájmy paní D patří hudba a filmy. Když byla malá, měla zájem o tancování.

Rodinná situace

Paní D má tři sourozence, bratry. Paní D je druhé nejstarší dítě. Paní D uvedla, že se sourozenci má dobrý vztah. Nejstarší bratr žije v Německu a rodinu navštěvuje jen zřídka. Ostatní bratři žijí s matkou v jejím rodinném domě. Bratři se snaží matce finančně i jiným způsobem vypomáhat. Podle názoru paní D, měla paní D velmi pěkné dětství. V dětství měla paní D velké množství kamarádů, především ve škole. Nikdy neměla problémy začlenit se do dětského kolektivu. Paní D chodila do školy pravidelně a známky měla průměrné. Paní D má již jen matku, které je 62 let. Otec paní D je již 12 let po smrti. Smrt otce paní D stále velmi rmoutí. Rodiče paní D spolu žili „na hromádce“, nikdy se nevzali. Vztah s matkou má paní D dobrý. Matka se jí snaží vypomáhat. Někdy jí dá jídlo, jindy zase drobné peníze. Finanční situace matky není také nejlepší, jelikož matka pobírá velmi nízký starobní důchod. Otec paní D pracoval jako zámečník a matka paní D byla po celý život ženou v domácnosti. Svou matku navštěvuje paní D každý den. Nerada se zdržuje blízko svého bývalého manžela. Rodiče paní D byli jen zřídka nemocní, i dnes je matka paní D zdravá. Rodiče paní D nebyli nikdy nezaměstnaní. V případě potřeby se paní D může obrátit na svou matku s žádostí o pomoc. Paní D má dvě děti, syny, kterým je 12 a 15 let. Děti má do péče svěřené otec. Děti byly paní D odebrány, kvůli problémům s nadměrnou konzumací alkoholu. Paní D řádně nepečovala o své děti. Děti chodí pravidelně do školy a nemají problém se začlenit do dětského kolektivu. Zdravotní stav dětí je dobrý. Děti paní D nebývají příliš často nemocné. Na vzdělání dětí dohlíží otec. Děti nenavštěvují žádné kroužky. Starší syn hraje fotbal a florbal.

Partnerské vztahy

Paní D nemá žádného stálého partnera. Za bývalého manžela byla vdaná 17 let. Paní D má problémy s bývalým manželem, který se jí neustále snaží znepříjemňovat život.

Bytová situace

Paní D bydlí v rodinném domě s bývalým manželem a svými dětmi. Manžel paní D vyčlenil v rodinném domě jednu místnost na půdě, kde paní D přespává. Paní D splácí rodinný dům spolu s manželem ve formě nájmu. Bývalý manžel zamyká před paní D kuchyň, protože ji podezřívá z odcizování potravin a koření. Také brání paní D, aby si v domě vyprala své oblečení. Paní D chodí prát své oblečení k matce. I jídlo si nechává u matky. Paní D není spokojena se svou bytovou situací. Nejráději by se odstěhovala pryč, ale nemá kam. Paní D by chtěla bydlet v Plzni, ale přes zimu zůstane ve své vsi. Na jaře by si chtěla začít hledat ubytování v Plzni. Paní D nezvládá pravidelně splácet nájem a náklady související s bydlením. Elektřina byla rodině paní D odpojena asi dvakrát. Paní D nikdy nežila na ulici. Domácnost má zařízenou velmi chudě. Vybavení má zastaralé, které dostala většinou od známých.

Zdravotní stav

Zdravotní stav paní D je uspokojivý. Paní D je nemocná pouze zřídka. V poslední době pociťuje psychické problémy, kterými trpěla po smrti otce a které se jí nyní opět vrátily. Smrt otce ji velmi zasáhla. Těhotenství paní D nebyla plánovaná a probíhala bez větších potíží. Paní D má velmi špatný chrup.

Pracovní kariéra

První a poslední zaměstnání paní D bylo ve fabrice jako šička. Paní D nepracuje 20 let. V současné době nemá paní D o další vzdělávání či zvyšování své kvalifikace zájem. Cizí jazyky paní D neovládá, stejně jako práci na počítači, což snižuje její umístitelnost na pracovním trhu. Paní D si myslí, že by zvládla napsat životopis, ale ještě ho nikdy nepsala, jelikož ho nikdy pro zaměstnavatele nepotřebovala. Poté nastoupila paní D na mateřskou a rodičovskou dovolenou. S dětmi byla velmi dlouho doma. Paní D již netouží po práci v oboru, ve kterém se vyučila. Ráda by pracovala v pekárně, v lese nebo by ráda doplňovala zboží do regálů v obchodním domě. Paní D nikdy nepracovala nelegálně. Nabídku krátkodobého zaměstnání využila pouze jednou. Pracovala v lese dva měsíce. O možnosti této práce se dozvěděla od starosty obce, ve které žije. Paní D se doposud nesetkala s neslušným a nevhodným chováním potenciálních zaměstnavatelů k ní. Paní D je toho názoru, že nemůže nalézt zaměstnání z důvodu špatného autobusového spojení z místa bydliště do zaměstnání. Paní D velmi touží po zaměstnání. Smysluplná práce pomáhá paní D, aby se cítila lépe. Ráda by se stala soběstačným člověkem.

Sociální situace

Paní D je pouze částečně spokojena se svým způsobem života. Přála by si žít daleko od svého bývalého manžela a najít vytoužený klid. Cítí se být unavená z chování pana D a neustálých konfliktů, které vyvolává. Pro zlepšení své situace zatím nedělá nic, jen přemýšlí. Hodně času tráví u své matky, aby se vyhnula kontaktu s bývalým manželem. Paní D má obavy, co by se stalo s dětmi, kdyby se z domu, kde žijí, odstěhovala. Podle její výpovědi otec děti nepřiměřeným způsobem trestá a nevhodně o ně pečuje. Paní D by uvítala jakoukoli pozitivní změnu.

Paní D je v evidenci uchazečů o zaměstnání již 20 let. S úřady spolupracuje ochotně. Na úřad práce dochází pravidelně a nikdy nebyla vyřazena z evidence uchazečů o zaměstnání z důvodu nespolupráce s úřadem práce. Potřebné věci si zvládne vyřídit na úřadech sama. Paní D se spoléhá na úřad práce, že jí pomůže najít vhodné zaměstnání. Služeb agentur práce nevyužívá, jelikož jim nedůvěřuje. Kvůli

práci by byla ochotna se přestěhovat, nejraději do Plzně. Byla by ochotná přijmout i práci na směny. Rekvalifikace paní D nikdy nabídnuta nebyla. Ona sama by měla o rekvalifikaci zájem, ráda by získala znalosti v práci s počítačem. Paní D touží po velkém finančním obnosu, aby si mohla koupit dům. Motivací ke změně, je pro paní D samostatný život v klidu bez bývalého manžela. Po reformě sociálních dávek, která proběhla v roce 2007, se paní D nežije hůře. Nevyhovují jí příliš přísné podmínky pro nárok na dávky a příliš nízký příjem peněz.

Paní D vychází s druhými lidmi bez vážnějších konfliktů. Pokud se lidé k paní D chovají slušně, tak se také ona chová slušněk nim . Paní D má problémy s navazováním kontaktu s novými lidmi. Nedůvěřuje cizím lidem. Paní D nemá velké množství přátel. Důvodem, proč má paní D málo přátel je nemožnost udržovat s nimi kontakt díky špatnému autobusovému spojení. Od té doby, co je paní D nezaměstnaná, jí nepřibyli žádní noví přátelé, ani jí nebyli. Odsouzení společnosti paní D nepocituje. Nejvíce času tráví nákupem potravin. Tato aktivita jí umožňuje kontakt s lidmi z obce, kde žije. Také často sleduje televizní vysílání nebo poslouchá rádio. Aktivitu během dne si neplánuje. Velké množství času tráví s bratry u své matky.

Paní D nepocituje, že by se jí zhoršila kvalita života od té doby, co je nezaměstnaná. Paní D postrádá možnost koupit si to, co by chtěla. Domácí práce zvládá bez problémů. Čistotu šatstva a hygienu dodržuje, ale musí si prád oblečení u matky. Oblečení si nekupuje, dostává ho od známých. Financí na stravu má paní D nedostatek, jídlo dostává od matky. Potravinu nakupuje podle množství finančních prostředků. Rozpočet financí neplánuje, jelikož nemá z čeho.

Finanční situace

Paní D má problémy vystačit s penězi od státu. Má velké finanční výdaje kvůli placení výživného na děti a úhradě nájemného. Dluhy paní D nemá, pouze splácí dům ve formě nájmu. Exekuce jí nikdy nebyla nařízena. Půjčku si nikdy nevezala. O půjčku by měla zájem, ale nesplňuje podmínky pro nárok. Jediná dávka, na kterou má nárok je příspěvek na živobytí. Ostatní dávky přešly na manžela poté, co mu byly děti svěřeny do péče. O dávkách, na které má nárok, se dověděla na

úřadě práce a na sociálce v Plzni. Po reformě, která proběhla v sociální oblasti v roce 2007, se jí žije hůře. Od státu dostává méně finančních prostředků. Pomoc od státu považuje za nedostačující. Uvítala by vyšší finanční podporu.

Průběh rozhovoru

Rozhovor s paní D trval 60 minut a probíhal v nerušeném prostředí. V místnosti, kde probíhal rozhovor, jsem byla přítomna pouze já a paní D, aby byla zajištěna anonymita klientčina sdělení. Paní D byla ujištěna, že zjištěná data budou použita pouze pro účely diplomové práce a v práci nebudou uvedena její osobní data. Otázky pokládané paní D byly otevřené. Paní D měla prostor pro své osobní vyjádření. Rozhovor byl rozdělen do několika částí podle témat. Témat bylo v rozhovoru celkem osm. Od paní D jsem se chtěla získat informace o její osobě, rodině, o partnerovi, o bytové situaci, zdravotním stavu, o pracovní kariéře, o sociální a finanční situaci. Paní D hovořila souvisle. Byla oblečena v čistém a velmi pěkném oblečení. Paní D jsem nabídla k rozhovoru čaj a vánoční pečivo.

Během rozhovoru paní D ochotně spolupracovala. Rozhovoru byla velmi nakloněna. Začátek rozhovoru probíhal v uvolněné atmosféře, ale jak se blížil rozhovor ke konci, byla paní D netrpělivá a nervózní. Paní D se nedokázala plně soustředit na odpovědi otázek, které byly pokládány ke konci rozhovoru. Rozhovor byl pro ni zřejmě příliš dlouhý. Během rozhovoru paní D neustále zmiňovala špatné chování bývalého manžela a jeho nedostačující péči o děti. Paní D odcházela podle svého vyjádření s úlevou a s dobrým pocitem. Rozhovor v paní D zřejmě nevyvolal žádné nepříjemné pocity.

Spolupráce s paní D

Spolupráce s paní D je bezproblémová. Potřebné dokumenty dokládá zavčasu. Paní D má tendence se vyjadřovat hlasitě a bouřlivě. Jednání s paní D zabírají více času než jednání s jinými klienty. Paní D si potřebuje s někým popovídat. K tomu využívá jednání na úřadě. Paní D nezvládá dodržovat jakýkoli řád. Mám podezření, že se často vymlouvá na nemožnost najít zaměstnání z důvodu

špatného autobusového spojení z místa bydliště do zaměstnání. U paní D pozoruji snahu nalézt vhodné zaměstnání, ale podezřívám ji, že záměrně žádá o zaměstnání tam, kde ví, že jí žádné nenabídnou. Ze spolupráce s paní D mám pocit, že ve skutečnosti po žádném zaměstnání netouží. Paní D má zájem pouze o finanční pomoc. O žádnou jinou pomoc nestojí.

Paní D často zmiňuje svou touhu odejít z místa bydliště, ale nevynakládá žádnou snahu, aby tak skutečně učinila. Paní D chodí oblečená ve starém a obnošeném oblečení. Vždy je ale upravená a čistě oblečená.

Nad rodinou byl soudem stanoven dohled. Manželé se rozvedli v létě 2008, ale nadále bydlí společně v jejich rodinném domě. Toto společné soužití vyvolává mezi paní D a jejím manželem neustálé konflikty. Podle mého názoru nemá paní D na odchod od bývalého manžela dostatek odvahy. Celý život prožila v dané obci. Z nového prostředí má zřejmě velké obavy. Paní D žádala úřad o pomoc s problémy, pro jejichž řešení není úřad kompetentní. Paní D byla odkázána na pomoc jiné instituce. Většinou se jednalo o drobné přestupky, které údajně spáchal pan D vůči paní D. Paní D uvedla, že má již delší dobu problém s nadměrnou konzumací alkoholu. Svého problému si je vědoma, ale zatím netouží po jeho řešení. K léčení paní D nepřinutilo ani odebrání dětí a svěřením do péče otce. To, že matka v nadměrné míře pije alkohol, potvrdily i děti. Paní D uvádí jako důvod svého problému s konzumací alkoholu situaci, která panuje v jejich domácnosti. Problém s alkoholem u paní D potvrdil i starosta obce, ve které paní D žije. Se starostou obce intenzivně spolupracují. Dále probíhá spolupráce s Odborem sociálně právní ochrany dětí pod Městským úřadem Nýřany. Úřad pomáhá odboru s dohledem nad rodinou. Úkolem úřadu je provádět častější kontroly v domácnosti rodiny.

Paní D uvádí, že její motivací ke změně je vidina kvalitnějšího života bez bývalého manžela. Paní D je nejpřístupnější spolupráci v době před výplatou dávek, nebo pokud potřebuje s něčím pomoci. Podle mého názoru nemá paní D žádnou motivaci k nalezení nového zaměstnání. Jako svoji motivaci sice uvádí vidinu života bez bývalého manžela a dostatek finančních prostředků. Paní D však již delší dobu není ochotna učinit jakékoli kroky.

Plán sociální pomoci pro paní D

Prvním krokem, který by podle mého názoru bylo vhodné učinit ze strany paní D, by mělo být protialkoholové léčení. Paní D danou pomoc odmítá. Problém s konzumací alkoholu si je schopna uvědomit, ale zatím nepocituje nutnost léčení. Paní D jsem nabídla pomoc při domluvě sjednání protialkoholového léčení. Danou pomoc paní D razantně odmítla.

Dalším krokem, který by měla podle mého názoru paní D učinit, by mělo být odstěhování od svého bývalého manžela. K tomuto kroku podle mého názoru nemá paní D dostatek odvahy. O daném kroku se často zmiňuje jako o svém přání, ale jiné kroky nečiní. Paní D má obavy, co by bylo s dětmi, kdyby od nich odešla. Podezřívá manžela ze špatné péče o děti a z nepřiměřených trestů pro děti.

S paní D jsme se nedomluvili na žádných konkrétních krocích, které podnikne pro zlepšení své situace. Paní D odmítá jakoukoli jinou pomoc, kromě finanční pomoci ze systému pomoci v hmotné nouzi. Paní D jsem nabídla pomoc s jakýmkoli problémem. Dále jsem paní D nabídla kontakt na kurátora pro dospělé pod Městským úřadem Nýřany, který pomůže paní D s obstaráním nového a bezplatného oblečení. Paní D během rozhovoru uvedla, že oceňuje možnost svěřit se někomu se svými problémy. Paní D se snažím podporovat v krocích, které podniká pro zlepšení své životní situace. Pro paní D je již pomocí možnost svěřit se někomu se svými problémy.

Naplánovat dlouhodobou pomoc pro paní D není možné. Podle mého názoru je dlouhodobý cíl pro paní D těžko uchopitelný a demotivující. Paní D je ochotna přijmout pomoc, která má okamžitě viditelný účinek.

Vztah s paní D se navazoval bez větších problémů. Paní D je velmi důvěřivá a touží po jakémkoli kontaktu s lidmi. Paní D poskytuje především podporu a pochopení. Nejsem si jistá, jaké kroky vedli k tomu, že mi paní D začala důvěřovat. V kontaktu s paní D jsem jednou měsíčně.

Ze spolupráce s paní D mám smíšené pocity. Paní D ve mně vyvolává pocity zlosti, jelikož si myslím, že nemá zájem řešit svou situaci. Svěření dětí do péče otce přijala jako fakt a nebojuje žádným způsobem, aby je získala zpět. Nepříjemné pocity mám z bouřlivého a hlasitého projevu paní D. Paní D jde velmi těžce uklidnit.

Paní D se snažím přijímat takovou jaká je a snažím se mít na paměti, že se chová, jak nelépe umí.

Během spolupráce s paní D jsem se postupně učila jasně stanovit hranice pomoci paní D. Ze začátku spolupráce mi dělalo velký problém ukončení rozhovoru, který trval příliš dlouhou dobu a nikam nevedl.

13 DISKUSE

Potřeba smysluplného zaměstnání je jednou z nejdůležitějších potřeb člověka. Člověk si často uvědomí, co pro něj práce znamená, až když o ni přijde. Na ztrátu zaměstnání reagují lidé velmi rozdílně. Někteří lidé se roli nezaměstnaného zcela podřídí a přizpůsobí se životu s nižším příjmem. Jiní lidé nejsou ochotni se s rolí nezaměstnaného smířit a snaží se intenzivně hledat nové zaměstnání.

Ve své práci jsem se zaměřila na faktory, které mohou ovlivňovat motivaci nezaměstnaných osob k hledání nového zaměstnání. Respondentům jsem kladla otázky, které měly zjistit základní údaje o osobě respondentů, o rodinné situaci, bytové situaci, o partnerském svazku a o zdravotním stavu respondentů. Dále jsem se zajímala o pracovní kariéru, o sociální a finanční situaci respondentů. Po uskutečnění rozhovoru s respondentem jsem se zabývala spoluprací mezi mnou a respondentem a plánem sociální pomoci pro daného respondenta.

Data potřebná pro studii jsem získala na Obecním úřadě ve Všerubech v bývalém okrese Plzeň – sever, který poskytuje nezaměstnaným osobám pomoc ze systému pomoci v hmotné nouzi. Na uvedeném úřadě pracuji dva roky. Během výkonu mého zaměstnání jsem v častém osobním kontaktu s klienty, kteří jsou nezaměstnaní a pobírají dávky ze systému pomoci v hmotné nouzi. S respondenty, které jsem vybrala do studie, dlouhodobě spolupracuji.

Studie se zúčastnilo celkem šest respondentů ve věkovém rozmezí 30 až 55 let. Data potřebná pro studii poskytly čtyři ženy a dva muži, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní a pobírají dávky ze systému pomoci v hmotné nouzi.

Rozhovor s každým respondentem probíhal kolem šedesáti minut. Před začátkem rozhovoru byl každý respondent ujištěn, že získaná data budou použita pouze pro účely diplomové práce a v práci nebudou uvedena jejich osobní data. V místnosti, kde rozhovor probíhal, jsem byla přítomna pouze já a respondent, aby byla zachována anonymita respondentova sdělení. Během rozhovoru jsem pozorovala chování respondenta a vnější projevy jeho prožívaných emocí. Dále jsem pozorovala oblečení respondentů. Snažila jsem se také věnovat pozornost svým vlastním pocitům, které ve mně rozhovor s každým respondentem vyvolával.

Motivaci respondentů k hledání nového zaměstnání ovlivňuje více faktorů. Faktory, na které jsem se zaměřila ve své práci, jsou: vzdělání, rodinná situace, bytová situace, zdravotní stav, pracovní kariéra, sociální situace a finanční situace. Podle mého názoru může také ovlivňovat motivaci osob v hmotné nouzi vztah se sociálním pracovníkem a pomoc, kterou je sociální pracovník osobám v hmotné nouzi ochoten poskytnout. Dále může mít vliv na motivaci podpora a vedení sociálního pracovníka.

Vzdělání

Jedním z faktorů, který ovlivňuje motivaci nezaměstnaných osob k hledání nového zaměstnání, je **vzdělání**. Vágnerová (2004) ve své knize uvádí že, ztrátou zaměstnání jsou více ohroženi lidé s nízkou úrovní vzdělání a nedostatečnou kvalifikací. (35) Podle Matouška (2005) tvoří lidé s nízkou kvalifikací nebo bez kvalifikace nejpočetnější skupinu dlouhodobě nezaměstnaných. (17)

Dosažené vzdělání ovlivňuje motivaci nezaměstnaných osob k hledání nového zaměstnání tím, že nezaměstnaní mají zmenšený okruh možností, kde se mohou ucházet o případné zaměstnání. Dále demotivují dlouhodobě nezaměstnané osoby podmínky a nároky potenciálních zaměstnavatelů na odborné znalosti. Bajer (2005) ve svém článku uvádí, že potenciální zaměstnavatelé kladou čím dál tím vyšší nároky na své zaměstnance. Často požadují středoškolské vzdělání ukončené maturitou a za samozřejmost považují výpis z rejstříku trestů bez záznamu. (1)

Respondenti, kteří se zúčastnili studie, nejčastěji úspěšně ukončili základní vzdělání, přesně tak, jak uvádí Vágnerová (2004) ve své knize Psychopatologie pro pomáhající profese. Nejvyšší vzdělání, kterého respondenti ve studii dosáhli, bylo vyučení v oboru. Dosažené vzdělání v určitém oboru ovlivňuje motivaci nezaměstnaných k hledání nového zaměstnání převážně negativně. Během rozhovorů jeden respondent uvedl, že se domnívá, že nemůže najít zaměstnání díky vyučení v oboru. Tento respondent se vyučil horníkem. Respondent dále uvedl, že se potenciální zaměstnavatelé často udivují, proč se uchází s tímto vyučením v oboru o pracovní místo právě u nich. Tento respondent má pocit, že mu vyučení v oboru znesnadňuje najít si nové zaměstnání. Vyučení v určitém oboru a absence praxe v jiných oborech demotivuje nezaměstnaného člověka k hledání nového zaměstnání.

Pokud se nezaměstnaný člověk setkává s odmítavým přístupem potenciálních zaměstnavatelů z důvodu vyučení v oboru, jeho motivace k hledání zaměstnání klesá. Důležité také je, o jaká pracovní místa se nezaměstnaný uchází, zda má pro danou pracovní pozici požadovanou kvalifikaci. Během spolupráce s klienty jsem postřehla, že se někteří klienti ucházejí o zaměstnání, pro která nemají kvalifikační předpoklady. Respondenti ve studii nepocítují, že by jim požadavky potenciálních zaměstnavatelů na speciální znalosti bránili v tom, aby našli vhodné zaměstnání. Respondenti nepovažují vzdělání a speciální znalosti, jako jsou jazyky a práce na počítači za důležité, jelikož se nesečkali s požadavky tohoto typu.

Z výpovědi respondentů vyplývá, že pro dlouhodobě nezaměstnané osoby není vzdělání důležitým faktorem, který by jim ulehčil nebo jim bránil v nalezení nového zaměstnání. Někteří respondenti uvedli, že podle jejich názoru je nabídka zaměstnání dostatečná, ale v nalezení zaměstnání jim brání jiné faktory. Jedním takovým faktorem je špatné autobusové spojení do místa výkonu zaměstnání. Tento faktor zmiňovali respondenti v rozhovorech často. To, že vzdělání není pro dlouhodobě nezaměstnané osoby důležité, dokazuje také nezájem respondentů o další sebevzdělávání. Téměř všichni respondenti by měli zájem pouze o rekvalifikaci. Žádný respondent, až na jednu výjimku, nemá zájem o další studium. Rekvalifikaci respondentům ve studii doposud úřad práce nenabídl. Je chvályhodné, že respondenti mají zájem o rekvalifikaci, já se však domnívám, že by úspěšné ukončení rekvalifikace nevedlo k nalezení nového zaměstnání a k zlepšení životní situace respondentů. Dlouhodobě nezaměstnaní si již zvykli na rytmus svého života a ztratili většinu nebo všechny pracovní návyky. Přizpůsobit se rytmu dne pracujících lidí by bylo pro ně náročné. Během dlouhé doby strávené doma také člověk zpohodlní. S Vágnerovou (2004) souhlasím s tím, že nejvyšší počet dlouhodobě nezaměstnaných osob dosáhne základního vzdělání. Vzdělání dlouhodobě nezaměstnané osoby ve studii spíše demotivuje, než motivuje k hledání nového zaměstnání. Vzdělání nepodporuje snahu nezaměstnaných osob hledat si nové zaměstnání, jelikož oni sami si neuvědomují důležitost vzdělání a důraz společnosti na dosažení co nejvyššího stupně vzdělání.

Rodinná situace

Další faktor, který ovlivňuje motivaci nezaměstnaných osob k hledání nového zaměstnání je **rodinná situace** a rodinné zázemí nezaměstnaného. Vágnerová (2004) uvádí, že rodina je pro nezaměstnaného velmi důležitá, jelikož mu poskytuje oporu, je pro něj zdrojem jistoty a bezpečí. Velkou oporou jsou pro nezaměstnané osoby převážně partneři a děti. Oporu mohou poskytovat i přátelé a další příbuzní. (35) Mareš (1994) se ve své knize zmiňuje o tom, že nezaměstnanost také někdy naruší nebo zcela rozbije vztahy mezi jednotlivými členy rodiny. (16)

Z výpovědi respondentů vyplývá, že rodina a rodinné zázemí jsou pro dlouhodobě nezaměstnané osoby velmi důležité faktory, které ovlivňují motivaci nezaměstnaných osob k hledání nového zaměstnání. Nejčastějším motivem, který byl zmiňován během rozhovorů s respondenty, jsou děti nezaměstnaných. Pokud pocítuje osoba v hmotné nouzi odpovědnost za člena rodiny, který je na této osobě zcela závislý, motivuje tento bezbranný člen rodiny osobu v hmotné nouzi k intenzivnějšímu hledání nového zaměstnání. Kvůli svým dětem mnohdy nezaměstnaní nezvládají boj s nezaměstnaností a snaží se zajistit lepší budoucnost pro své děti a pro sebe. Na druhou stránku se mezi respondenty našli i ženy, kterým byly odebrány děti, kvůli problémům s alkoholem. Tyto ženy se nedokázaly vzdát alkoholu ani kvůli svým dětem. Na kolena je srazila řada neúspěšně vyřešených životních problémů a překážek. Jedinou útěchu našly v alkoholu. O tom, že by pro své děti udělaly vše, se často v rozhovoru zmiňovaly. Bohužel zůstaly pouze u slov. U těchto klientek se projevila kumulace několika nepříznivých faktorů a životních problémů, které musely řešit najednou. Jankovský (2003) ve své knize uvádí, že v lidském životě bohužel dochází k mnoha změnám a člověk je nucen se s nimi vyrovnat. Nezaměstnaní často již ztratili schopnost vidět smysl svého života i jeho kontinuitu. Se změnami ve svém životě se vyrovnávají mnohdy nevhodným způsobem. (12) Což se projevilo u zmíněných klientek. U klientů, kteří jsou bezdětní a žijí sami, mají tedy odpovědnost pouze sami za sebe, nepozorují příliš výraznou aktivitu při hledání nového zaměstnání. Tito klienti již rezignovali na svůj život a snaží se pouze nějakým způsobem přežít. Jejich snaha byla již několikrát zbytečná, proto pocítují, že nemá smysl se příliš namáhat.

Většina respondentů ve studii pochází z úplné rodiny a všichni respondenti uvedli, že s rodiči měli dobrý vztah. I vztahy se sourozenci má většina respondentů bez problémů. Těmto respondentům se v dětství dostalo kvalitního rodinného zázemí. Pokud stále žijí rodiče respondentů, mohou se na ně obrátit a požádat je o pomoc. Zajímavé je, že ani jeden respondent nevedl, že by jeho rodiče byli často nemocní a nezaměstnaní. Z výsledků studie vyplývá, že u respondentů ve studii se nevyskytuje generační nezaměstnanost.

Rodinné zázemí v dětství má také vliv na motivaci k hledání nového zaměstnání. Respondent, který vyrůstal v dětském domově a od dětství se potýkal s řešením větších či menších problémů, naprosto rezignoval na jakoukoli snahu. Uvedl, že má pocit, že se problémy s ním vlečou po celý život a on již nemá sílu na jejich řešení. Absence kvalitního rodinného zázemí přispěla k demotivaci klienta.

Zajímavým výsledkem, který vyplynul z rozhovorů s respondenty ve studii, je rodinný stav respondentů. Ani jeden respondent nežije ve spokojeném manželství nebo partnerském vztahu. Někteří respondenti jsou svobodní a bezdětní. Vágnerová (2004) uvádí ve své knize, že nezaměstnanost člena rodiny klade vysoké nároky i na ostatní členy rodiny. V rodině nezaměstnaného roste napětí a riziko konfliktů. Krize v rodině může dojít až k rozpadu rodiny. (35) Je pravděpodobné, že na rozpadu vztahů respondentů má také vliv dlouhodobá nezaměstnanost.

Dalším zjištěným výsledkem, který mě překvapil, je strávené dětství dvou respondentů v dětském domově. V dětském domově se trápili a nezískali žádné vzory, které by jim ukázaly, jak žít kvalitní život. Tito dva respondenti mají problém s navazováním vztahů. I když se jim povede navázat partnerský vztah, nejsou v něm spokojeni. Také Mareš (1994) ve své knize uvádí, že dlouhodobá nezaměstnanost narušuje vztahy rodinných členů a mnohdy vede i k rozpadu manželství. (16) Respondenti sami nevedli jako důvod rozpadu jejich vztahů nezaměstnanost. Pravděpodobně si neuvědomují, že nezaměstnanost se také podílela na rozpadu jejich vztahů. Tlak, který v rodině panuje, když je člen rodiny nezaměstnaný, se někde projevit musí. Některý vztah tento tlak ustojí, jiný ne.

Důležitým faktorem je také fakt, zda má nezaměstnaný člověk oporu ve své rodině a zda je rodina schopna nezaměstnanému členu rodiny v případě potřeby pomoci. Rodina poskytuje nezaměstnanému člověku pocit, že není na řešení

problémů sám, poskytuje mu podporu. Vágnerová (2004) se ve své knize zmiňuje, že rodina je pro nezaměstnaného velmi důležitá, protože mu poskytuje oporu. Rodina je zdrojem jistoty a bezpečí. Velkou oporou jsou pro nezaměstnané převážně partneři a děti. Oporu mohou poskytovat i přátelé a další příbuzní. (35) I klienti s kvalitním rodinným zázemím mohou ve svém životě tápat a i přes podporu rodiny nezvládají řešit své problémy. Většina respondentů uvedla, že má oporu ve své rodině. I přesto, že mají respondenti oporu ve své rodině, jsou dlouhodobě nezaměstnaní a neví si rady se svým způsobem života a s řešením svých životních problémů. Rodina jim v případě potřeby pomáhá, ale i přesto respondenti nevědí, jak z rozběhlého kolotoče ven. Klientka, která se nemůže spolehnout na svou rodinu a žije sama se synem, svou situaci řešila velmi intenzivně a našla si zaměstnání. Vzala svůj život opět pevně pod svou kontrolu. Klient, který vyrůstal v dětském domově a nemá dobrý vztah se sourozenci, si neví rady se svým životem. Rezignoval a snaží se pouze nějakým způsobem přežít. Klientky, kterým byly odebrány děti, mají obě funkční rodiny, které jim pomáhají, a přesto jsou dlouhodobě nezaměstnané a neumí si poradit s řešením problémů. Jediné řešení svých problémů vidí v konzumaci alkoholu. Z uvedených výpovědí respondentů vyplývá, že respondenti považují rodinné zázemí a podporu za velmi důležité faktory. Pokud je ve své rodině postrádají, velmi silně po nich touží. Podpora rodiny však neposiluje motivaci osob k hledání nového zaměstnání. Podpora rodiny je velmi důležitá pro udržení zdravého psychického stavu nezaměstnané osoby.

Bytová situace

Dalším faktorem ovlivňujícím motivaci nezaměstnaných osob k hledání nového zaměstnání je **bytová situace**. Dlouhodobá nezaměstnanost může u některých lidí vést až k bezdomovectví. Nezaměstnaní nemají často finance na úhradu nájmu a nákladů souvisejících s bydlením. Pokud nezaměstnané osoby dlouhodobě neplatí nájem, jsou majitelem bytu vystěhovány na ulici. Někdy jim poskytne pomocnou ruku rodina. Někdy bohužel ne a tito lidé jsou nuceni žít na ulici.

Bytová situace značně ovlivňuje motivaci nezaměstnaných osob k hledání nového zaměstnání. Vliv na motivaci k hledání vhodného zaměstnání má bytová situace osoby v hmotné nouzi především, pokud tato osoba žije v nevhodných podmínkách a je nespokojena se svou bytovou situací. Také je důležité, zda osoba v hmotné nouzi žije sama nebo pečuje o děti. Pokud nezaměstnaný člověk žije sám, mnohdy ho špatná bytová situace nemotivuje k hledání zaměstnání. Alespoň motivaci respondentů ve studii to pozitivně neovlivnilo. Pokud ovšem nezaměstnaný člověk pečuje o své dítě a má za něj odpovědnost, je špatná bytová situace motivem pro intenzivní hledání nového zaměstnání a pro snahu zlepšit kvalitu svého života. Další vliv, který souvisí s bytovou situací, je délka nezaměstnanosti. Pokud je člověk nezaměstnaný krátce a musí platit nájem a náklady související s bydlením a nemá na úhradu uvedených nákladů dostatek finanční prostředků, motivuje ho nedostatek finančních prostředků k intenzivnímu hledání nového zaměstnání. Pokud žije nezaměstnaný člověk delší dobu na ulici a nemusí hradit žádné náklady související s bydlením nebo má již delší dobu problémy s úhradou nájmu a nákladů souvisejících s bydlením, nemá tento faktor na motivaci žádný vliv. Záleží na délce nezaměstnanosti a kvalitě života, jaký žil nezaměstnaný člověk před tím, než se stal nezaměstnaným. Ztráta střechy nad hlavou způsobuje další stresový faktor, který nezaměstnané osoby naopak demotivuje k hledání nového zaměstnání. Nezaměstnaní mohou pociťovat zbytečnost svého úsilí a rezignují na jakoukoli snahu o hledání nového zaměstnání. Člověk je schopen si zvyknout na jakoukoli změnu a na jakýkoli způsob života, což může devastovat jakoukoli snahu.

Bezdomovectví se vyskytlo také u respondentů, kteří se zúčastnili studie. Jeden respondent neměl finanční prostředky na úhradu nájmu a nákladů souvisejících s bydlením. Obec neměla jinou možnost než klienta vystěhovat na ulici. Další respondent bydlel v polorozpadlém bývalém hospodářském stavení, které nebylo vhodné k trvalému žití. Z rozhovorů s respondenty jsem nabyla dojmu, že i když byli nuceni žít nějakou dobu na ulici, přesto se nesnažili si intenzivněji hledat nové zaměstnání. Zřejmě je to tím, že dlouhodobě nezaměstnaní vědí, kam se mají obrátit o pomoc s hledáním vhodného ubytování. Ostatní respondenti uvedli, že žijí v obecních bytech a vlastních rodinných domcích. Někteří respondenti mají problémy s úhradou nákladů souvisejících s bydlením a někteří respondenti žijí

v problémovém soužití s partnerem. Téměř všichni respondenti jsou spokojeni se svou bytovou situací.

Zdravotní stav

Faktor, který výrazně ovlivňuje motivaci dlouhodobě nezaměstnaných lidí hledat si nové zaměstnání, je **zdravotní stav** nezaměstnaného. Mareš (1994) uvádí, že díky tomu, že žijeme v sociálním státě a stát se podílí na úhradě nákladů potřebných k uspokojení základních potřeb nezaměstnaných lidí, nemá nezaměstnanost velký vliv na fyzické zdraví nezaměstnaných lidí. Nezaměstnanost má často velký vliv na psychické zdraví nezaměstnaných lidí. Velký vliv na psychiku nezaměstnaných má ztráta dřívější organizace života a jeho pravidel, restrukturalace času, ztráta časového a sociálního horizontu a ztráta na společenském životě obce. U nezaměstnaných se často vyskytuje větší emocionální nestabilita. (16) Vágnerová (2004) se ve své knize zmiňuje, že často nemocní lidé mají i častěji problém nalézt nové zaměstnání. (35)

Pokud je zdravotní stav nezaměstnaných osob dlouhodobě nepříznivý, ovlivňuje výrazně motivaci nezaměstnaných hledat si nové zaměstnání. Lidé se cítí zoufalí, jelikož jim zdravotní stav znemožňuje nalézt vhodné zaměstnání. Pokud se jim povede nalézt nové zaměstnání, často musí pracovní poměr ukončit právě kvůli výskytu zdravotních komplikací, které vyvolá pracovní činnost. Špatný zdravotní stav znemožňuje nalézt osobám v hmotné nouzi vhodné pracovní místo. Zaměstnavatelé dají vždy přednost uchazeči, který nemá žádné zdravotní omezení. Pokud je dlouhodobě nezaměstnaný člověk neschopen práce, jeho motivace k hledání vhodného zaměstnání klesá, jelikož se jedinec neustále setkává s neúspěchem při hledání zaměstnání.

Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav slouží některým dlouhodobě nezaměstnaným osobám jako výmluva, proč si nemohou hledat nové zaměstnání. Pokud je nezaměstnaný člověk v pracovní neschopnosti, je po dobu této pracovní neschopnosti osvobozen od hledání zaměstnání. Někteří respondenti svou pracovní neschopnost záměrně prodlužují a doufají, že jim bude schválen invalidní důchod a tím se vyřeší jejich finanční situace. Pracovní neschopnost slouží některým

respondentům ve studii jako výmluva, i když to oni sami nepřiznají. Někteří respondenti uvedli, že pociťují psychické problémy, totéž uvádí Mareš. Mareš (1994) uvádí, že nezaměstnanost má často velký vliv na psychické zdraví nezaměstnaných lidí. (16) Jeden z respondentů uvedl, že má obavy, že své psychické problémy nezvládne a ublíží sobě nebo někomu jinému. Klient uvedl, že již uvažoval i o sebevraždě. Dále uvedl, že jeho psychický stav je narušený díky problémům, které musí již od dětství řešit a dlouhodobému neuspokojivému způsobu života. Vágnerová (2004) uvádí, že nezaměstnaní trpí díky nezaměstnanosti řadou zdravotních komplikací. (35) Respondenti neuvedli žádné konkrétní choroby, které je trápí ani se nezmínili o tom, že by byl jejich zdravotní stav špatný díky dlouhodobé nezaměstnanosti. Špatný zdravotní stav demotivuje k hledání nového zaměstnání.

Pracovní kariéra

Dalším faktorem, který ovlivňuje motivaci nezaměstnaných osob k hledání nového zaměstnání je **pracovní kariéra** nezaměstnaného člověka. Vliv na motivaci má délka výkonu zaměstnání v životě člověka a délka nezaměstnanosti. Dále pak také četnost střídání zaměstnání. Důležité jsou také schopnosti a odborné zkušenosti nezaměstnaného člověka. Záleží, jestli se shodují s požadavky potenciálních zaměstnavatelů. Motivaci také ovlivňuje způsob jednání budoucích zaměstnavatelů s uchazeči o zaměstnání.

Většina respondentů je dlouhodobě nezaměstnaná v rozmezí 2 roky až 20 let. Po tak dlouhé době ztratí člověk pracovní návyky. Zvykne si na rytmus svého dne. Na rytmus dne pracujících lidí by si opět velmi těžko zvykl. Všichni respondenti uvádějí, že si přejí pracovat. Zajímavé je, že i přesto, jak moc si přejí pracovat, tak dlouhou dobu žádné vhodné zaměstnání nenalezli. Někdy i řadu let. Člověk velmi rychle zpohodlní. Osoby v hmotné nouzi dostávají finanční podporu od státu každý měsíc. Tato výše finančních prostředků jim zřejmě stačí. Postupem času se naučili žít s nízkým příjmem. Někteří respondenti také využívají možnost nelegálního výkonu zaměstnání. Když se sečte příjem, který obdrží z výkonu nelegálního povolání a příjem dávek, obdrží mnohdy vyšší příjem, než kdyby pracovali oficiálně. Mareš (1994) uvádí, že vysoké podpory vedou k poklesu motivace lidí hledat si nové

zaměstnání. Z výsledků některých studií vyplývá, že více než výše podpor vede ke ztrátě motivace hledat si zaměstnání spíše doba, po kterou jsou podpory poskytovány. Člověk si po určité době zvykne na nižší příjem a naučí se s ním hospodařit. Život bez práce je pro mnohé lidi velmi lákavý. Peníze od státu dostanou a nemusí ani chodit do práce. (16) Ministerstvo práce a sociálních věcí uvádí v časopise Práce a sociální politika, že u většiny lidí převládá názor, že podpora poskytovaná lidem bez práce by měla být minimální, aby nezaměstnané nutila hledat si intenzivněji zaměstnání. Stávající úroveň dávek dostatečně nemotivuje nezaměstnané, aby se více snažili si hledat nové zaměstnání. (18) Tento jev pozorují u některých svých klientů. Motivaci k hledání nového zaměstnání tedy ovlivňuje výše finančního ohodnocení za výkon práce. Méně placená práce za horších podmínek není pro dlouhodobě nezaměstnané osoby lákavá. Raději zůstanou doma a budou pobírat dávky od státu. Někteří respondenti by si přáli málo práce za hodně peněz, i když to nahlas nepřiznají. Ostatně, toto by si přál každý člověk. Bohužel jen málokdo má to štěstí.

Dalším problémem je nepřizpůsobivost dlouhodobě nezaměstnaných pracovnímu trhu. Respondenti ve studii nezvládají práci s počítačem a cizí jazyky, také nezvládají napsat si sami životopis. Tyto znalosti v dnešní době patří téměř mezi základní. Všichni respondenti vykonávali během své pracovní kariéry několik zaměstnání v různých oborech.

Jeden klient uvedl, že má zkušenosti se špatným přístupem možných zaměstnavatelů k jeho osobě. Myslí si, že důvodem uvedeného chování je špatný vzhled a nevyhovující vyučení v oboru. Ostatní respondenti se nesetkali se špatným chováním potenciálních zaměstnavatelů k jejich osobě. Vzhled a působení člověka na potenciální zaměstnavatele je velmi důležitý. Tento respondent má problémy s hygienou, chodí špinavě oblečen a zapáchá. Zřejmě z tohoto důvodu se k respondentovi chovali potenciální zaměstnavatelé nevhodným způsobem. Odmítavé chování a přístup ze strany budoucích zaměstnavatelů také negativně ovlivňuje motivaci k hledání nového zaměstnání. Pokud se nezaměstnaný člověk vícekrát setká s odmítavým přístupem potenciálních zaměstnavatelů, ztrácí motivaci k hledání nového zaměstnání. Raději se snaží vyhnout se opakovanému nepříjemnému jednání.

Polovina respondentů uvedla jako hlavní důvod, proč si nemohou najít vhodné zaměstnání, špatné autobusové spojení do zaměstnání. Pokud nezaměstnaný člověk žije ve vsi, kde jezdí pouze jedno nebo dvě autobusová spojení za den a dotyčný nemá řidičský průkaz a nevlastní auto, mohou tyto skutečnosti znamenat velkou komplikaci. Málo zaměstnavatelů je ochotno upravovat pracovní dobu podle autobusového spojení zaměstnance do zaměstnání. V současné době si mohou zaměstnavatelé vybírat z velkého množství uchazečů o zaměstnání. Raději dají přednost zájemci, který daný problém nemá. Podle mých zkušeností mají respondenti vždy v zásobě velké množství výmluv, proč nemohou najít vhodné zaměstnání. Důvodů proč to nejde, je vždy více, než proč to jde.

Sociální situace

Vliv na motivaci nezaměstnané osoby hledat si nové zaměstnání má **sociální situace** člověka, ve které se právě nachází. Vágnerová (2004) ve své knize uvádí, že životní styl nezaměstnaných osob je ovlivněn nedostatkem finančních prostředků, ztrátou stabilní struktury denního programu a sociální izolací. Nezaměstnaní mají velké množství volného času a omezené prostředky. Nezaměstnaní si nemohou dovolit totéž, co si mohli dovolit, když pracovali. Na nezaměstnanost mohou lidé reagovat dvěma způsoby. Některý nezaměstnaný ztrácí schopnost plánovat, strukturovat svůj čas a uskutečňovat své cíle. Může se stát, že nezaměstnaný člověk rezignuje na řešení svých potíží a nedělá nic. Začne brát nezaměstnanost jako svůj osud, s nímž nejde nic dělat. Rozvine se u něj syndrom naučené bezmocnosti. Nezaměstnaný může začít zanedbávat úpravu zevnějšku a zanedbávat osobní hygienu. Další reakcí může být naopak aktivizace. Člověk se snaží intenzivně zlepšit svojí situaci a snaží se najít si práci za každou cenu. U lidí, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní, převažuje především první způsob řešení nezaměstnanosti. (35)

Z výpovědi klientů vyplývá, že jsou nespokojeni se svým způsobem života a že pociťují zhoršení kvality života, přesně tak, jak uvádí Vágnerová. Je zajímavé, že i přesto nepodnikají nezaměstnaní žádné kroky, aby změnilo způsob svého života. Vždy naleznou velké množství důvodů, proč nepodnikají žádné kroky pro změnu. Zajímavým výsledkem je zjištění, že respondenti nedůvěřují úřadu práce a agenturám

práce. Pokud je nezaměstnaný člověk evidován dlouhou dobu v evidenci uchazečů o zaměstnání a úřad práce nebyl schopen jim pomoci nalézt vhodné zaměstnání, je tento postoj nezaměstnaných osob oprávněný. Tato nedůvěra je jimi pak přenášena nevědomě i na jiné instituce. Nezaměstnaní po špatné zkušenosti s úřadem práce raději preventivně nedůvěřují žádné instituci. S nedůvěrou osob v hmotné nouzi vůči mé pozici jsem musela na začátku spolupráce se svými klienty také bojovat. U několika respondentů se projevil syndrom naučené bezmocnosti. Po nalezení vhodného zaměstnání podle jejich výpovědi touží, ale nečiní žádné kroky pro to, aby se tak stalo. Již si zvykli na nízký příjem a svůj způsob života. Respondent, který vyrůstal v dětském domově, uvedl, že již rezignoval na jakoukoli snahu změnit svůj život. Uvedl, že si myslí, že změna jde pouze na chvíli, tak proč by se měl snažit. Ani jednomu respondentovi by nevadila práce na směny a téměř všichni respondenti by se byli ochotni kvůli zaměstnání přestěhovat. Ani jeden respondent neučinil žádný z těchto kroků. Je pochopitelné, že pokud člověk žije dlouho v jedné obci, je velmi obtížné se přestěhovat za zaměstnáním. Migrace za prací není v naší republice zatím příliš častá. Mareš (1994) uvádí, že dlouhodobou nezaměstnaností se vytrácí smysl života, dochází k omezení sociálních kontaktů s přáteli a spolupracovníky, nastává postupný rozklad integrity osobnosti. Vytrácejí se aktivity, které byly pravidelnou součástí denního pracovního rytmu člověka. (16) Nepříjemným důsledkem ztráty zaměstnání je podle výpovědi respondentů omezení kontaktu se svými přáteli. Většina respondentů uvedla, že od té doby, co jsou nezaměstnaní, museli omezit kontakt se svými přáteli, především z finančních důvodů. Respondenti dokonce uvedli, že pociťují častou samotu. Tento výsledek se shoduje s fakty, která uvádí Vágnerová (2004). Většina respondentů uvedla, že pociťuje zhoršení kvality života od té doby, co jsou nezaměstnaní. Klienti nejčastěji postrádají možnost koupit si vše a dělat vše, co mohli před tím, než se stali nezaměstnanými. Někteří respondenti uvedli, že se cítí být již unaveni neustálým hledáním nového zaměstnání. Zajímavé je, že toto uvedl i klient, který nevynakládá žádnou snahu pro nalezení vhodného zaměstnání. Péče o domácnost a dodržování hygieny a čistoty šatstva nečiní žádný problém většině respondentů. Téměř žádný respondent si nekupuje nové oblečení. Oblečení dostávají především obnošené od známých a přátel. Rozpočet financí se podle svých slov respondenti snaží plánovat. Ze spolupráce s respondenty ovšem

vyplývá, že rozpočet si neplánují a neumějí hospodařit s penězi. Velmi často se stává, že respondenti žádají o výplatu dávek před výplatním termínem.

Někteří respondenti uvedli, že mají velké množství volného času. Dny jsou podle nich někdy neskutečně dlouhé. Aktivity během dne, kterými tráví respondenti svůj volný čas, jsou vycházky, péče o květiny, úklid, sledování televize a poslouchání rádia. Pouze jedna klientka, která již našla zaměstnání, uvedla, že její nejčastější aktivitou během dne, bylo hledání nového zaměstnání. Tento způsob vyrovnání se s nezaměstnaností není u respondentů příliš častý. Jeden respondent uvedl, že někdy neví co s časem, tak se opije.

Respondenti jsou na úřadě práce evidováni již po několikáté a některé klientky jsou na úřadě evidované od té doby, co jim skončila rodičovská dovolená. Takto dlouhá doba bez zaměstnání je velmi riziková díky ztrátě pracovních návyků. Ani jeden respondent nebyl vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání z důvodu nespolupráce s úřadem práce. Dále všichni respondenti uvedli, že na úřad práce dochází pravidelně a nemají problém s vyřizováním důležitých věcí na úřadech. Intenzivní hledání zaměstnání pozorují u svých klientů pouze zřídka. Ostatní respondenti se neustále na něco vymlouvají. U některých respondentů mám podezření, že se uchází o zaměstnání tam, kde jim žádné nabídnout nemohou. Svou povinnost splní a více neřeší. Všichni respondenti uvedli svá přání do budoucna. Nejčastějším přáním bylo mít vyšší finanční příjem a získání vlastního bydlení. Další zmíněná přání byla mít se v životě dobře, být šťastný, zbavit se problémů, mít kvalitní rodinné zázemí a nalézt vhodné zaměstnání. Jeden respondent uvedl, že již přemýšlel nad sebevraždou. Polovina respondentů uvedla, že nepocítuje změny v životě před a po reformě, která proběhla v roce 2007. Pouze uvedli, že se zpřísnily podmínky pro získání dávek a snížil se jim finanční příjem.

Finanční situace

Dalším faktorem, který ovlivňuje motivaci k hledání nového zaměstnání je **finanční situace** nezaměstnané osoby. Mareš (1994) uvádí, že díky nezaměstnanosti dochází u většiny nezaměstnaných ke snížení životní úrovně. Velký podíl na tom má nutnost žít pouze z podpory v nezaměstnanosti, někdy dokonce jen z dávek státní sociální podpory a dávek systému pomoci v hmotné nouzi. Osoby závislé na příjmu z peněz od státu mají značné finanční potíže. Čím déle je člověk nezaměstnaný, tím je jeho finanční situace horší. Dluhy jsou velmi častým důsledkem nezaměstnanosti. Část nezaměstnaných mělo dluhy již před ztrátou zaměstnání. (16)

Většina respondentů uvedla, že s penězi, které pobírají od státu, nevystačí. Polovina respondentů uvedla, že jsou zadlužení. Všichni uvedli, že se snaží zadluženost řešit pomocí splátkového kalendáře. Většině respondentů byla již alespoň jednou nařízena exekuce. Téměř všichni respondenti nikdy nepožádali o půjčku. Pouze jeden klient požádal o půjčku u nebankovní společnosti, ale nezvládal řádně splácet dohodnuté splátky. Všichni respondenti řádně uplatnili nárok na dávky, které by mohli od státu pobírat. Nárok na dávky uplatnili na popud sociálního úřadu a úřadu práce. Všichni respondenti jsou dlouhodobě nezaměstnaní, takže již nemají nárok na podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci. Stát jim poskytuje finanční podporu ze systému pomoci v hmotné nouzi a ze systému státní sociální podpory. Dávky, které respondenti pobírají, jsou příspěvek na živobytí, příspěvek na bydlení a přídavek na dítě. Většina respondentů má ze zákona nárok pouze na příspěvek na živobytí. Podle jejich názoru by bylo vhodné, kdyby jim stát poskytl vyšší dávky. Jedna klientka uvedla, že by měl stát umožnit pracovat všem, kteří si přejí pracovat. Snaha hledat zaměstnání by měla být více zvýhodněná. Nemělo by se podle jejího názoru pomáhat osobám konzumujícím ve zvýšené míře alkoholické nápoje. Je evidentní, že finanční situace nezaměstnaných osob je velmi složitá. Když se lidé nenaučí plánovat rozpočet financí a šetřit finanční prostředky, mají mnohem větší problémy s finanční podporou od státu vystačit. Výše finančních prostředků je často u klientů jedinou motivací k hledání nového zaměstnání. Ale i s nižším příjmem se člověk naučí žít. Zvykne si kupovat levnější potraviny a nekupovat si věci, které si mohl kupovat dříve. U mnohých lidí převládá pohodlnost a zvyk a oni netouží po změně nebo z ní mají veliké obavy. Finanční podpora od

státu by měla být motivační. Ale zřejmě je stále dostatečně vysoká. Mnoho nezaměstnaných osob pobírá dávky od státu a přitom pracuje v nelegálním zaměstnání. U jedné klientky mám toto podezření, jelikož záhadným způsobem získává peníze na úhradu dluhů.

Vztah se sociálním pracovníkem

Kopřiva uvádí, že při práci pomáhajícího pracovníka s klientem, hraje důležitou roli lidský vztah mezi nimi. Klient potřebuje věřit pomáhajícímu pracovníkovi a cítit lidský zájem. (14)

S některými klienty se mi navazoval vztah lépe a s některými hůře. Špatně se mi navazoval vztah s klientkou, kterou znám osobně již od dětství. Na obou dvou stranách byl z počátku spolupráce viditelný ostych a nedůvěra. Postupem času se tato bariéra překonala. Klientka zjistila, že mi může důvěřovat. Někteří respondenti dávali na počátku spolupráce najevo nedůvěru k institucím. Nedůvěru se podařilo prolomit vstřícným přístupem a ochotou pomoci. Sama si nejsem vědoma, co přesně vedlo k tomu, že se mi povedlo navázat pozitivní vztah se svými klienty. Zřejmě projev podpory a pochopení, také ochota vyslechnout klienty a pomoci jim řešit jejich problémy.

Ze spolupráce se svými klienty mám spíše smíšené pocity. Velmi mě těší důvěra, kterou ke mně mí klienti mají. Oceňuji snahu hledat si nové zaměstnání. Na druhou stranu mě iritují výmluvy klientů, proč si nemohou hledat nové zaměstnání. Snažím se jejich postoj pochopit, ale příliš mi to nejde. Neumím přijmout to, že klienti rezignují na svůj způsob života a neprojevují žádnou snahu k hledání nového zaměstnání. Špatně toleruji neochotu ke spolupráci, pokud klienti nemají ze spolupráce viditelný prospěch. Já klientům pomohu, ale očekávám spolupráci. Té se ovšem někdy nedočkám. Systém něco za něco u mých klientů bohužel nefunguje. I pomoc klientům musí mít své hranice. Stanovit a dodržovat hranice pomoci se učím neustále. Někdy se mi to daří více, jindy zase méně. S hranicemi souvisí i moje slabé místo a to je vhodné ukončení rozhovoru, který nikam nevede. Pokouším se své klienty brát takové, jací jsou. Snažím se mít stále na mysli, že se chovají tak, jak nejlépe v dané situaci umí.

Dále jsem pochopila, že při spolupráci se svými klienty je velmi důležitý individuální přístup ke každému klientovi. Na začátku spolupráce se svými klienty jsem u sebe pozorovala tendence hodnotit všechny své klienty stejně. Čím jsem s klienty častěji spolupracovala, jsem pochopila, jak velké rozdíly mezi nimi jsou a každý klient vyžaduje jiný přístup a jiný způsob spolupráce. Další poznání, které pro mě mělo velkou cenu, je pochopení, že dlouhodobě nezaměstnaný člověk potřebuje velkou motivaci, aby sebral všechny své síly k řešení své životní situace. Motivy lidí jsou velmi rozličné. Mnohým nezaměstnaným se dlouhodobě nedaří najít žádný silný motiv, který by je popostrčil směrem k pozitivní změně.

Způsob pomoci

Pomoc, kterou mohu svým klientům poskytnout, má omezené možnosti. S každým klientem se snažím domluvit na krocích, které on sám učiní. Má pomoc spočívá spíše v podpoře a vedení klientů. Pokud klienti potřebují, pomohu je nasměrovat tam, kde by mohli požádat o pomoc. Vyhledám jim telefonní čísla a konkrétní adresy, kam se mohou obrátit o pomoc. Pokud potřebují a sami to nezvládnou, nabídnu jim, že jim domluvím v příslušné instituci termín jednání. Někdy by bylo vhodné klienta přímo do instituce doprovodit a poskytnout mu podporu při jednání s novou institucí, ale to bohužel není z finančních a časových důvodů možné. Já mohu klientům pouze navrhnout možnosti řešení jejich problémové situace, ale konečné rozhodnutí, zda se mým doporučením klient bude řídit, je jen na něm. Samozřejmě hlavní pomoc, kterou ode mě klienti očekávají je finanční pomoc ze systému pomoci v hmotné nouzi.

Naplánovat dlouhodobou pomoc pro osoby v hmotné nouzi je velmi složité a u mnohých klientů i nemožné. Dlouhodobé cíle jsou pro dlouhodobě nezaměstnané osoby těžko uchopitelné a demotivující. Podle mého názoru je lepší u dlouhodobě nezaměstnaných osob postupovat po malých krůčcích a příliš netlačit klienty k něčemu, co oni sami nechtějí nebo čeho se obávají. Klienti, se kterými já spolupracuji, dávají přednost pomoci, jejíž výsledek je okamžitý a hmatatelný. Pro mnohé nezaměstnané osoby je pomocí již osobní a vstřícný přístup. Ochota pomoci

a podpora je pro ně důležitá a dává jim pocit, že nejsou se svými problémy sami. Mají pocit, že se mají kam obrátit o pomoc.

Podle mého názoru má největší vliv na motivaci osob v hmotné nouzi k hledání nového zaměstnání kumulace několika faktorů najednou. Také je důležité, aby bylo v životě nezaměstnaného člověka něco pozitivního, co ho drží nad vodou. Je potřeba, aby v jeho životě něco fungovalo. Pokud v životě člověka nic nefunguje, je těžké sebrat síly ke změně. Pokud v životě člověka působí několik negativních faktorů najednou, nemá člověk vlivem okolností sílu na změnu. V takovém případě může mít člověk pocit, že nemá smysl se snažit již o nějakou změnu, když má špatné zkušenosti z předchozích neúspěšných pokusů. Myslím si, že na motivaci má vliv množství fungujících věcí v životě člověka, které mu dávají sílu jít dál a bojovat. Pokud člověk nenachází ve svém životě nic pozitivního, často rezignuje na jakoukoli změnu. Pak se snaží pouze nějakým způsobem přežít do dalšího dne.

Pozorování

Vágnerová (2004) se ve své knize zmiňuje, že nezaměstnaný může začít zanedbávat úpravu zevnějšku a zanedbávat osobní hygienu. (35) Během rozhovoru jsem si všimla oblečení a vzhledu respondentů. Pouze dva klienti byli oblečení ve špinavém ošacení a zapáchali. O svůj vzhled výrazně nedbají. U těchto respondentů se již rozvinul syndrom naučené bezmocnosti. Oba respondenti již rezignovali na svůj život a snaží se nějakým způsobem přežívat. Oba jsou dlouhodobě nemocní a usilují o získání invalidního důchodu, aby se zlepšila jejich finanční situace. Ostatní respondenti byli oblečení v čistém oblečení a bylo na nich vidět, že o svůj vzhled dbají.

Během rozhovorů jsem také pozorovala, jak se respondenti chovali a jak odpovídali na otázky. Rozhovor probíhal u většiny respondentů bez problémů a bez komplikací. U dvou respondentů se během rozhovoru vyskytly projevy lítosti a zármutku. Všichni respondenti odpovídali na otázky, i když byly pro některé respondenty určité otázky bolestivé.

14 ZÁVĚR

Cílem studie bylo postižení některých faktorů, které ovlivňují motivaci osob v hmotné nouzi k hledání nového zaměstnání. V centru zájmu byla analýza kazuistik vytvořených podle rozhovorů s osobami v hmotné nouzi. Respondentům jsem kladla otázky, které měly zjistit základní údaje o osobě respondentů, o rodinné situaci, bytové situaci, o partnerském vztahu a o jejich zdravotním stavu. Dále jsem se zajímala o pracovní kariéru, o sociální a finanční situaci respondentů. Po uskutečnění rozhovoru s respondentem jsem se zabývala spoluprací mezi mnou a respondentem a plánem sociální pomoci pro daného respondenta.

Z výsledků studie vyplývá, že motivaci osob v hmotné nouzi ovlivňuje druh **vzdělání**. Vyučení v určitém oboru a absence praxe v jiných oborech demotivuje nezaměstnaného člověka k hledání nového zaměstnání. Samozřejmě je také důležité, o jaký druh zaměstnání se nezaměstnaný člověk uchází. Během spolupráce s klienty jsem zjistila, že se někteří ucházejí o zaměstnání, pro která nemají kvalifikační předpoklady. Nezaměstnaní si neuvědomují důležitost vzdělání a důraz společnosti na dosažení co nejvyššího stupně vzdělání.

Rodina a rodinné zázemí jsou pro dlouhodobě nezaměstnané osoby velmi důležité faktory, které ovlivňují motivaci nezaměstnaných osob k hledání nového zaměstnání. Nejsilnějším motivem je pro osoby v hmotné nouzi péče o své dítě a pocit odpovědnosti za něj. U respondentů, kteří jsou bezdětní a žijí sami, mají tedy odpovědnost pouze sami za sebe, nepozorují příliš výraznou aktivitu při hledání nového zaměstnání. Také rodinné zázemí v dětství osoby v hmotné nouzi má vliv na motivaci k hledání nového zaměstnání. Absence kvalitního rodinného zázemí přispívá k demotivaci klientů.

Zajímavým výsledkem, který vyplynul z rozhovorů s respondenty ve studii, je rodinný stav respondentů. Ani jeden respondent nežije ve spokojeném manželství nebo partnerském vztahu. Dlouhodobá nezaměstnanost se také podílela na rozpadu vztahů, i když sami respondenti jako důvod rozpadů vztahů nezaměstnanost neuvodli. Motivaci nezaměstnaného člověka neposiluje podpora rodiny. Podpora rodiny je důležitá pro udržení zdravého psychického stavu nezaměstnané osoby.

Bytová situace také značně ovlivňuje motivaci nezaměstnaných osob k hledání nového zaměstnání. Vliv na motivaci k hledání vhodného zaměstnání má bytová situace osoby v hmotné nouzi především, pokud tato osoba žije v nevhodných podmínkách a je nespokojena se svou bytovou situací. Také je důležité, zda osoba v hmotné nouzi žije sama nebo pečuje o děti. Pokud nezaměstnaný člověk žije sám, mnohdy ho špatná bytová situace nemotivuje k hledání zaměstnání. Také má na motivaci vliv délka nezaměstnanosti.

Zdravotní stav ovlivňuje motivaci osob v hmotné nouzi hledat si nové zaměstnání negativně. Pokud je dlouhodobě nezaměstnaný člověk neschopen práce, jeho motivace k hledání vhodného zaměstnání klesá, jelikož se jedinec neustále setkává s neúspěchem při hledání zaměstnání. Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav některým dlouhodobě nezaměstnaným osobám slouží jako výmluva, proč si nemohou hledat nové zaměstnání. Pokud je nezaměstnaný člověk v pracovní neschopnosti, je osvobozen po dobu této pracovní neschopnosti od hledání zaměstnání. Někteří respondenti svou pracovní neschopnost záměrně prodlužují a doufají, že jim bude schválen invalidní důchod a tím se vyřeší jejich finanční situace.

Pracovní kariéra také ovlivňuje motivaci osob v hmotné nouzi k hledání nového zaměstnání. Délka nezaměstnanosti osoby v hmotné nouzi demotivuje k hledání nového zaměstnání. Dalším problémem je nepřizpůsobivost dlouhodobě nezaměstnaných osob pracovnímu trhu. Respondenti ve studii nezvládají práci s počítačem ani cizí jazyky, také si nezvládají sami napsat životopis. Tyto znalosti v dnešní době patří téměř mezi základní. Na demotivaci osob v hmotné nouzi se podílí odmítavé chování a přístup ze strany budoucích zaměstnavatelů.

Finanční situace je mnohdy nejsilnějším faktorem, který motivuje nebo také demotivuje osoby k hledání nového zaměstnání. Na demotivaci se podílí sám stát díky svým štědrým podporám, které nezaměstnaným osobám vyplácí. Motivaci k hledání nového zaměstnání tedy ovlivňuje výše finančního ohodnocení za výkon práce. Méně placená práce za horších podmínek není pro dlouhodobě nezaměstnané osoby lákavá.

Sociální situace, ve které se osoby v hmotné nouzi ocitnou, také výrazně ovlivňuje motivaci nezaměstnaných k hledání nového zaměstnání. Důležitý je také vzhled a působení člověka na potenciální zaměstnavatele. Pokud uchazeč o zaměstnání zapáchá a je špinavě oblečen, chovají se potenciální zaměstnavatelé k uchazeči o zaměstnání odmítavě. Odmítavé chování a přístup ze strany budoucích zaměstnavatelů také negativně ovlivňuje motivaci k hledání nového zaměstnání. Pokud se nezaměstnaný člověk vícekrát setká s odmítavým přístupem potenciálních zaměstnavatelů, ztrácí motivaci k hledání nového zaměstnání.

Respondenti ve studii nedůvěřují úřadu práce a agenturám práce. Nedůvěru poté nevědomě přenáší i na jiné instituce. S nedůvěrou osob v hmotné nouzi vůči mé pozici jsem musela na začátku spolupráce se svými klienty také bojovat. U několika respondentů se projevil syndrom naučené bezmoci. Po nalezení vhodného zaměstnání podle jejich výpovědi touží, ale nečiní žádné kroky pro to, aby se tak stalo. Již si zvykli na nízký příjem a svůj způsob života.

Žádnému respondentovi by nevadila práce na směny a téměř všichni respondenti by se byli ochotni kvůli zaměstnání přestěhovat. Ani jeden respondent neučinil žádný z těchto kroků. Velmi častou výmluvou, proč si respondenti ve studii nemohou najít zaměstnání, je špatné autobusové spojení do potenciálního zaměstnání. Nepříjemným důsledkem ztráty zaměstnání je podle výpovědi respondentů omezení kontaktu se svými přáteli. Většina respondentů uvedla, že od té doby, co jsou nezaměstnaní, museli omezit kontakt se svými přáteli, především z finančních důvodů.

Rozpočet financí se podle svých slov respondenti snaží plánovat. Ze spolupráce s respondenty ovšem vyplývá, že rozpočet si neplánují a neumějí hospodařit s penězi. Velmi často se stává, že respondenti žádají o výplatu dávek před výplatním termínem.

Během průběhu rozhovorů jsem si uvědomila, že vést rozhovor není příliš jednoduché. Zaskočily mě projevy lítosti a smutku respondentů. Respondenty jsem se pouze snažila ujišťovat, že jejich prožívané emoce jsou normální a běžné.

Po uskutečnění rozhovoru jsem se zamýšlela nad spoluprací s každým klientem. Samozřejmě jsem si uvědomila, že se mi lépe spolupracuje s bezproblémovými klienty.

Když jsem se zamýšlela nad plánem dlouhodobé pomoci pro dlouhodobě nezaměstnané, uvědomila jsem si, že je velmi těžké a někdy i nemožné naplánovat dlouhodobou pomoc pro tyto osoby. Tyto osoby preferují krátkodobé cíle, nejlépe ihned uskutečnitelné, jelikož dlouhodobý cíl je pro ně těžko uchopitelný a těžko představitelný. Pomoc, kterou mohu svým klientům poskytnout, má omezené možnosti. S každým klientem se snažím domluvit na krocích, které on sám učiní. Má pomoc spočívá spíše v podpoře a vedení klientů. Pokud klienti potřebují, pomohu je nasměrovat tam, kde by mohli požádat o pomoc.

Zajímavým výstupem studie je zjištění, že pomoc dlouhodobě nezaměstnaným osobám je na úřadech, které vyplácí těmto osobám dávky ze systému pomoci hmotné nouze a ze systému státní sociální podpory, popřípadě na úřadě práce, poskytována spíše na povrchu. Jedná se především o finanční a hmotnou pomoc. Z výsledků studie vyplynulo, že respondenti mají velké množství osobních problémů, s kterými si sami nevědí rady a které jim brání, aby se více soustředili na hledání nového zaměstnání. Psychologické a psychiatrické pomoci není na těchto úřadech věnována pozornost. Na úřadech, kde se vyplácí dlouhodobě nezaměstnaným osobám dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky ze systému státní sociální podpory, není čas a prostor pro poskytování pomoci, kterou by respondenti potřebovali.

Velmi mě překvapilo, jak je důležité, aby sociální pracovník věděl o svých klientech pokud možno co nejvíce informací. Uvědomila jsem si, že je potřeba se zajímat o životní osudy klientů, aby sociální pracovník pochopil způsob života, styl jednání a způsob řešení problémů klienta. Pracovník v pomáhajících profesích by měl jednat s každým klientem individuálně a jako s plnohodnotnou osobou. Po uskutečnění rozhovorů jsem se začala na své klienty dívat jiným pohledem než dříve. Uskutečnění podobného rozhovoru by bylo vhodné provést u každého klienta.

Další poznání, které pro mě mělo velkou cenu, je pochopení, že dlouhodobě nezaměstnaný člověk potřebuje velkou motivaci, aby sebral všechny své síly k řešení své životní situace. Motivy lidí jsou velmi rozličné. Mnohým nezaměstnaným se dlouhodobě nedaří najít žádný silný motiv, který by je popostrčil směrem k pozitivní změně.

Diplomová práce mi pomohla si uvědomit, že na úřadech, které vyplácí dávky ze systému pomoci v hmotné nouzi, není poskytována odborná pomoc (supervize) pro sociální pracovníky. Sociální pracovník na uvedeném úřadě mnohdy řeší složité životní situace dlouhodobě nezaměstnaných osob, což může být někdy pro sociálního pracovníka velmi vyčerpávající. Jedinou pomocí, kterou si sociální pracovníci na těchto úřadech sami poskytují, je vzájemné konzultování řešených problémů.

Nejtěžší na mé diplomové práci bylo se zamyslet nad vlastními pocity a reflektovat je. Dále bylo složité zamýšlet se nad spoluprací s respondenty a nad vztahem, který je mezi mnou a respondenty.

15 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. BAJER, P. Nejčastějšími neoprávněnými požadavky na zaměstnance bývají čistý trestní rejstřík a konkrétní pohlaví. *Sociální práce*, roč. 2005, č 3, ISSN: 1213-6204.
2. BÁRTLOVÁ, S., HNILICOVÁ, H. *Vybrané metody a techniky výzkumu: Zjišťování spokojenosti pacientů*. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 2000. 118 s.

ISBN 80-7013-311-2.
3. BELZ, H., SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: Východiska, metody, cvičení a hry*. Přel. Dana Lisá. Praha: Portál, 2001. 376 s. ISBN 80-7178-479-6.
4. BOLDIŠ, P. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 A ČSN ISO 690-2: Část 2 – Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů*. Verze 3.0 (2004). © 1999-2004, poslední aktualizace 11. 11. 2004. Dostupné z

<<http://www.boldis.cz/citace/citace.2ps>>.
<<http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf>>.
5. BŘESKÁ, N., aj. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady k 1. 5. 2007*. 11.vyd. Olomouc: ANAG, 2007. 207 s. ISBN 978-807263-402-6.

6. BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. 2.vyd. Olomouc: ANAG, 2008. 415 s. ISBN 978-807263-478-1.

7. BUCHTOVÁ, B., aj. *Nezaměstnanost: Psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. 240 s. ISBN 80-247-9006-8.

8. BURIÁNEK, J. *Sociologie*. 2.vyd. Praha: Fortuna, 2003. 128 s
ISBN 80-7168-754-5.

9. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 1993. 374 s. ISBN 80-7184-141-2.

10. GILLERNOVÁ, I., BURIÁNEK, J. *Základy společenských věd: Základy psychologie, sociologie*. 2.vyd. Praha: Fortuna, 1995. 160 s.
ISBN 80-7168-458-9.

11. HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1999.
273 s. ISBN 80-246-0030-7.

12. JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese*. Praha: Triton, 2003. 223 s. ISBN 80-7254-329-6.

13. *Jedy, které máme rádi.* /online/c2009, poslední revize 29. 10. 2007 /cit. 2009-1-3/.
- Dostupné z: < <http://www.celostnimedicina.cz/jedy-ktere-mame-radi.htm>> .
14. KOPŘIVA, L. *Lidský vztah jako součást profese.* 5.vyd. Praha: Portál, 2006. 147 s. ISBN 80-7367-181-6.
15. LAMBROU, U. *Familienkrankheit Alkoholismus: Im Sog der Abhängigkeit.* Reinbek bei Hamburg: Rowohlt, 1990. 254 s.
- 1080-ISBN 3 499 18771 X.
16. MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém.* Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. 151 s. ISBN 80-901424-9-4.
17. MATOUŠEK, O., aj. *Sociální práce v praxi.* Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.
18. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Informace pro občany.* /online/. c2009 /cit. 2009-19-1/ Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane>> .
19. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Pomoc v hmotné nouzi.* /online /. c2009 /cit. 2009-15-1/.
- Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/5>> .

20. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Poslanecká sněmovna schválila novelu zákona o zaměstnanosti. *Práce a sociální politika*, září 2008, roč. 5, č 9, s. 1.
21. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Příspěvek na bydlení*. /online/. c2009 /cit. 2009-19-1/.
Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prisp_na_bydleni>
22. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Sociální příplatek*. /online/. c2009 /cit. 2009-19-1/.
Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/soc_priplatek> .
23. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Státní sociální podpora*. /online/. c2009 /cit. 2009-15-1/.
Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/2>> .
24. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Základní práva a povinnosti uchazeče a zájemce o zaměstnání*. /online/. c2009 /cit. 2009-5-2/. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/pravpov_uch> .
25. MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. 312 s. ISBN 80-86429-58-X.
26. MUNKOVÁ, G. *Sociální deviace: Přehled sociologických teorií*. Praha: Karolinum, 2004. 134 s. ISBN 80-246-0279-2.

27. NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. 270 s. ISBN 80-200-0592-7.
28. NEŠPOR, K. *Odvykací syndrom a carving – Klinické a behaviorální aspekty*. In KALINA, K. aj. *Drogy a drogové závislosti 1: Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. str. 119. ISBN 80-85931-65-6.
29. PLAMÍNEK, J. *Tajemství motivace: Jak zařídit, aby pro vás lidé rádi pracovali*. Praha: Grada, 2007. 128 s. ISBN 978-80-247-1991-7.
30. PLAŇAVA, I. *Průvodce mezilidskou komunikací: Přístupy-dovednosti-poruchy*. Praha: Grada, 2005. 148 s. ISBN 80-247-0858-2.
31. RIFKIN, J. *Das Ende der Arbeit und ihre Zukunft*. 2. Aufl. Frankfurt: Fischer, 2007. 240 s. ISBN 3596169712.
32. SRNEC, J. *Strategie a metody psychosociálního výzkumu*. Studijní materiál pro distanční vzdělávání. Praha: PVŠPS, 2006.
33. ŠŤASTNÝ, D. Když inženýr léčí nezaměstnanost. *Terra libra: Časopis hlásící se k tradici laissez faire*, září 2005, roč. 6, s 2.
34. TOMEŠ, I. *Sociální politika teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Socioklub, 2001. 264 s. ISBN 80-86484-00-9.

35. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3.vyd. Praha: Portál, 2004. 872 s. ISBN 80-7178-802-3.
36. VYMĚTAL, J. *Úzkost a strach u dětí: Jak jim předcházet a jak je překonávat*. Praha: Portál, 2004. 184 s. ISBN 80-7178-830-9.
37. VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I., aj. *Aplikovaná sociální psychologie I: Člověk a sociální instituce*. Praha: Portál, 1998. 384 s. ISBN 80-7178-269-6.
38. VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I., aj. *Aplikovaná sociální psychologie II*. Praha: Grada, 2001. 260 s. ISBN 80-247-0042-5.
39. WENIG-KARASCH, S. *Arbeitslosigkeit: 100 wichtige Fragen und Antworten*. 2. Aufl. Norderstedt: Books On Demand, 2008. 112 s. ISBN 3837024458.
40. *Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. In *Zákony 2009 III*. Český Těšín: Poradce, s.r.o., 2009. Str. 422.
41. ZOUBKOVÁ, P. Otazníky aktivní politiky zaměstnanosti. *Sociální práce*, roč. 2005, č. 1, ISSN 1213-624.

16 PŘÍLOHY

Rozhovor

ROZHOVOR

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O KLIENTOVI:

VĚK:

POHLAVÍ:

MÍSTO NAROZENÍ:

BYDLIŠTĚ:

RODINNÝ STAV:

DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ:

VZDĚLÁNÍ

Jaké školy jste vystudoval/a?

Jakému oboru jste se vyučil/a?

Máte zájem se dále vzdělávat?

Jiné informace:

DOVEDNOSTI

Umíte cizí jazyk?

Umíte pracovat s počítačem?

Umíte napsat životopis?

Jiné informace:

POTŘEBY

Potřeboval/a jste někdy životopis pro zaměstnavatele?

Jiné informace:

ZÁJMY

Máte nějaké zájmy či koníčky?

Jiné informace:

DĚTSTVÍ

Kolik máte sourozenců?

Jakého jsou pohlaví a věku?

Jaký jste měl vztah se sourozenci?

Jaký máte dnes vztah k sourozencům?

Jaké jste měl/a dětství?

Měl/a jste velké množství kamarádů?

Měl/a jste problém se začlenit do dětského kolektivu?

Chodil/a jste pravidelně do školy?

Jaké jste měl/a známky ve škole?

Jiné informace:

RODIČE

Žijí Vaši rodiče?

Kolik je let Vašim rodičům?

Jaký je rodinný stav Vašich rodičů?

Jaké zaměstnání vykonávají nebo vykonávali Vaše rodiče?

Jaký máte nebo jste měl/a vztah s rodiči?

Navštěvujete nebo jste navštěvoval/a Vaše rodiče často?

Jaký je zdravotní stav Vašich rodičů?

Jsou nebo byli Vaše rodiče často nemocní?

Jaká je sociální situace Vašich rodičů?

Bydlí Vaši rodiče v domku nebo v bytě?

Potřebují Vaši rodiče od Vás pomoc?

Jaká je finanční situace Vašich rodičů?

Byli Vaši rodiče někdy nezaměstnaní?

Byla nezaměstnanost Vašich rodičů krátkodobá nebo dlouhodobá?

Můžete se v případě potřeby obrátit na své rodiče s žádostí o pomoc?

Pokud ne:

Z jakého důvodu?

Jiné informace:

BYTOVÁ SITUACE

Bydlíte v podnájmu, nebo máte vlastní bydlení?

Kde bydlíte? (v rodinném domku, v bytě)

Bydlíte sám či sama nebo s rodiči?

Jste spokojen/a s Vaší současnou bytovou situací?

Co by jste změnil/a?

Děláte pro změnu něco?

Dělá Vám problém pravidelně splácet nájem?

Platíte pravidelně elektřinu a další náklady na domácnost?

Byla Vám někdy odpojena elektřina nebo plyn?

Zvládáte úhradu nákladů souvisejících s bydlením?

Ocitl/a jste se někdy na ulici?

Jak dlouho jste žil/a na ulici?

Pomohl Vám někdo sehnat nové bydlení?

Jiné informace:

DĚTI

Máte děti?

Kolik máte dětí?

Jakého jsou pohlaví a věku?

Navštěvují Vaše děti pravidelně školu nebo školku?

Jak se Vaše děti začleňují do dětského kolektivu?

Jaký je zdravotní stav Vašich dětí?

Jsou Vaše děti často nemocné?

Vyžadují Vaše děti zvláštní péči?

Dohlížíte na vzdělání svých dětí?

Navštěvují Vaše děti zájmové kroužky?

Jiné informace:

MANŽELSTVÍ/PARTNERSKÝ VZTAH

Máte spokojené manželství?

Máte stálého partnera?

Jak dlouho jste vdaná/ženatý?

Máte rodinné problémy?

Pomýšlel/a jste někdy na rozvod?

Jiné informace:

ZDRAVOTNÍ STAV

Jaký je Váš zdravotní stav?

Jste často nemocný/á?

Pokud jste nemocný/á, spěcháte s ukončením pracovní neschopnosti?

Zhoršuje nebo zlepšuje se Váš zdravotní stav?

Těhotenství bylo plánované?

Vyskytly se během těhotenství problémy?

Jiné informace:

PRACOVNÍ KARIÉRA

Jaké profese bylo Vaše poslední zaměstnání?

Jak dlouho již nepracujete?

Jaký byl důvod ukončení Vašeho posledního zaměstnání?

Pracoval/a jste v oboru, který jste vystudoval nebo jste se vyučil?

Máte zájem opět pracovat ve svém oboru?

Jaká zaměstnání jste dosud vykonával/a?

Jaké zaměstnání by jste rád/a vykonával/a?

V jaké práci jste byl/a nejvíce spokojen/a?

Pracoval/a jste někdy v nelegálním zaměstnání?

O jakou práci šlo a jak jste se o ní dozvěděl/a?

Využil/a jste někdy nabídku možnosti krátkodobého zaměstnání?

Z jakého důvodu a kdo Vám práci nabídl?

Ovlivňují nároky zaměstnavatelů vaši šanci najít si nové zaměstnání?

Které nároky Vás omezují?

Jak se k Vám chovají potenciální zaměstnavatelé, když se u nich ucházíte o práci?

Proč si myslíte, že nemůžete najít zaměstnání?

Přijde Vám nabídka zaměstnání dostačující?

Co je podle Vás výhodnější: pracovat nebo pobírat dávky od státu?

Přejete si pracovat?

Považujete pomoc od státu za dostačující?

Jiné informace:

SOUČASNÁ SITUACE

Jste spokojen/a se současným způsobem svého života?

Co děláte pro zlepšení své současné situace?

Jak dlouho jste v evidenci uchazečů o zaměstnání?

Jste opakovaně evidován/a na úřadě práce?

Našel/a jste si ihned po ukončení vzdělání zaměstnání?

Pokud ne, jak dlouho Vám trvalo najít zaměstnání?

Z jakého důvodu jste nemohl/a najít zaměstnání?

Jakou činností jste se v té době zaměstnávala?

Docházíte pravidelně na úřad práce?

Byl/a jste někdy vyřazen/a z evidence uchazečů o zaměstnání z důvodu nespolupráce s úřadem práce?

Zvládnete si vyřídit potřebné záležitosti na úřadech?

S čím by jste potřeboval/a pomoci?

Myslíte si, že se Vám úřady snaží pomoci?

Hledáte si sám/a intenzivně zaměstnání nebo spoléháte na úřad práce?

Jaké jiné kroky děláte pro získání nového zaměstnání?

Využíváte služeb agentur práce?

Jste spokojen/a s jejich činností?

Měl/a by jste o danou službu zájem?

Jste ochoten/a se kvůli zaměstnání přestěhovat?

Jste ochoten/a pracovat na směny?

Byla Vám nabídnuta rekvalifikace?

Jakého zaměření?

Máte zájem o rekvalifikaci?

Jakého zaměření?

Odmítl/a jste někdy nabídku rekvalifikace?

Z jakého důvodu?

Ukončil/a jste někdy rekvalifikaci před jejím dokončením?

Z jakého důvodu?

Žije se Vám po reformě lépe nebo hůře?

Co Vám reforma vzala?

Máte nějakou motivaci ke změně?

Jiné informace:

FINANČNÍ SITUACE

Vystačíte s penězi od státu?

Máte dluhy?

Jakým způsobem je řešíte?

Byla Vám někdy nařízena exekuce?

Vzal/a jste si někdy půjčku?

Zvládal/a jste pravidelně splácet splátky?

Domlouval/a jste řešení s bankou?

Uvažujete o další půjčce?

Jaké dávky pobíráte?

Jak jste se o dávkách dozvěděl/a?

Máte zájem pobírat jiné dávky?

Víte, na jaké dávky máte nárok?

Jiné informace:

SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

Jak vycházíte s lidmi?

Seznamujete se lehce s novými lidmi?

Máte důvěru k cizím lidem?

Máte hodně přátel?

Ubylo Vám nebo přibylo Vám přátel?

Pociťujete odsouzení společností?

Jak trávíte nejvíce času?

Plánujete si aktivity během dne?

Jste často sám/a?

Máte problémy se sousedy?

Udržujete vztahy s příbuznými?

Jiné informace:

BĚŽNÝ ŽIVOT

Zhoršila se Vám v nezaměstnanosti kvalita života?

V čem?

Cítíte se unavený/á neustálým hledáním zaměstnání?

Zvládáte domácí práce?

Dodržujete hygienu a čistotu šatstva?

Kupujete si nové oblečení?

Chodíte si pro oblečení do charity?

Dostáváte oblečení od známých?

Máte dostatek financí na stravu?

Jak často nakupujete potraviny?

Plánujete rozpočet financí?

Jiné informace:

ZÁVISLOSTI

Kouříte?

Máte dostatek peněz na cigarety?

Pijete někdy alkohol?

Myslíte si, že máte problém s alkoholem?

Proč jste začal/a pít?

Pil/a jste někdy hodně alkoholu?

Vyzkoušel/a jste někdy drogy?

Byl/a jste někdy léčen/a ze závislosti?

Kde jste se léčil/a?

Měl/a jste někdy problém se zákonem?

Byl/a jste někdy zatčen/a?

Spáchal/a jste někdy přestupek?

Byl/a jste někdy ve vězení?

Kde?

Jak dlouho?

Jak jste snášel/a pobyt ve vězení?

Byl/a nebo jste v péči kurátora pro dospělé?

Docházíte pravidelně na schůzky?

Jiné informace:

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autora:	Anna Hůrková
Studijní program:	Sociální politika a sociální práce
Studijní obor:	Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii
Název práce:	Motivace osob v hmotné nouzi k hledání nového zaměstnání
Počet stran bez příloh:	116
Celkový počet stran příloh:	11
Počet titulů české literatury a pramenů:	30
Počet titulů zahraniční literatury a pramenů:	3
Počet internetových odkazů:	8
Vedoucí Práce:	Mgr. Miluše Baginská
Rok dokončení práce:	2009

Název diplomové práce: *Motivace osob v hmotné nouzi k hledání nového zaměstnání*

Autorka diplomové práce: Bc. Anna Hůrková

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Miluše Baginská

Oponentka diplomové práce: MUDr. Olga Dostálová, CSc.

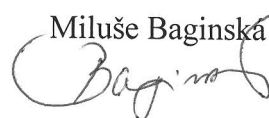
Posudek vedoucí práce:

Studentka Bc. Anna Hůrková (dále jen autorka) se ve své diplomové práci zaměřila na motivační faktory, jež ovlivňují nezaměstnané klienty trpící nedostatkem finančních prostředků v hledání nového zaměstnání. Teorii týkající se sociálního problému nezaměstnanosti, sociální situace samotných nezaměstnaných osob a finanční podpory od státu autorka dokresluje šesti kazuistikami, které získala ve své praxi referentky odd. vyplácejícího dávky v hmotné nouzi. Autorka se věnuje zjištěným faktorům, majícím vliv na úspěšnost či neúspěšnost získání zaměstnání, jako jsou vzdělání nezaměstnaného, kvalita rodinného zázemí, kvalita bytové situace, aktuální zdravotní stav, dosavadní pracovní zkušenosti (kariéra) a momentální finanční a sociální situace, ve které se klient nachází.

Reflektuje, že většina klientů, se kterými přichází do každodenního kontaktu, je nemotivovaná, resp. naučená žít s dávkou, kterou jim stát prostě jen tak přidělí (mají na ni nárok). Autorka bezmocně přihlíží jejich neaktivnímu přístupu a nadměrným očekáváním v intervenci směrem k nim samotným. Po přečtení práce a znalosti kontextu kompetencí referentky soc. odd. vyplácejícího dávky v hmotné nouzi, oceňuji autorčinu snahu nebrat klienta jako kus, autorka se naopak pokouší navazovat hlubší vztahy s klienty a podporovat a motivovat je k aktivitě hledat si práci.

Oceňuji autorčinu píli a pracovitost při psaní textu a dále schopnost reflexe, ač byla, jak sama v závěru udává, pro ni osobně velmi náročná. Obsah práce naznačuje, že je možné i na úřadě pracovat s klientem systematicky a vztahově, ovšem pod podmínkou ošetření samotných pracovníků. Autorka se pokusila aplikovat osobní vztah s klientem do své práce referentky, což ji jistě stálo mnoho námahy a nemalé úsilí. Aplikovala tedy aktivní přístup směřující ke klientovi, což nabourává pasivní přístup ke klientům v rámci sociální práce na některých úřadech a institucích.

Praze 27.5.2009

Miluše Baginská

POSUDEK OPONENTA NA DIPLOMOVOU PRÁCI

Název:

Motivace osob v hmotné nouzi k hledání nového zaměstnání

Autorka:

Anna Hůrková

Počet stránek: 115

Počet kapitol: 16, podkapitol prvního řádu: 29, podkapitol 2.řádu: 25, podkapitol 3.řádu: 6

Počet použitých odborných literárních zdrojů: 41, z toho 3 cizojazyčné.

Autorka si vybrala téma, které je navýsost aktuální a hodné pozornosti, zvláště v období ekonomické krize.

Po stránce stylistické a gramatické je práce napsána pečlivě a svědomitě.

Po stránce členění má práce příliš mnoho kapitol, které měly být sloučeny ve větší celky např. kap.1 má jedinou stránku, kap.2 má 4 stránky, kap. 3. má 6 stránek, kap.4 opět jednu stránku, stejně tak jako kapitola 6, 7.

Autorka používá v textu čísel publikace místo jména autora a roku vydání publikace. Číselné citace se však v diplomových pracích na PVŠPS nedoporučují a většinou ani na jiných vysokých školách.

Literaturu nelze v žádném případě číslovat jako kapitolu, rovněž nelze číslovat jako zvláštní kapitolu Přílohy.

V českém jazyce se před aj. nedělá čárka jako před al. v jazyce anglickém.

U prvního článku ze sociální práce uvádí autorka jako ročník 2005, ale rok a ročník není totéž. U téhož článku nemá autorka uvedeny stránky. Za ISSN ani ISBN se nedělá dvojtečka, což autorka jistě ví, protože to má jinde dobře.

K vydavateli se nepíše s.r.o. (uvedeno u publikace č.40).

Připomínka:

Autorka by měla objasnit, z jakého důvodu práci členila do tolika kapitol, z nichž několik doplňuje pouze jednu stránku.

Závěr

Po obsahové stránce je práce pečlivě provedena. Také způsob vyjadřování, stylizace a gramatická stránka jsou v pořádku. problém však tkví v osnově, protože členění do kapitol je nadměrné, čímž unikají logické souvislosti. Přenechávám na úvaze jak autorce, tak zkušební

komisi, zda by přece jen autorka neměla osnovu předělat a některé kapitoly sloučit. Určitě by tím její celkem slušná práce velmi získala. Obhajobě práce však nebráním.

V Praze, 23.5.2009

MUDr. Olga Dostálová, CSc.

